

บทที่ 2

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอะกีดะฮ์อิสลาม

2.1 ความหมายของอะกีดะฮ์ เตาหีด และอีมาน

2.1.1 ความหมายของอะกีดะฮ์

2.1.1.1 อะกีดะฮ์ตามหลักภาษา

คำว่า “อะกีดะฮ์” (عقيدة) เป็นคำศัพท์ภาษาอาหรับที่มีรากศัพท์เดิมมาจากคำว่า “อะเกาะดะ” (عقد) ซึ่งมีความหมายโดยทั่วไปในคำภาษาไทยได้จำแนกออกเป็นสองความหมายดังนี้ (Ibn Manzūr,1997:9/309 -310 ; Ibn Pāris,1991:4/86 ; Majmā‘ al-Lughah,n.d:614)

ความหมายที่หนึ่ง “หิสสิยะ” (حسي) เกิดขึ้นกับสิ่งที่สัมผัสได้ เช่น กรณีที่สัมผัสกับเชือก จะให้ความหมายว่า ผูก ขมวด มัดปม ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

﴿ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّثَاتِ فِي الْعُقَدِ ﴾

(الفلق : 4)

ความว่า: “และจากความชั่วร้ายของบรรดาผู้เสกเป่าในปมเงื่อน”

(อัลฟะลัก :4)

ความหมายที่สอง “มะอุนะวียะ” (معنوي) เกิดขึ้นกับสิ่งที่สัมผัสไม่ได้ เป็นนามธรรมที่เกี่ยวข้องทางด้านจิตใจจะให้ความหมายว่า คำมั่นสัญญา ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ... ﴾

(المائدة : 1)

ความว่า: “บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงรักษาสัญญาให้ครบถ้วนเถิด....”

(อัลมาอิดะฮ์ :1)

และอัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสอีกว่า :

﴿ لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَدْتُمْ

﴿ الْإِيْمَانَ... ﴾

(المائدة : 89)

ความว่า : “ อัลลอฮฺจะไม่ทรงเอาโทษแก่พวกเจ้าด้วยถ้อยคำที่ไร้สาระใน การสาบานของพวกเจ้าแต่ที่ว่าพระองค์จะทรงเอาโทษแก่พวกเจ้าด้วย ถ้อยคำที่พวกเจ้าปลงใจสาบาน...”

(อัลมาอิดะฮฺ : 89)

จากอายะฮฺข้างต้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ความหมายของอะกีดะฮฺเชิงภาษาจะ ครอบคลุมหลายความหมาย แต่มีความมุ่งหวังอันเดียวกันก็คือ การสัมผัสและความรู้สึก

2.1.1.2 อะกีดะฮฺตามหลักวิชาการ

หะสัน อัลบันนา⁽¹⁾ (Hasan al-Bannā , n.d: 379) ได้ให้ความหมายของอะกีดะฮฺใน รูปของพหูพจน์ว่า “อัลอะกออิด” หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่จิตใจพึงศรัทธามั่น ส่งผลทำให้จิตใจรู้สึกสงบ ก่อให้เกิดความมั่นใจอย่างเข้มแข็งปราศจากความกังวลหรือสงสัยกลางแคลงใจใด ๆ

จากความหมายข้างต้น สามารถรู้ได้ว่าจิตใจที่ศรัทธามั่นอย่างแน่นแฟ้นของมนุษย์ โดยปราศจากความสงสัยกลางแคลงใจใด ๆ จะมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดของคำว่าอะกีดะฮฺ อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า :

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا... ﴾

(الحجرات : 15)

ความว่า : “ แท้จริงศรัทธาชนที่แท้จริงนั้นคือบรรดาผู้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺ และเราะสูลของพระองค์ แล้วพวกเขาไม่สงสัยเคลือบแคลงใจ....”

(อัลหุญร้อต :15)

และอัลลอฮฺ ﷻ ยังได้ให้ความกระจ่างแจ้งในเรื่องอะกีดะฮฺ ซึ่งได้อยู่ในจิตใจของผู้ ศรัทธาอย่างเหนียวแน่น จนไม่อาจคลี่คลายออกมาได้ ดังคำตรัสของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ว่า :

﴿ لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ

بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴾

(البقرة : 256)

ความว่า : “ไม่มีการบังคับใด ๆ (ในชั้นถือ) ในศาสนาอิสลาม เน้นอนความ

⁽¹⁾ หะสัน อัลบันนา เกิดในประเทศอียิปต์และเติบโตในครอบครัวที่ยึดมั่นศาสนาอย่างเคร่งครัด ได้รับการศึกษาศาสนาจากครอบครัว มัสยิดและเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐจนกระทั่งได้ศึกษาต่อในวิทยาลัยดาร์ุลอุลุม ณ กรุงไคโร และในวันที่ 12 เดือน กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1949 เขาก็ถูกรอสังหาร (al- Bannā ,1984:356-364)

ถูกต้องนั้น ได้เป็นที่กระจ่างแจ้งแล้วจากความผิด ดังนั้นผู้ใดปฏิเสธศรัทธา ต่ออัลกุรอาน และศรัทธาต่ออัลลอฮ์แล้ว แน่ใจว่าเขาได้ยึดห้วงอันมั่นคงไว้ แล้วโดยไม่มีอาการใดๆ เกิดขึ้นแก่มันและอัลลอฮ์นั้น เป็นผู้ทรงไฉน ผู้ทรงรอบรู้”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 256)

ดังนั้นจากการอธิบายข้างต้นสามารถให้ความหมายในเชิงวิชาการของอะกีดะฮ์ อิสลามคือ การศรัทธาอย่างแน่วแน่ต่ออัลลอฮ์ ﷻ บรรดาเหล่าอิกะฮ์ คัมภีร์ต่าง ๆ บรรดาเราะสูล วันอะกีเราะฮ์ การกำหนดความดี- ความชั่ว และทุกสิ่งทุกประการที่มีหลักฐานเสาะหิหฺ (ถูกต้อง) นำมายืนยันไม่ว่าในเรื่องหลักการศาสนาหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเร้นลับ (อัลฆ็อยบ) ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่บรรดาอัสสะลัฟ อัสศอลิหฺ ซึ่งเป็นบรรพชนยุคแรกที่ถูกล้อมรับ (ของอุมมะฮ์ฮ์) และรวมถึงการยอมรับแสดงความจำนงโดยสมบูรณ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ทั้งในคำตัดสิน คำบัญชาและข้อบัญญัติต่าง ๆ และต่อเราะสูล ﷺ ด้วยการเชื่อฟัง(ฎออะฮ์) รวมทั้งการปฏิบัติตามแนวทางของท่านอีกด้วย (al-Aql ,1998 :11 -12)

2.1.2 ความหมายของเตาฮีด

2.1.2.1 ความหมายเตาฮีดตามหลักภาษา

คำว่า “เตาฮีด” เป็นอาการนาม มาจากรากศัพท์ของคำกริยา “วะฮะฮะ” “ ยะฮะฮะฮ์ ” “เตาฮีดัน” ซึ่งมีความหมายโดยรวมแสดงถึงความเป็นหนึ่งเดียว เอกะ โดดเดี่ยว ของสิ่ง ๆ หนึ่ง ด้วยชาติ (อาตมัน) คุณลักษณะหรือการกระทำ และปฏิเสธการมีสิ่งต่าง ๆ ที่เสมอเหมือนหรือมีส่วนร่วมในเรื่องความเป็นหนึ่งเดียว โดยเฉพาะในเมื่อ “หะ” (ح) ถูกเพิ่มจากอักษร “หะ” มาเป็น สอง พยัญชนะในคำเดียวกันเป็น “วะฮะฮะ” คำภาษาอาหรับว่า “วะฮะฮะฮะ อัจชะฮะ เตาฮีดัน” จะให้ความหมายว่า ทำให้สิ่งหนึ่งนั้นเป็นหนึ่งเดียว หรือว่าพาดพิงสิ่งหนึ่งในความเป็นเอกะ(al-Firūz Abādī,1996:414 ; Ibn Manzūr,1997 :15/23)

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ أَجْعَلُ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ ﴾

(5 : ص)

ความว่า : “ เขาได้ทำให้พระเจ้าหลายองค์เป็นพระเจ้าองค์เดียวกระนั้นหรือ? แท้จริง นี่เป็นเรื่องประหลาดจริง ๆ ”

(ศอด : 5)

2.1.2.2 ความหมายเตาฮีดตามหลักวิชาการ

“เตาฮีด” หมายถึง การให้ความเป็นหนึ่งเดียวหรือเอกกะแก่อัลลอฮฺ ﷻ ไม่ว่าจะด้วย การงานต่าง ๆ ของพระองค์เอง (รูนูบียะฮฺ) หรือด้วยการงานของปวงบ่าว โดยการที่ปวงบ่าวกระทำ งานต่าง ๆ เพื่อเคารพต่อพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ เพียงผู้เดียว (อูลูฮียะฮฺ) และศรัทธามั่นว่า อัลลอฮฺ ﷻ ทรงมีพระนามต่าง ๆ อันวิจิตร และคุณลักษณะอันสูงส่งแต่เพียงผู้เดียว (ฮัสมาอ์วัศศิฟาค). (al-Atharī, 2002 : 50 - 54)

นี่คือความหมายทางวิชาการของคำว่า “เตาฮีด” ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความหมาย ทางด้านภาษา จะเห็นได้ว่าความหมายทางวิชาการจะมีความหมายเฉพาะเจาะจงกว่าความหมาย ทางด้านภาษา ซึ่งเหมือนกับคำว่า อัศเศาะลาหฺ (การละหมาด) อัศศิยาม (การถือศีลอด) และอัลฮัจญ์ (การประกอบพิธีฮัจญ์ที่นครมักกะฮฺ)

2.1.3 ความหมายของอีมาน

2.1.3.1 ความหมายอีมานตามหลักภาษา

“อีมาน” เป็นอาการนามซึ่งผันมาจากรากศัพท์ของคำ إيمان آمن อ่านว่า อา- มะ-นะะ ยูอ์-มิ-นุ อี-มา-นัน มีความหมายว่า การเชื่อมั่น การศรัทธา แต่ถ้าพิจารณาจากรากศัพท์ของ คำที่ประกอบขึ้นด้วยอักษร ฮัมซะฮฺ-มีม-นูน โดยทั่วไปมักจะหมายถึง ความปลอดภัย (Ibn Manzūr, 1997 : 223-224 ; al-Rāzī, 1998 : 22) ดังนั้นพอสรุปได้ว่า คำว่า “อีมาน” ในภาษาอาหรับมี 2 ความหมาย คือ

1. อีมาน หมายถึง การประทานความปลอดภัย ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า:

﴿ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَءَامَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ﴾

(قریش : 4)

ความว่า : “ ผู้ทรงให้อาหารแก่พวกเขาให้พ้นจากความหิว และทรงให้ ความปลอดภัยแก่พวกเขาให้พ้นจากความหวาดกลัว ”

(กุไรซ : 4)

2. อีมาน หมายถึง การเชื่อมั่น การศรัทธา ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿ قُولُوا ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا... ﴾

(البقرة : 136)

ความว่า : “ พวกเจ้าจงกล่าวเถิด เราได้ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ และสิ่งที่ถูก
ประทานลงมายังเรา...”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 136)

ตามความหมายที่สองนี้ มีความผูกพันอยู่ในความหมายที่หนึ่ง ทั้งนี้เพราะว่าผู้ที่
ให้เรามีอิมานนั้นคือ อัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงมีพระนามว่า อัลมุอ์มิน (ผู้ทรงให้ความปลอดภัย) แก่บรรดา
ปวงบ่าวจากความอยุติธรรมทั้งปวง (al-Jawharī ,1982 : 5/2071)

2.1.3.2 ความหมายอิมานตามหลักวิชาการ

ตามทัศนะส่วนใหญ่ของอะฮ์ลุลสุนนะฮ์ได้มีความเห็นว่า อัลอิมาน หมายถึง ความ
เชื่อมั่นด้วยจิตใจ การกล่าวยอมรับด้วยวาจา และการปฏิบัติด้วยร่างกาย

อิบน์ ตัยมียะฮ์⁽¹⁾ (Ibn Taimiyah,1995 : 5/151) กล่าวว่า “การศรัทธา คือ การกล่าว
ด้วยวาจาพร้อมด้วยการกระทำ” และได้กล่าวถึงทัศนะของกลุ่มชนชาวสะลัฟและบรรดานักวิชาการ
ว่า “บางครั้งพวกเขาถือว่า อิมาน หมายถึง คำพูดและการกระทำ บางครั้งกล่าวว่า หมายถึง คำพูด
การกระทำและการยอมรับ บางครั้งกล่าวว่า หมายถึง คำพูด การกระทำ การยอมรับ และการปฏิบัติ
ตามสุนนะฮ์ และบางครั้งกล่าวว่า คือ การกล่าวด้วยลิ้น การยึดมั่นด้วยใจ และการปฏิบัติด้วยร่างกาย
ซึ่งการอธิบายทั้งหมดที่กล่าวมานั้น ท่านยืนยันว่าเป็นการอธิบายที่ถูกต้อง ทั้งนี้เมื่อพวกเขาอธิบาย
ว่า การพูดและการปฏิบัติ นั้น หมายความว่า ในการพูดนั้นครอบคลุมถึงการพูดด้วยวาจา และการยึด
มั่นด้วยใจ รวมกันนี้คือ ความเข้าใจจากประโยคที่พวกเขากล่าวมา”

อิบน์ เราะญับ⁽²⁾ (Ibn Rajab,1995 :424) ได้ให้ความหมายการศรัทธาไปในแนวทาง
เดียวกับปราชญ์ท่านอื่น ๆ ว่าหมายถึง คำพูด การกระทำ และเจตนาโดยได้ขยายความเพิ่มเติมว่าคลัง
แห่งการศรัทธาครอบคลุมถึงการประดับประดาทั้งสามส่วนที่กล่าวมาให้งดงาม กล่าวคือ ประดับ
จิตใจด้วยการประทับการศรัทธาให้มั่นคง ประดับลิ้นด้วยถ้อยคำกล่าวปฏิญาณการศรัทธา และ

(1) อิหม่ามอิบน์ตัยมียะฮ์ (ส.ศ.661-728) มีชื่อเต็มว่า ตักกีฮุดดิน อะหฺมัด อิบน์ตัยมียะฮ์ เกิดที่เมืองอัลหะรอญี ประเทศซีเรียหลังจาก
นั้นไม่นานครอบครัวของท่านก็อพยพย้ายไปที่กรุงดามัสกัส ประเทศซีเรีย และสิ้นชีพที่นั่น ท่านเป็นอุลามาอู้อู่อิ่งใหญ่คนหนึ่ง
ของโลกอิสลาม แนวคิดของท่านก็ได้รับการสานต่อจนถึงปัจจุบันนี้ ท่านสังกัดมัซฮับหัมบาลีย์ แต่ท่านก็ไม่ยึดติดกับมัซฮับของ
ท่านเท่าไรนัก และมีหลายครั้งที่ท่านพิศวดแตกต่างจากมัซฮับของท่าน หรือแม้แต่มัซฮับทั้งสี่ เมื่อท่านมองว่าหลักฐานที่ท่าน
ได้รับนั้น แข็งแรงกว่า ท่านแต่งหนังสือบรรยายเล่ม เช่น หนังสือ Minhaj al-Sunnah , Dara Taarud al-Aql wa al-Naql (Abu
Zuhrah , n.d :558-578 : Uthman al-Qadī ,1996 : 34-35)

(2) อิบน์เราะญับ ชื่อเต็มว่า อัลคุรเราะฮมาน เบ็น อะหฺมัด เบ็น เราะญับ อัลสะละมีย อัลบัฆดาดี เกิดที่กรุงแบกแดด เมื่อปี ส.ศ.736
เป็นนักปราชญ์สาขาหะดีษและฟิกฮ์ มีผลงานด้านตำราหลายเล่ม เช่น ญามิออัลอูลุมวัลหิกัม ชัรหุญามิออัลอัคริมีย อัลกอวาอิดอัล
ฟิกฮียะฮ์ และอื่น ๆ เสียชีวิตที่กรุงดามัสกัส เมื่อปี ส.ศ. 795 (al-Zirikī , 1999 : 3 / 295)

ระดับเรือนกายด้วยการปฏิบัติงานที่เสริมให้ศรัทธาเข้มแข็ง และสิ่งที่เป็นที่แพร่หลายจากกลุ่มชนชาวสะลัฟ และปราชญ์สาขาหะดีษ คือ การศรัทธาประกอบด้วยวาจา การกระทำ และเจตนา โดยที่การทำงานทุกอย่างประมวลอยู่ในความหมายของการศรัทธา

จากความหมายทางวิชาการที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าอิมานจะให้ความหมายที่ครอบคลุมกว่าคำว่าอะกีดะฮ์ที่เชื่อมั่นอยู่ในจิตใจ ดังนั้นถือว่าอะกีดะฮ์เป็นรากฐานของอิมาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนหรือผลักดันให้เกิดพลังแห่งการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะด้วยคำพูด การปฏิบัติ และความประพฤติ

2.2 แหล่งที่มาของอะกีดะฮ์

อะกีดะฮ์อิสลามอยู่บนรากฐานของแหล่งที่มาสองประการด้วยกันคือ

2.2.1. อัลกุรอาน

อัลกุรอาน คือ แหล่งที่มาอันดับแรกที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานลงมาให้กับท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ว่า :

﴿...وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾

(النحل : 44)

ความว่า : “... และคัมภีร์ต่าง ๆ ที่ศักดิ์สิทธิ์ และเราได้ให้อัลกุรอานแก่เจ้า เพื่อเจ้าจะได้ชี้แจง (ให้กระจ่าง) แก่มนุษย์ ซึ่งสิ่งที่ได้ถูกประทานมาแก่พวกเขา และเพื่อพวกเขาจะได้ไตร่ตรอง ”

(อันนะหฺลุ : 44)

อัลกุรอานได้กล่าวถึงเรื่องอะกีดะฮ์ ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในซูเราะฮ์มักกีละฮ์⁽¹⁾ ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานลงมาให้กับท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ หัวอัยะฮ์แรกในซูเราะฮ์อัลอะลัก ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวพันโดยตรงกับอะกีดะฮ์ โดยที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้สอดแทรกหลักอะกีดะฮ์ นั่นคือ อิมานต่อการมีอยู่ของอัลลอฮ์ ﷻ ในฐานะผู้ทรงบังเกิดมนุษย์และผู้ทรงอภิบาลแห่งสากลโลก ที่ทรงผูกพันกิจกรรมของมนุษย์ทั้งปวงกับพระองค์อย่างใกล้ชิด

⁽¹⁾ มักกีละฮ์ หมายถึง ซูเราะฮ์ที่ถูกประทานก่อนที่ท่านเราะสูลอพยพไปยังเมืองมะดีนะฮ์ (al-Qattan , 1997: 61)

นอกจากนี้ยังมีนักปราชญ์มุสลิมที่ศึกษาวิเคราะห์อายะฮ์อัลกุรอาน ส่วนใหญ่ให้ทัศนะว่าอายะฮ์อัลกุรอานเกือบทั้งหมดมีสาระสำคัญที่ผูกพันเกี่ยวเนื่องกับอะกิละฮ์อิมานในอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งสิ้น (al-Fawzān ,2001 :6 ;al-Albānī ,1984 :89)

อัลกุรอานที่ถูกประทานลงมาแก่ท่านนบี ﷺ ได้ถูกนำมาใช้ใน ช่วง 13 ปีแรกที่นครมักกะฮ์ ส่วนกล่าวถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอะกิละฮ์เป็นหลักสำคัญ เพื่อปลดปล่อยมวลมนุษยชาติในขณะนั้นให้พ้นจากสภาพการแตกแยก และการเป็นพรรคเป็นพวก อันเนื่องมาจากความขัดแย้งในเรื่องแหล่งที่มาของความรู้ของพวกเขาที่หลากหลาย ดังนั้นเมื่อทำให้แหล่งที่มาของอะกิละฮ์ของพวกเขาเป็นหนึ่งเดียว ย่อมเป็นสาเหตุสำคัญในการทำให้แถวต่าง ๆ ของพวกเขาเป็นเอกภาพ โดยใช้แหล่งที่มาจากอัลกุรอานในฐานะที่เป็นวะหฺยูที่มาจากอัลลอฮ์ ﷻ ผู้เป็นพระเจ้าแห่งสากลโลก

ในเมื่อหัวใจสำคัญของสุเราะฮ์มักกะฮ์จะเน้นหนักในเรื่องอะกิละฮ์ดังที่ประเด็นหลักในสุเราะฮ์มะคะนิยะฮ์⁽¹⁾ ที่ได้ประทานลงมาเพื่อที่จะมาช่วยปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในเรื่องของบทบัญญัติ ซึ่งการนำเสนออันได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของอะกิละฮ์และการอิมานต่ออัลลอฮ์ ﷻ

ด้วยเหตุนี้ การกล่าวถึงเรื่องของอะกิละฮ์ในสุเราะฮ์มะคะนิยะฮ์จะมียังต่อเนื่องไม่สิ้นสุด เพราะว่าเรื่องอะกิละฮ์ไม่ใช่เป็นแค่คำพูดที่เกริ่นนำในตอนต้นเท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่ต้องนำมาเกี่ยวข้องกับทุก ๆ เรื่องในทุก ๆ สถานการณ์ (Muhammad Qutb ,1988 :22)

2.2.2. สุนนะฮ์

สุนนะฮ์ คือ แหล่งที่มาอันดับสองหลังจากอัลกุรอาน ซึ่งหมายถึง “สิ่งต่าง ๆ ที่มาจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ไม่ว่าจะเป็นคำพูด การกระทำ การยอมรับโดยพฤตินัย บุคลิก รูปร่าง หรือประวัติของท่าน”

ดังนั้น สุนนะฮ์จึงเป็นแหล่งที่มาในฐานะทำหน้าที่อธิบายความหมายของอัลกุรอาน พร้อมทั้งกำหนดบทบัญญัติต่าง ๆ ที่อัลกุรอานมิได้กำหนด ซึ่งท่าน ﷺ ในฐานะผู้ให้การอธิบายนั้นจะไม่อธิบายบนพื้นฐานของอารมณ์เป็นอันขาด ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

﴿ وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۗ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ﴾

(النجم : 3-4)

ความว่า : “ และเขามิได้พูดตามอารมณ์ สิ่ง(ที่เขาพูด)นั้น มิใช่อื่นใดนอกจากเป็นวะหฺยูที่ถูกประทานลงมา”

(อันนัจม : 3-4)

⁽¹⁾ มะคะนิยะฮ์ หมายถึง สุเราะฮ์ที่ถูกประทานหลังจากที่ท่านเราะสูลอพยพไปยังเมืองมะดีนะฮ์ (al-Qattan ,1997 :61)

จากอายะฮ์ข้างต้นถือว่าสุนนะฮ์นั้นเป็นวะหฺยู⁽¹⁾ เช่นเดียวกับอัลกุรอาน สิ่งที่ท่านพูด เรียกร้องเชิญชวนและปฏิบัตินั้นเป็นวะหฺยูที่ถูกประทานลงมาให้กับท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

ทุก ๆ หะดีษเศาะหีห⁽²⁾ จากสุนนะฮ์ของท่านเราะฮ์ลุล จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่มุสลิมทุกคนต้องยอมรับปฏิบัติตาม ถึงแม้ว่าจะเป็นหะดีษอาหฺาด⁽³⁾ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องหลักศาสนา ซึ่งได้ถูกอธิบายเอาไว้อย่างชัดเจนต่อแท้ โดยท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ดังนั้นผู้หนึ่งผู้ใดย่อมไม่มีสิทธิ์ที่จะไปเพิ่มเติมและทำอุตริสิ่งใด ๆ ขึ้นแล้วอ้างว่าเป็นเรื่องของศาสนาได้อีก(al-Aql ,1991:7)

หากเราศึกษาอัลกุรอานจะพบว่าอัลกุรอานได้ประมวลเอาไว้ซึ่งหลักอะกีดะฮ์อิมาน โดยส่งเสริมสนับสนุนตลอดจนระบุนความประเสริฐและเกียรติคุณแก่ผู้มีอิมานไว้หลายอายะฮ์ แล้วสุนนะฮ์ก็ได้มาให้รายละเอียดในเรื่องอิมานได้กระจ่างแจ้ง พร้อมได้บรรยายขอบเขตของอิมานไว้ในคำพูดของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

2.3 ความเป็นมาของอะกีดะฮ์

ประวัติความเป็นมาของอะกีดะฮ์อิสลามนี้ เป็นแนวทางแรกที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาอิสลาม นับตั้งแต่เริ่มมีท่านนบีมอาดัม ﷺ เริ่มมาตราบาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยขอนำเสนอความเป็นมาและพัฒนาการของอะกีดะฮ์ (อะกีดะฮ์เตาฮีด) แบ่งออกเป็น 6 ยุคด้วยกันคือ

2.3.1 ยุคก่อนหน้าท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

พัฒนาการอะกีดะฮ์ของมนุษย์ เริ่มจากความศรัทธาในอัลลอฮ์ ﷻ ตั้งแต่สมัยของท่านนบีมอาดัม ﷺ ซึ่งหลังจากที่ท่านและภรรยาได้ใช้ชีวิตอยู่บนโลกดุนยาภายใต้กรอบแห่งทางนำจากอัลลอฮ์ ﷻ จึงเกิดประชาชาติในยุคแรก ๆ จากลูกหลานของท่านนบีมอาดัม ﷺ ที่มีความศรัทธามั่นอันบริสุทธิ์ ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

﴿ كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِي مَا اخْتَلَفُوا فِيهِ ... ﴾^ج

(البقرة : 213)

(1) วะหฺยู หมายถึง สาส์นของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ทรงประทานแก่ศาสนทูตของพระองค์ผ่านญิบรีล หรือโดยการคลอจ

(2) หะดีษเศาะหีห หมายถึง หะดีษที่มีคุณสมบัตินี้ 5 ประการ คือ 1) สายรายงานติดต่อกัน 2) ผู้รายงานทุกคนมีความจำเป็นเลิศ 3) ผู้รายงานทุกคนมีคุณธรรม 4) สายรายงานไม่ขัดแย้งกับสายรายงานที่น่าเชื่อถือมากกว่า 5) ไม่มีข้อบกพร่องที่ซ่อนเร้นอยู่ในหะดีษ (al-Iraqi ,1981 :20)

(3) หะดีษอาหฺาด คือ หะดีษของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่ได้รายงาน โดยกลุ่มผู้รายงานไม่ถึงขั้นมุตะวาติร ตั้งแต่ท่านเราะฮ์ลุลจนมาถึงพวกเรา

ความว่า : “ มนุษย์นั้นเคยเป็นประชาชาติเดียวกันภายหลังจากอัลลอฮ์ได้ส่งบรรดานบีมาในฐานะผู้แจ้งข่าวดี และผู้ตักเตือน และได้ทรงประทานคัมภีร์อันกอปรไปด้วยความจริงลงมากับพวกเขาด้วยเพื่อว่าคัมภีร์นั้นจะได้ตัดสินระหว่างมนุษย์ในสิ่งที่พวกเขาขัดแย้งกัน....”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ :213)

ครั้นเมื่อกาลเวลาได้ผ่านไปนานเป็นศตวรรษ ดังคำยืนยันของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ในหะดีษบทหนึ่งที่ว่า :

عن ابن عباس رضي الله عنه قال : ((وَكَانَ بَيْنَ آدَمَ وَنُوحٍ عَشْرَةُ قُرُونٍ كُلُّهُمْ عَلَى الْإِسْلَامِ))

(أخرجه البخاري، 1/101: n.d.)

ความว่า : จาก อิบน์ อับบาส รายงานว่า : “ ช่วงเวลาระหว่างสมัยของท่านนบีอาดัมกับสมัยของท่านนบีนูหฺ มีระยะห่างนานถึงสิบศตวรรษ พวกเขาเหล่านั้นอยู่บนแนวทางของอิสลาม ”

(บันทึกโดย al-Bukhārī, ม.ป.ป. :1/101)

พฤติกรรมความเบี่ยงเบนในอะกิละฮ์ได้เริ่มขึ้นในสมัยนบีอาดัม عليه السلام และชนรุ่นแรกด้วยการสร้างรูปปั้นของผู้ที่มีคุณธรรมในสมัยนั้น เช่น วัลคุด⁽¹⁾ สุวาอู⁽²⁾ ยะฆูม⁽³⁾ ยะฮูค⁽⁴⁾ และนัศร⁽⁵⁾ เป็นต้น เพื่อเป็นการให้เกียรติแก่บุคคลเหล่านั้น จนในระยะหลัง ๆ รูปปั้นของบรรพชนดังกล่าวก็ได้กลายเป็นเทวรูปสำหรับการกราบไหว้บูชา

เมื่อความเบี่ยงเบนจากแนวทางอันเที่ยงตรงได้ประจักษ์ชัด อัลลอฮ์ ﷻ จึงได้ส่งท่านนบีนูหฺ عليه السلام มาทำหน้าที่ตักเตือนและชักชวนให้พวกเขากลับสู่แนวทางอะกิละฮ์เดาฮิดอันบริสุทธิ์ แต่หาได้ว่าพวกเขาเหล่านั้นยังได้แสดงพฤติกรรมที่คือคดในความหลงผิด และแสดง

- (1) วัลคุด เป็นของเผ่าบุคัยบ เป็น วัลเราะฮฺ เป็น คัมลิบ เป็น หุลวาน ตั้งอยู่ที่ตามะตุลญันคัล ในบันทึกโบราณของอาหรับกล่าวว่าชื่อเดิม คือ วัลคุดมะบัม เป็นรูปเทพบุตร และพวกกรอซซุก็เคารพบูชาเหมือนกัน โดยเรียกเทพบุตรรูปปั้นนี้ว่า วัลคุด
- (2) สุวาอู เป็นของเผ่าบุซซุซุค เป็น อิลยาส เป็น มุตะเราะกะฮฺ เป็น มุฎ็อร ตั้งอยู่ที่รัฐฮาญไคส์ ๑ เมืองฮัมบอ เป็นเทพธิดา
- (3) ยะฆูม เป็นของเผ่าบุอันอัมจากสาขาของกัฎ็อยิฮฺและเผ่าญุร็อชจากสาขากัฎ็อยิฮฺด้วยและตั้งอยู่ที่ญุร็อช อยู่ระหว่างแคว้นอัลยะมันและอัลหิญาซ เป็นรูปสิงโต บางคนของพวกกูร็อซซุมีชื่อว่า อับดุลยะฆูม
- (4) ยะฮูค เป็นของเผ่าบุค็อฮฺวานจากสาขากัฎ็อยิฮฺ ตั้งอยู่ที่เมืองฮัมดานในแคว้นอัลยะมันเป็นรูปม้า
- (5) นัศร เป็นของเผ่าซุลกุลออ ตั้งอยู่ที่เมืองบัลเคอะฮฺ ท้องที่ของกัฎ็อยิฮฺในแคว้นอัลยะมันเป็นรูปนกอินทรี ในหนังสือเก่าของเมืองสะบะฮ์กล่าวว่าเดิมชื่ออะฮฺสูร คนที่นับถือก็ได้ชื่อว่าอะฮฺสูนอะฮฺสูร

พฤติกรรมต่อต้านการเชิญชวนของท่านนบีนุหฺ عليه السلام อย่างหักห้ามไม่ได้ พวกเขาไม่ให้ละทิ้งการกราบไหว้บรรดาบรรพชนผู้มีคุณธรรมทั้งห้า

อัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงตรัสว่า :

﴿ وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوتَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ﴾

(นوح : 23)

ความว่า : “ และพวกเขาได้กล่าววว่า พวกท่านอย่าได้ทอดทิ้งพระเจ้าทั้งหลายของพวกท่านเป็นอันขาด พวกท่านอย่าได้ทอดทิ้งวัดคุด และสุวาอู และยะฆูษ และยะอู๊ก และนัซรุ เป็นอันขาด ”

(นุหฺ : 23)

จากพฤติกรรมที่คือดิ่งในความหลงผิดดังกล่าว พวกเขาเหล่านั้นได้ถูกอัลลอฮฺ ﷻ ลงโทษอย่างสาสมในรูปของภัยพิบัติน้ำท่วม ซึ่งอัลลอฮฺ ﷻ ทรงให้บรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาจมน้ำตาย ดังคำตรัสของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ว่า :

﴿ وَقَوْمِ نُوحٍ لَّمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ سُلُوسًا وَأَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴾

(الفرقان : 37)

ความว่า : “ และหมู่ชนของนุหฺ เมื่อพวกเขาปฏิเสธไม่เชื่อฟังบรรดาเราะสูล เราได้ให้พวกเขาจมน้ำตาย และเราได้ทำให้พวกเขาเป็นสลูญูญามหนึ่งแก่มนุษยชาติ และเราได้เตรียมการลงโทษอย่างเจ็บปวดไว้สำหรับบรรดาผู้ชั่วธรรม ”

(อัลฟุรกอน : 37)

เมื่อวิกฤตการณ์ได้สิ้นสุดลง นบีนุหฺ عليه السلام และศรัทธาชนที่ติดตามท่าน ยังคงมีชีวิตอยู่ด้วยความเมตตาจากอัลลอฮฺ ﷻ ดังนั้นพวกเขาจะคงเหลือแต่เพียงผู้ที่ยอมรับศรัทธาในอัลลอฮฺ ﷻ ผู้ทรงเอกะเท่านั้น หลังจากกาลเวลาได้ล่วงเลยไป พวกเขาเริ่มมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากหลักความศรัทธาที่เที่ยงแท้ อัลลอฮฺ ﷻ ก็ได้ส่งศาสนทูตคนใหม่มาทำหน้าที่เชิญชวนให้มนุษย์กลับคืนสู่ความศรัทธาในเอกองค์อัลลอฮฺ ﷻ อีกครั้งไม่ว่าจะเป็นท่านนบีนุฮฺ สอลิหฺ ซุฮัยบฺ อิบรอฮีม จนถึงท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا ءَاخَرِينَ ﴿٣١﴾ فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ أَنْ
 اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ۗ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴾

(المؤمنون : 31-32)

ความว่า: “แล้วหลังจากพวกเขา เราได้บังเกิดชนอีกกลุ่มหนึ่ง(พวกอาด)
 ดังนั้นเราได้ส่งเราะซูลคนหนึ่ง(ซูด)ของพวกเขาไปยังพวกเขาโดยกล่าว
 ว่า พวกท่านจงเคารพภักดีอัลลอฮ์เถิด สำหรับพวกท่านนั้น ไม่มีพระเจ้า
 อื่นใดนอกจากพระองค์ ดังนั้นพวกท่านจะไม่ยำเกรง พระองค์หรือ”

(อัลมูอ์มินูน : 31-32)

2.3.2 ยุคสมัยของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ (ค.ศ 610-632)

ชาวอาหรับที่เคยยึดมั่นในหลักอะกิดะฮ์ตามแนวคำสอนของท่านนบีอิบรอฮีม عليه السلام เริ่มมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ได้ย้อนรอยกลับมาอีกครั้งหนึ่งเหมือนดังสมัยของท่านนบีก่อน ๆ พิธีกรรม และความเชื่อต่าง ๆ ที่คิดเพี้ยนได้เริ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นที่ประจักษ์ชัดในยุคต้นของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ชาวอาหรับยังมีการกราบไหว้บรรดามลาอิกะฮ์ โดยเชื่อว่าบรรดามลาอิกะฮ์ คือ บุตรหญิงของอัลลอฮ์ ซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ ได้ปฏิเสธด้วยคำตรัสที่ว่า :

﴿ فَاسْتَفْتِهِمَ الرِّبِّيكَ أَلْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿١٤٩﴾ أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنثًا
 وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾ أَلَا إِنَّهُمْ مِنْ إِفْكِهِمْ لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾ وَلَدَ اللَّهُ وَإِنَّهُمْ
 لَكَاذِبُونَ ﴾

(الصافات : 149-152)

ความว่า : “ ดังนั้น (มุฮัมมัด) จงถามพวกเขาชื่อว่า พระเจ้าของเจ้ามีบุตร
 หญิงหลายคน และพวกเขามีบุตรชายหลายคนกระนั้นหรือ ? หรือว่า
 เราได้สร้างมลาอิกะฮ์เป็นเพศหญิง โดยที่พวกเขาได้เห็นเป็นพยาน พึง
 ทราบเถิด แท้จริงพวกเขานั้น เนื่องจากการกล่าวเท็จของพวกเขา พวก
 เขาจึงกล่าวว่า อัลลอฮ์ทรงให้กำเนิดบุตรชาย ! และแท้จริง พวกเขานั้น
 เป็นผู้กล่าวเท็จอย่างแน่นอน”

(อัลศ็อฟฟาต :149-152)

2. การกราบไหว้ดวงดาวต่าง ๆ ที่อยู่บนฟากฟ้า โดยเชื่อว่าสิ่งเหล่านั้นสามารถที่ควบคุมจักรวาล พร้อมทั้งมีอิทธิพลต่อการกำหนดฝนและความแห้งแล้ง

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ห้ามด้วยคำตรัสที่ว่า :

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ۚ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا
لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ ۚ إِنَّ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴾

(فصلت : 37)

ความว่า : “ และส่วนหนึ่งจากสัญญาณทั้งหลายของพระองค์ คือ การมีกลางคืน และกลางวัน และดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ พวกเจ้าอย่าได้สujudให้แก่ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ แต่จงสujudแต่อัลลอฮ์พระผู้ทรงสร้างพวกมัน หากพวกเจ้าจะเคารพสักคี่แก่พระองค์เท่านั้น ”

(ฟุศลีต :37)

3. การกราบไหว้รูปปั้น โดยพวกเขาเชื่อว่ารูปปั้นต่าง ๆ ดังกล่าว สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างพวกเขากับอัลลอฮ์ ﷻ ได้ ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

﴿ أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ ۚ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا
نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ
يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴾

(الزمر: 3)

ความว่า : “ พึงทราบเถิด การอุบาคะฮ์โดยบริสุทธิใจนั้นเป็นของอัลลอฮ์องค์เดียว ส่วนบรรดาผู้ที่ยึดถือเอาบรรดาผู้คุ้มครองอื่นจากอัลลอฮ์ โดยกล่าวว่าเรามีได้เคารพสักคี่พวกเขา เว้นแต่เพื่อทำให้เราเข้าใกล้ชิดกับอัลลอฮ์ แท้จริงอัลลอฮ์ทรงตัดสินระหว่างพวกเขาในสิ่งที่พวกเขาขัดแย้งกันในเรื่องนั้น แท้จริงอัลลอฮ์จะไม่ทรงชี้นำทางแก่ผู้กล่าวเท็จผู้ไม่สำนึกบุญคุณ ”

(อิซซุมัร :3)

4. เชื่อในการเสี่ยงทายโชคชะตา ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ห้ามต่อการกระทำดังกล่าว ด้วยคำตรัสที่ว่า :

﴿...وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَمِ ذَلِكُمْ فَسُقُ...﴾

(المائدة : 3)

ความว่า : “...และการที่พวกเจ้าเสี่ยงทายด้วยไม้ดีวเหล่านั้น เป็นการละเมิด...”

(อัลมาอิดะฮฺ : 3)

และท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า :

((مَنْ أَتَى كَاهِنًا أَوْ عَرَّافًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ))

(أخرجه أحمد، 1993 : 3/164)

ความว่า : “ ผู้ใดไปหาโหรหรือหมอดูและเชื่อในสิ่งที่เขาทำนาย ก็เท่ากับเขาได้ปฏิเสธสิ่งที่มุฮัมมัด ﷺ นำมา”

(บันทึกโดย Ahmad, 1993 : 3/164)

5. เชื่อในเครื่องรางของขลัง ซึ่งท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ถือว่าเป็นชิรุก ดังคำกล่าวของท่านที่ว่า :

((إِنَّ الرِّقَى وَالتَّمَائِمَ وَالتَّوَلَةَ شِرْكٌ))

(أخرجه أبو داود، 1995 : 5/262)

ความว่า : “อันเวทมนต์คาถา เครื่องรางของขลัง และเสน่ห์ยาแฝดนั้น นับเป็นชิรุก (การตั้งภาคีกับอัลลอฮฺ)”

(บันทึกโดย อับดุลอาซิซ, 1995 : 5/262)⁽¹⁾

จากพฤติกรรมที่ผิดเพี้ยนของพวกเขาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ส่งผลให้พวกเขาไม่ได้พบกับสัจธรรมในด้านอะกิดะฮฺ ดังนั้นอัลลอฮฺ ﷻ จึงส่งท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ มายังพวกเขา เพื่อทำการปฏิรูปสังคมอาหรับด้วยรากฐานแห่งอะกิดะฮฺอันเที่ยงตรงอีกครั้งหนึ่ง โดยที่ท่านเป็นผู้นำในการทำหน้าที่เชิญชวนมนุษยชาติสู่แนวทางอัลลอฮฺ ﷻ ด้วยอัลกรุอานและแบบฉบับของท่านที่ได้

⁽¹⁾ หะดีษเศาะฮีหฺ (al-Albānī, 2000 : 2/467)

อธิบายความหมายของอัลกุรอานตามความมุ่งหมายที่แท้จริงที่อัลลอฮ์ทรงประสงค์ ต่อมาบรรดาสาวกของท่านก็ยังคงยึดถือตามแบบฉบับของท่าน ﷺ

2.3.3 ยุคสี่เคาะลีฟะฮ์รอชิดีน⁽¹⁾ (ค.ศ 632-661)

กล่าวได้ว่าในสมัยของสี่เคาะลีฟะฮ์ผู้ทรงธรรม ประชาชาติอิสลามยังคงยึดมั่นในหลักอะกีดะฮ์อย่างเข้มแข็ง ดังเช่น อะกีดะฮ์ในยุคของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ดังนั้นการวิเคราะห์ในเรื่องอะกีดะฮ์เชิงวิชาการยังไม่ได้เป็นที่ประจักษ์ชัด ก็เนื่องมาจากต้องเผชิญกับศัตรูในการที่จะรักษาปกป้องความเป็นเอกภาพของประชาชาติ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างด้านอะกีดะฮ์ระหว่างประชาชาติอิสลามและกลุ่มแนวคิดวิชาตรรกวิทยา (علم الكلا) ยังไม่ได้เกิดขึ้นในยุคนี้ พวกเขาเหล่านั้นมีการอ่านและเข้าใจอัลกุรอานโดยปราศจากการตะอวีลอายุระต่าง ๆ พวกเขาได้ทำการยืนยันคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ตามที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ยืนยันไว้ด้วยตัวเองในคัมภีร์อัลกุรอาน และปฏิเสธคุณลักษณะทั้งปวงที่ไม่เหมาะสมต่อความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์ ﷻ เมื่อได้มีการค้นพบอายุระที่เป็นมุตาฮาบิยะฮ์พวกเขาจะมีการศรัทธาด้วยการมอบหมายการตะอวีลนั้นเป็นสิทธิของอัลลอฮ์ ﷻ เพียงผู้เดียว

สมัยเคาะลีฟะฮ์คนที่สามคือท่านอุษมาน เป็น อัฟฟาน⁽²⁾ เกิดความโกลาหลวุ่นวายด้านการเมืองการปกครอง ในเมื่อท่านได้สิ้นชีวิตลงโดยการถูกลอบสังหารของบุคคลที่ไม่หวังดีจากจุดนี้เองเริ่มเกิดชนวนของความขัดแย้ง ความแตกแยก และเกิดกลุ่มต่าง ๆ ที่พยายามปกป้องจุดยืนของพวกเขาทุกวิถีทาง

จากสภาพข้างต้น ได้เปิดประตูไปสู่การตะอวีลของตัวบทอัลกุรอานและหะดีษ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความรู้อันด้านอะกีดะฮ์ เรื่องนี้นับวันยิ่งขยายกว้างในยุคของราชวงศ์อุมัยยะฮ์

2.3.4 ยุคราชวงศ์อุมัยยะฮ์ (ค.ศ 661-750)

ในยุคนี้ นับได้ว่าเป็นยุคที่ความขัดแย้งของกลุ่มต่าง ๆ เริ่มทวีคูณเรื่อย ๆ ก็เนื่องจากผู้คนจำนวนมากได้ทยอยเข้ามานับถือศาสนาอิสลาม โดยที่จิตใจของพวกเขาเหล่านั้นถูกครอบงำ

(1) สี่เคาะลีฟะฮ์รอชิดีน หมายถึง บรรดาเคาะลีฟะฮ์ผู้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนการปกครองต่อจากท่านนบีมุฮัมมัดในด้านของอิมามะฮ์ (ความเป็นผู้นำ) ได้รับการชี้นำที่ท่าน คือ อบูบักร อุมัร อุษมาน เป็น อัฟฟาน และอลิ เป็น อับดุลิบ ซึ่งปกครองอาณาจักรอิสลามในช่วงปี ฮ.ศ. 11-40 ตรงกับ ค.ศ. 632-679

(2) ท่านอุษมาน เป็น อัฟฟาน เป็น อับดุลอัส อัลอุมะวีย เป็นเคาะลีฟะฮ์ผู้ที่ได้รับการชี้นำท่านที่สาม และได้รับการแต่งตั้งเมื่อปี ฮ.ศ. 2435 เป็นท่านหนึ่งที่ได้รับประกันจากท่านนบีได้เข้าสวรรค์โดยมิได้ถูกไต่สวน และเป็นท่านหนึ่งจากอะฮ์ลิลบัยตอฮ์ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยเคาะลีฟะฮ์อุมัร เป็น อัลค็อฎฏอบ (Ibn Kathir ,1988 : 7 / 207-208)

ด้วยความเชื่อที่พวกเขาเคยยึดมั่น ตลอดจนอิสรภาพในการนำเสนอแนวความคิดต่าง ๆ ที่ยังคงเหลืออยู่ ดังนั้นเรื่องราวเกี่ยวกับ “เกาะดร์” ที่อิสลามได้กำหนดขอบเขตไว้ให้ถูกปิดเบือน เพื่อที่จะให้เข้ากับอิสรภาพความคิด ด้วยเหตุนี้ได้เกิดกลุ่มลัทธิเกาะดร์ยะฮู โดยการนำของมะอับด์ อัลญุสะนีย์⁽¹⁾ ที่ได้นำเสนอในเรื่องอิสรในการกระทำและการตัดสินใจ โดยที่อัลลอฮ์ ﷻ ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง จากจุดนี้เองทำให้กลุ่มญะบะรียะฮูได้กำเนิดขึ้น โดยการนำของญะฮุม เบน ค็อฟวาน⁽²⁾ ซึ่งแนวทางนี้มีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนถูกบังคับให้ปฏิบัติทุกสิ่งโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

ปลายศตวรรษที่ 1 อัจเราะฮ์ศักรราช ได้กำเนิดกลุ่มเกาะวาริจญ์พร้อมประกาศแนวความคิดที่เป็นเอกเทศของตนเองอย่างเต็มรูปแบบ หนึ่งในแนวความคิดนั้นคือผู้ที่กระทำความผิดบาปใหญ่ ถือว่าเป็นกาฟิร (ผู้ปฏิเสธอัลลอฮ์ ﷻ) ในขณะเดียวกันหะสัน อัลบัสรี⁽³⁾ (เสียชีวิต 110 อิจญ์เราะฮ์ศักรราช) ให้ทัศนะว่าผู้ที่กระทำความผิดบาปใหญ่ ถือว่าเป็นฟาลิก (ผู้ที่อยู่นอกรอบของการกักต้ออัลลอฮ์ ﷻ) ไม่ออกจากสภาพของความเป็นมูอ์มิน (ผู้ศรัทธามั่น)

ในเวลาเดียวกันก็มีการปรากฏตัวของวาซิล เบน อะฏอฮ์⁽⁴⁾ เป็นสานุศิษย์ของหะสัน อัลบัสรี มีทัศนะที่ขัดแย้งกับอาจารย์ของท่าน โดยกล่าวว่าผู้ที่กระทำความผิดบาปใหญ่ ถือว่าเป็นผู้ที่อยู่ระหว่างสองสถานะ จากการที่วาซิล เบน อะฏอฮ์ ได้แยกตัวจากอาจารย์ของท่านจึงถูกนำมาใช้เรียกชื่อกลุ่มนี้ว่า อัลมุอะชะลิสะฮู

ตอนปลายของยุคนี้ วาซิล เบน อะฏอฮ์ ได้รวบรวมหลักการต่าง ๆ ของกลุ่มมุอะชะลิสะฮูในเชิงวิชาการ พร้อมวิธีการเชิญชวนสาธารณชนไปสู่กลุ่มดังกล่าว ตามคำอธิบายของ มักริชีย์ ซึ่งเป็นนักประวัติศาสตร์ผู้หนึ่ง วาซิล เบน อะฏอฮ์ ได้รวบรวมตำราเกี่ยวกับอะกีดะฮู “ กิตาบุดเตอาฮิด ” “ กิตาบุลมันชีลาตีบัยนัลมันชีลาตัยนุ ” “ กิตาบุลฟุตะยา ” ด้วยเหตุนี้นับได้ว่าเป็นช่วงเวลาของ

(1) มะอับด์ เบน อับดุลลอฮ์ เบน อุลัยม อัลญุสะนีย์ เป็นชาวบัสเราะฮ์ เป็นบุคคลแรกที่เสนอแนวคิดเกาะดร์ที่เมืองบัสเราะฮ์หลังจากนั้นก็ไปนครมะดีนะฮ์เพื่อให้ความคิดนี้ได้แพร่หลาย เสียชีวิตในปีอิจญ์เราะฮ์ศักรราชที่ 80 (al-Zirikī, 1992 : 7 / 264)

(2) ญะฮุม เบน ค็อฟวาน เป็นบุคคลแรกที่มีแนวคิดในเรื่องของมนุษย์ไม่มีเสรีภาพในการคิดและปฏิบัติ เป็นชาวคูฟะฮ์ ถูกฆ่าตายในปีอิจญ์เราะฮ์ศักรราชที่ 128 (al-Tamīmī, 1997 : 79-80)

(3) หะสัน อัลบัสรี มีชื่อเต็มว่า อับดุลอะฮ์มัด อัลหะสัน เบน อัลหะสัน เบน ยะฮ์ยา อัลบัสรี เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับบรรดาตาบิอินรูนอวูโส มีความเชี่ยวชาญหลายสาขาวิชาด้วยกัน เป็นผู้ที่มีความเพียร เกร่งกรัดในศาสนาและในการทำอิบาดะฮ์ บิดาของเขาเป็นคนรับใช้ของเซด เบน ยาบิต ส่วนมารดาเป็นคนรับใช้ของอุมมู สะละมะฮ์ เกิดในช่วงสองปีที่เหลือของการเป็นเคาะลีฟะฮ์ของท่านอุมร์ เสียชีวิตในเดือนเราะญับปีอิจญ์เราะฮ์ศักรราชที่ 110 ณ กรุงบัสเราะฮ์ในประเทศอิรัก (Ibn Kalkān , n.d. : 2 / 71-72)

(4) ท่านมีชื่อเต็มว่า วาซิล เบน อะฏอฮ์ อัลมัคชะมูอีย์ อัลบัสรี อับดุลมุฮัมมัด เบน อะฏอฮ์ เป็นคนที่มีความคิดผิด ๆ แต่พูดชัดและใช้สำนวนดี เป็นผู้ก่อตั้งแนวคิดอัลมุอะชะลิสะฮูที่หลงทาง ถูกท่านหะสัน อัลบัสรี ขับไล่ออกจากสถานที่สอนของท่าน เนื่องจากเขาได้ทำอุศริกรรม เสียชีวิตในปีอิจญ์เราะฮ์ศักรราชที่ 131 (al-Dhahabī , 1986 : 5 / 464)

การพยายามที่จะรวบรวมตำราที่เกี่ยวข้องกับอะกีดะฮ์ แม้ว่าตำราเหล่านั้นได้หายสาบสูญไปกับกาลเวลาก็ตาม

2.3.5 ยุคราชวงศ์อับบาซียะฮ์ (ค.ศ 750-1258)

หลังจากที่อาณาจักรอิสลามได้แผ่ขยายไปอย่างกว้างขวาง การศึกษาและการค้นคว้าในด้านต่าง ๆ ก็ขยายกว้างขึ้นเป็นเงาตามตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยของอาณาจักรอับบาซียะฮ์ ได้มีการส่งเสริมในด้านงานแปลและส่วนหนึ่งของงานแปลที่แพร่หลายในยุคนี้คือ งานแปลหนังสือปรัชญาโบราณ จึงทำให้บรรดามุสลิมที่มีสติปัญญาเฉียบแหลม เริ่มมีความสนใจที่จะศึกษาปรัชญาดังกล่าวและพยายามที่จะนำแนวคิดเหล่านั้นมาผนวกเข้ากับหลักอะกีดะฮ์

จากอิทธิพลของปรัชญาโบราณ ได้กำเนิดกลุ่มทางความคิดอิสลามกลุ่มหนึ่งที่เรียกว่า มุอตะซิละฮ์ ซึ่งมีแนวความคิดที่ใช้หลักแห่งเหตุผลและสติปัญญาเป็นเกณฑ์ในการวินิจฉัยและเข้าใจหลักอะกีดะฮ์อิสลาม จึงทำให้ความนิยมในแนวมุอตะซิละฮ์ได้ขยายกว้างไปทั่ว จนเป็นที่รู้จักอปรกับมีเคาะลีฟะฮ์ในราชวงศ์อับบาซียะฮ์ เช่น อัลมะมูน⁽¹⁾ มีความเลื่อมใสในแนวนี้มาก จนกระทั่งยึดมาเป็นนโยบายของรัฐและบังคับประชาชนให้ดำเนินตามผู้นำ

แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีนักปราชญ์ที่เป็นชาวอะฮ์ลิสสุนนะฮ์หลายท่านมีความเห็นไม่ลงรอยกับมุอตะซิละฮ์ได้เรียบเรียงตำราที่มีชื่อเรียกเป็นภาษาอาหรับว่า “ อัลฟิกฮ์ อัลอักบร ” (al-Fiqhul Akbar) เขียนโดยอิมามอูหะนีฟะฮ์⁽²⁾ มีเนื้อหาสาระสำคัญในการดำรงไว้ซึ่งอะกีดะฮ์อะฮ์ลิสสุนนะฮ์ และตอบโต้กลุ่มต่าง ๆ ที่คลาดเคลื่อนจากหลักการและความเป็นจริง

ต่อมาเมื่อครั้งระยะปลายศตวรรษที่ 3 ติดต่อกับต้นศตวรรษที่ 4 ของอิญญ์เราะฮ์ศักราช ฝ่ายสนับสนุนมุอตะซิละฮ์เริ่มอ่อนแอลง จึงทำให้ท่านอูฮะสัน อัลอัชชะรีฟ⁽³⁾ เค้นขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัด จากการที่ท่านเป็นผู้ให้กำเนิดสำนักคิดอัลอัชชะรียะฮ์ โดยใช้วิชาอิลมุลกะลามเป็นที่มาของการกำหนดคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ เน้นการพัฒนาการหลักฐานด้านเหตุผล

(1) อัลมะมูน เป็นลูกชายของเคาะลีฟะฮ์ฮารูน อรรอชิด สืบทอดรัชทายาทเป็นเคาะลีฟะฮ์ท่านที่ 7 ในราชอาณาจักรอับบาซียะฮ์

(2) อิมามอูหะนีฟะฮ์ มีชื่อเต็มว่า อันนูมาน บิน ฮาบิบ บิน ซุญัย อัลคัยมี อัลกูฟี เกิดที่เมืองกูฟะฮ์ประเทศอิรัก เป็นอุละมาอ์สาขาฟิกฮ์ผู้โด่งดังหนึ่งในสี่ของโลกอิสลาม เจ้าของมัฮัซซะฮะนีฟะฮ์ ซึ่งมีผู้สังกัดมัฮัซซะฮ์ของท่านอยู่มากมายทั่วโลก มีหนังสืออัลฟิกฮ์อัลอักบร เป็นหนังสืออูตุลุดดีนที่เป็นที่รู้จักกันของอุละมาอ์ทั่วโลก เสียชีวิตในคอกปีอิญญ์เราะฮ์ศักราชที่ 150 ซึ่งมีอายุได้ 70 ปี (Abu Zuhrah , n.d.: 329-362 ; al-Dhahabi ,1998:6/390)

(3) อูฮะสัน อัลอัชชะรีฟ มีชื่อเต็มว่า ฮะลี บิน อิสมาอิล อัลอัชชะรีฟ เกิดที่เมืองบักเราะฮ์ประเทศอิรัก ในปีอิญญ์เราะฮ์ศักราชที่ 260 และเสียชีวิตในปีอิญญ์เราะฮ์ศักราชที่ 324 ณ กรุงแบกแดดในประเทศอิรัก เป็นอุละมาอ์มุสลิมที่สำคัญท่านหนึ่งที่ได้เขียนผลงานทางวิชาการ เดิมเป็นผู้ยึดแนวทางมุอตะซิละฮ์และกลับตัวสู่อะฮ์ลิสสุนนะฮ์ ท่านได้แต่งหนังสือกว่า 200 เล่ม ผลงานที่สำคัญของท่านคืออัลอับานะฮ์ ฮุตุลุดดียานะฮ์ และมะกอလာตุ อัลอิสลามียีน เป็นต้น (al-Zirikli ,1999 : 4/263 ; al-Ash'ari ,1991:10)

ทางปัญญา (อภิลักขณ์) เป็นหลักในการยืนยันเกี่ยวกับอะกีดะฮ์ และท่านสามารถโค่นอิทธิพลของฝ่ายมูอะตะฮ์ละฮ์ลงได้ จนแนวอุศูลของท่านได้แพร่หลายออกไปสู่แดนต่าง ๆ

2.3.6 ยุคหลังจากราชวงศ์อับบาซียะฮ์

แนวทางอะฮาอ์เราะฮ์ ถือได้ว่าเป็นแนวทางที่แพร่หลายมากที่สุดเกือบทุกมุมโลก ไม่มีแนวทางไหนที่กล้าจะมาวิพากษ์วิจารณ์ นอกจากแนวทางสะลัฟที่นำโดยอิมามอะหมัด⁽¹⁾ ซึ่งจุดยืนของแนวทางสะลัฟจะไม่เห็นด้วยกับการอุตริกรรมในศาสนา และการนำเอาปรัชญามาปะปนกับอะกีดะฮ์

ในต้นศตวรรษที่ 7 อัจญ์เราะฮ์ศักราช ได้ปรากฏนักปราชญ์คนหนึ่งชื่อ อิบน์ ตัยมียะฮ์ ณ กรุงคัมสัท ท่านได้เป็นผู้ดำรงไว้ซึ่งแนวทางสะลัฟและคัดค้านแนวทางต่าง ๆ ที่เห็นว่าการอุตริกรรมในด้านอะกีดะฮ์และอิวาอะฮ์ แนวทางที่ท่านอิบน์ ตัยมียะฮ์ได้ยืนหยัดนั้น ถูกสืบทอดโดย อิบน์ ก็อยอิม ซึ่งเป็นศิษย์เอกของท่าน

หลังจากยุคของปราชญ์ทั้งสองได้ผ่านพ้นไป พัฒนาการวิชาอะกีดะฮ์ยังคงถดถอยลง อันเนื่องมาจากนักปราชญ์รุ่นหลัง ๆ ไม่มีความสามารถพอที่จะแต่งหนังสือในเรื่องอะกีดะฮ์ด้วยตนเองส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ในรูปแบบของการอธิบายเพิ่มเติมจากเนื้อหาที่มีอยู่ในหนังสือตอรอฮ์⁽²⁾ ดังปรากฏเป็นที่ประจักษ์ชัดในวงการนักวิชาการอิสลาม (al-Ashqar,1987:245-248 ; al-'Aql , 1998 : 23-27 ; Hamzah ,1988 :23-33)

2.4 ความสำคัญของอะกีดะฮ์อิสลาม

2.4.1 อะกีดะฮ์ตั้งรากแก้วของต้นไม้ที่สมบูรณ์

อะกีดะฮ์ในหลักคำสอนของอิสลามดุจตั้งรากแก้วของต้นไม้ที่สมบูรณ์แข็งแรง ซึ่งจะนำไปสู่การแตกกิ่งก้านสาขาของหลักคำสอนหรือศาสนบัญญัติแห่งอิสลาม (Sabiq,1985 : 7) ดังความเข้าใจจากคำตรัสอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

(1) อิมามอะหมัด มีชื่อเต็มว่า อะหมัด เป็น หนับัด เป็น ฮิลาต เกิดที่กรุงแบกแดด เมื่อปีอิจญ์เราะฮ์ศักราชที่ 164 ท่านเป็นปราชญ์ด้านฟิกฮ์และหะดีษ เป็นเจ้าของมัซฮับหัมบาลีย์ ซึ่งมีผู้สังกัดมากมายทั่วโลกท่านถูกบังคับให้กล่าวอัลกุรอานเป็นมัลลุก (ของใหม่) แต่ท่านก็ปฏิเสธและยืนกรานอย่างหนักแน่นว่าเป็นคำพูดของอัลลอฮ์ จนถูกทรมานต่าง ๆ นานาแต่ท่านก็อดทน เสียชีวิตในวันศุกร์ที่ 12 เดือนเราะบิอูลอวาลปีอิจญ์เราะฮ์ศักราชที่ 241

(2) หนังสือตอรอฮ์ คือ หนังสือที่เป็นมรดกอันล้ำค่าทางวิชาการอิสลามแต่ขึ้นมาโดยอูละมาอรุ่นก่อน ซึ่งนักวิชาการรุ่นหลังได้นำมากล่าวอ้างหรือเป็นหนังสืออ้างอิง

﴿ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ
وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ... ﴾

(إبراهيم : 24)

ความว่า : “ เจ้ามิได้เห็นดอกหรือว่า อัลลอฮฺทรงยกอุทาหรณ์ไว้ว่า อุปมา
คำพูดที่ดีดังต้นไม้ที่ดี รากของมันฝังแน่นลึกมั่นคงและกิ่งก้านของมันชู
ขึ้นไปในท้องฟ้า.... ”

(อิบรอฮีม : 24)

อิบนุ อับบาส กล่าวว่า คำพูดที่ดี คือ คำกล่าว “ ลาอิลาฮะ อิล ลัลลอฮฺ ” และต้นไม้
ที่ดี คือ มุอฺมิน ซึ่งคำดังกล่าวได้ฝังลงในจิตใจของมุอฺมินและการทำงานของมุอฺมินเปรียบดัง กิ่งก้าน
ที่ชูขึ้นไปยังท้องฟ้า (Ibn Kathīr , 1993 : 2 / 511) ดังนั้นมุอฺมินย่อมเป็นประดุจ “ ต้นไม้ที่ดี ” ที่ราก
หยั่งลึกลงไปในดินอย่างมั่นคงและลำต้นพุ่มทะยานชูยอดเสียดไปยังท้องฟ้า ไม่ล้มครืนในยามวิฤกติ
หรือเมื่อเกิดพายุ

2.4.2 อะกีดะฮฺตั้งรากฐานหรือเสาเข็มของอาคาร

อะกีดะฮฺก็เช่นกันเปรียบได้ตั้งรากฐานหรือเสาเข็มของอาคารหลังหนึ่ง ถ้าปราศจาก
รากฐานที่เข้มแข็ง มั่นคง สักวันมันก็จะพังทลายลง

อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿ أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٍ أَمْ مَنْ أَسَّسَ
بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَانَهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ ۗ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الظَّالِمِينَ ﴾

(التوبة : 109)

ความว่า : “ ผู้ที่วางรากฐานอาคารของเขาบนความยำเกรงต่ออัลลอฮฺ
และบนความโปรดปรานนั้นดีกว่าหรือว่าผู้ที่วางรากฐานอาคารของเขา
บนริมเหวที่จะพังทลายลง แล้วมันก็พัง นำเขาลงไปในนรกและอัลลอฮฺ
นั้นจะไม่ชี้แนะทางแก่กลุ่มชนที่อธรรม ”

(อัลเตาบะฮฺ : 109)

2.4.3 อะกีดะฮ์ดั่งรากแก้วของการทำงาน

อะกีดะฮ์ก็เช่นกันยังเปรียบได้ดั่งรากแก้วของการทำงาน หากไม่มีเสียแล้ว การงานนั้นก็ไม่ได้ถูกรับและไม่เป็นแก่นสารอันใด อัลกุรอานได้เปรียบการงานของผู้ไม่มีอะกีดะฮ์ประหนึ่งขี้เถ้า ซึ่งถูกลมพายุปลิววอนไม่มีจุดหมาย ดังคำตรัสอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

﴿ وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَّنثُورًا ﴾

(الفرقان : 23)

ความว่า : “ และเรามุ่งสู่ส่วนหนึ่งของการงานที่พวกเขาได้ปฏิบัติไปแล้วเราจะทำให้มันไร้คุณค่ากลายเป็นละอองฝุ่นที่ปลิววอน ”

(อัลฟุรกออน : 23)

2.4.4 อะกีดะฮ์ดั่งแผนที่ชีวิต

อะกีดะฮ์ในคำสอนอิสลามจึงมีความสำคัญเป็นเบื้องต้น เพราะมันคือ “แผนที่ชีวิต” ที่ช่วยให้มนุษย์กำหนดจุดยืนของตัวเอง และใช้แนวทางตลอดวิถีทางแห่งการดำเนินชีวิต หากมนุษย์ขาดแผนที่นำทาง เขาก็เหมือนตออยู่ท่ามกลางความมืดมิดที่ต้องการรัศมีแห่งทางนำ (ฮิดาเยฮ์) จากอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยความสำคัญที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้เนื้อหาของอะกีดะฮ์ถูกเรียกว่า อูซูลุดดีน หรือรากฐานของศาสนาอิสลามนั่นเอง

2.5 จุดประสงค์ของการมีอะกีดะฮ์อิสลาม

อะกีดะฮ์อิสลามมีเป้าหมายอันดีงามที่สมควรแก่การยึดมั่นดังนี้ (Uthaimīn, 1988 : 43-44 , Madkhalī,1991 : 71-94)

2.5.1 เพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ใจในการตั้งเจตนาและการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ เพียงผู้เดียวเพราะพระองค์เท่านั้นคือผู้สร้างที่ไม่มีการตั้งภาคีใดๆ ดังนั้นเป้าหมายในการทำอิบาดะฮ์จะต้องมุ่งไปที่พระองค์เพียงผู้เดียว ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

﴿ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ

﴿ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ ﴾

(البينة : 5)

ความว่า : “ และพวกเขาไม่ได้ถูกบัญชาให้กระทำอื่นใดนอกจากเพื่อเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ เป็นผู้มีเจตนาบริสุทธิ์ในการภักดีต่อพระองค์

เป็นผู้อยู่ในแนวทางที่เที่ยงตรงและดำรงการละหมาดและชะกาตและ
นั่นแหละคือศาสนาอันเที่ยงธรรม ”

(อัลบัยฮินะฮฺ : 5)

2.5.2 เพื่อที่จะปลดปล่อยสติปัญญาและความคิดที่วุ่นวายปั่นป่วน อันเนื่องมาจาก
จิตใจที่ไร้ซึ่งอะกีดะฮฺ บางทีจิตใจที่ปราศจากอะกีดะฮฺทั้งหมดจะตกเป็นทาสของบรรดาวัตถุที่สัมผัส
ได้ บางทีตกในหลุมพรางของความหลงผิดและความไร้สาระในเรื่องที่เหลวไหลอันหลีกเลี่ยงไม่ได้

2.5.3 เพื่อให้เกิดความสงบภายในจิตใจ ทำให้ผ่อนคลายความวิตกกังวลและขจัด
ความสับสนในการตัดสินใจเพราะอะกีดะฮฺจะช่วยสานสัมพันธ์ระหว่างผู้ศรัทธากับอัลลอฮฺ ﷻ
โดยการยอมรับว่าพระองค์คือผู้ทรงบริหารกิจการต่าง ๆ ผู้ทรงตัดสินชี้ขาดในทุกสิ่งทุกอย่างพร้อม
ทั้งได้ทรงกำหนดสิ่งต่าง ๆ ไว้พร้อมสรรพ ไม่มีสิ่งใดจะดำเนินผิดไปจากที่ทรงกำหนดไว้ ซึ่งเหตุ
ดังกล่าวทำให้พวกเขาจึงมีจิตใจที่สงบพร้อมที่จะน้อมรับกฎศภาวะของอัลลอฮฺ ﷻ และมีความปีติ
ยินดีที่จะรับนับถืออิสลามโดยที่ไม่แสวงหาสิ่งอื่นใดมาทดแทนอีก

2.5.4 เพื่อป้องกันการตั้งเจตนาและการปฏิบัติของมนุษย์จากความบิดเบือนและ
เข้าใจผิดในการเคารพภักดีต่ออัลลอฮฺ ﷻ และการคบหาสมาคมกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เพราะส่วน
หนึ่งของหลักการอะกีดะฮฺ คือ การศรัทธาต่อบรรดาเราะสูล ซึ่งจะรวมไปถึงการเจริญรอยตาม
แบบอย่างของพวกที่มีเจตนารมณ์อันบริสุทธิ์ในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

2.5.5 เพื่อให้เกิดความมุ่งมั่น ตั้งใจอย่างแน่วแน่และความกระตือรือร้นในทุก ๆ
เรื่อง โดยที่ไม่ปล่อยเวลาให้ผ่านพ้นไปอย่างไร้สาระ แต่จะทุ่มเทเวลาเหล่านั้นในการประกอบกร
งานที่ดี เพื่อหวังผลบุญจากอัลลอฮฺ ﷻ และในขณะที่เดียวกันเขาจะพยายามห่างไกลจากสิ่งที่จะ
นำไปสู่การทำบาป ด้วยความเกรงกลัวที่มีต่อโทษทัณฑ์ของอัลลอฮฺ ﷻ เพราะส่วนหนึ่งของ
หลักอะกีดะฮฺ คือ การศรัทธาต่อวันอาคีเราะฮฺที่จะมีการฟื้นคืนชีพอีกครั้งหนึ่งพร้อมกับการตอบ
แทนที่จะได้รับ ดังคำตรัสของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ว่า :

﴿وَلِكُلِّ دَرَجَةٌ مِمَّا عَمِلُوا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ﴾

(الأنعام : 132)

ความว่า : “และสำหรับแต่ละคนมีหลายระดับเนื่องจากสิ่งที่พวกเขาได้
ประกอบไว้และพระเจ้าของเจ้ามิใช่เผลอไผลในสิ่งที่พวกเขากระทำกัน”

(อัลอันอาม:132)

และท่านเราะสูล ﷺ ก็ได้กล่าวไว้ในหะดีษบทหนึ่งที่ว่า :

((الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ ، وَفِي كُلِّ خَيْرٍ
إِحْرَاصٌ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ وَاسْتِعْنِ بِاللَّهِ ، وَلَا تَعْجِزْ وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ :
لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَانَ كَذَا وَكَذَا وَلَكِنْ قُلْ : قَدَرَهُ اللَّهُ ، وَمَا شَاءَ فَعَلَ ، فَإِنَّ لَوْ
تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ))

(أخرجه مسلم ، 431-432 / 8:1996)

ความว่า : “ ศรัทธาชนที่แข็งแกร่งนั้นดีกว่า และเป็นที่ยรักของอัลลอฮ์ ﷺ
มากกว่าศรัทธาชนที่อ่อนแอและทุก ๆ คนก็มีความดี ดังนั้นจงแสวงหา
ในสิ่งที่ทำประโยชน์แก่ท่าน พร้อมทั้งขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ และ
จงอย่าได้สิ้นหวัง ถ้าหากท่านเผชิญกับสิ่งใดก็ตาม จงอย่ากล่าวคำว่า “ถ้า
หากฉันกระทำเช่นนั้น เช่นนี้” แต่จงกล่าวคำว่า “นั่นคือ กฎสภาวะ
ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กำหนดไว้ และสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประสงค์พระองค์ก็
ดำเนินการ” แท้จริงคำว่า “ถ้าหาก” จะเป็นการเปิดประตูสู่พฤติกรรม
ของชัฎฏอน ”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 : 8 / 431-432)

2.5.6 เพื่อสร้างประชาชาติที่แข็งแกร่งพร้อมที่จะทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะด้วย
ร่างกายและแรงใจตลอดจนทรัพย์สินเงินทองที่มีอยู่ เพื่อคงอยู่ไว้ซึ่งศาสนา โดยไม่หวาดหวั่นต่อการ
ทดสอบใด ๆ ของอัลลอฮ์ ﷻ เพราะพวกเขาเชื่อมั่นในคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا
بِمَآئِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّٰدِقُونَ ﴾

(الحجرات : 15)

ความว่า : “ แท้จริงศรัทธาชนที่แท้จริงนั้น คือบรรดาผู้ศรัทธาต่ออัลลอฮ์
และเราะสูลของพระองค์ แล้วพวกเขาไม่สงสัยเคลือบแคลงใจ แต่พวกเขา
เขาได้เสียสละต่อผู้คืนรับด้วยทรัพย์สินสมบัติของพวกเขา และชีวิตของ
พวกเขาไปในหนทางของอัลลอฮ์ ชนเหล่านั้นคือบรรดาผู้สัตย์จริง ”

(อัลหุญรอต :15)

2.5.7 เพื่อจะได้รับความผาสุกทั้งโลกนี้และโลกหน้า ด้วยการ إصلاح (แก้ไขปรับปรุง)
ปัจเจกบุคคลและกลุ่มชน สุดท้ายก็จะได้รับผลบุญและเกียรติยศที่จะตามมา แต่ถ้าหากมนุษย์ที่
ไม่มีอะกีดะฮ์ พวกเขาก็จะพบกับความหายนะในโลกนี้ด้วยความรู้สึกงุนงง วิดกกังวล และร้อร่น

ที่มารูมเร้าพวกเขา ส่วนในโลกหน้าพวกเขาก็จะประสบกับการลงโทษที่สาสม และจะมีได้เข้าสวนสวรรค์ซึ่งเป็นสถานพำนักอันประเสริฐยิ่ง

2.5.8 ปลดปล่อยมนุษยชาติจากการเป็นทาสของความต่ำต้อยอ่อนแอ และการยอมจำนนต่อสิ่งที่ถูกสร้างเช่นเดียวกับพวกเขา ที่มีคุณลักษณะอ่อนแอ ไม่มีอำนาจให้โทษ ให้คุณแก่ตัวเอง ไม่สามารถให้เกิด ให้ตาย และให้ฟื้นคืนชีพขึ้นมาอีก ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

﴿ وَاتَّخِذُوا مِنْ دُونِهِ آءِالِهَةً لَّا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ
لأنفسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيٰوةً وَلَا نُشُورًا ﴾

(الفرقان:3)

ความว่า : “พวกเขาได้เคารพบูชาพระเจ้าอื่น ๆ จากอัลลอฮ์ โดยที่พระเจ้าเหล่านั้นมิได้สร้างสิ่งใดทั้ง ๆ ที่พวกเขาถูกสร้างขึ้นมา และพวกเขาไม่มีอำนาจที่จะให้โทษและให้คุณแก่ตัวเองได้ และพวกเขาไม่มีอำนาจควบคุมความตายและความเป็นและการฟื้นคืนชีพ”

(อัลฟุรกอน :3)

และเช่นเดียวกัน สิ่งที่ถูกสักการะบูชาอื่นจากอัลลอฮ์ ﷻ ไม่มีความสามารถให้บังเกิด แม้พวกมันจะรวมกันเพื่อการให้บังเกิด ดังที่พระองค์ทรงตรัสไว้ว่า :

﴿ يَتَأْتِيهَا النَّاسُ ضُرْبَ مَثَلٍ فَاَسْتَمِعُوا لَهُ ۗ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ لَن يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ ۗ وَإِن يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ
ضَعْفَ الطَّالِبِ وَالْمَطْلُوبِ ﴾

(الحج : 73)

ความว่า : “โอ้มนุษยเอ๋ย อุทาหรณ์หนึ่งถูกยกมากล่าวไว้แล้ว ดังนั้นพวกเจ้าจงฟังมันให้ดี แท้จริงบรรดาที่พวกเจ้าวิงวอนขอความช่วยเหลืออื่นนั้นอื่นจากอัลลอฮ์นั้น พวกมันไม่สามารถจะให้บังเกิดแม้แต่แมลงวันสักตัวหนึ่ง หากว่าพวกมันจะรวมหัวกันเพื่อการนั้นก็ตาม และถ้าแมลงวันพาสิ่งใดหนีไปจากพวกมัน พวกมันก็ไม่สามารถจะเอามันกลับคืนมาได้จากแมลงวัน ทั้งผู้ขอและผู้ถูกขออ่อนแอแท้ ๆ”

(อัลฮัจญ์ : 73)

2.6 เอกลักษณะของอะกิอะฮ์อิสลาม

อิสลาม คือ ศาสนาที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานมายังท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ แล้วถูกแสดงออกผ่าน 2 แนวทางด้วยกัน คือ อัลกุรอานและสุนนะฮ์ ซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ จะไม่ทรงนำเราเข้าสู่ ﷻ กลับไปหาพระองค์ จนกว่าศาสนาอิสลามจะสมบูรณ์ กระทั่งก่อนที่ท่านจะเสียชีวิตเพียงไม่กี่เดือนอัลลอฮ์ ﷻ ก็ได้ประทานอาชะฮ์บหนึ่งที่ว่า :

﴿...الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا....﴾

(المائدة: 3)

ความว่า : “...วันนี้ข้า(อัลลอฮ์) ได้ให้สมบูรณ์แก่พวกเจ้าแล้วซึ่งศาสนาของพวกเจ้าและข้าได้ให้ครบถ้วนแก่พวกเจ้าแล้ว ซึ่งความกรุณาเมตตาของข้า และข้าได้เลือกอิสลามให้เป็นศาสนาแก่พวกเจ้า...”

(อัลมาอิอะฮ์ : 3)

จากอาชะฮ์ข้างต้น ได้บ่งชี้ว่า อิสลามเป็นศาสนาหนึ่งที่มีความสมบูรณ์อยู่ในตัวและมีเอกลักษณ์พิเศษที่เด่นชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอะกิอะฮ์ ซึ่งเป็นอะกิอะฮ์ที่มีคุณลักษณะพิเศษหลายประการดังนี้ (al-‘Aql, 1998 : 23-27)

2.6.1 แหล่งที่มาของอะกิอะฮ์มีความบริสุทธิ์

เนื่องจากอะกิอะฮ์อิสลามได้ยึดกับอัลกุรอาน อัลสุนนะฮ์ และอิญญมาอ์ (มติที่เป็นเอกฉันท์) ของบรรดาศะลัฟ ดังนั้นอะกิอะฮ์อิสลามล้วนมาจากแหล่งที่มาอันบริสุทธิ์ ห่างไกลจากการปะปนกับความโสโครกของอารมณ์ใฝ่ต่ำและตัณหา

คุณลักษณะพิเศษนี้ไม่ปรากฏอยู่ในแนวทางศาสนาและแนวคิดใด ๆ ที่นอกเหนือไปจากอะกิอะฮ์อิสลามอย่างเช่น

1) บรรดาชาวยิวและคริสต์ได้ยึดเอาบรรดานักปราชญ์และบาดหลวงของพวกเขา มาเป็นพระเจ้าอื่นจากอัลลอฮ์ ﷻ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า :

﴿أَتَّخِذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

(التوبة : 31)

ความว่า :“ พวกเขาได้ยึดเอาบรรดานักปราชญ์ของพวกเขา และบรรดาบาทหลวงของพวกเขาเป็นพระเจ้าอื่นจากอัลลอฮ์และยึดเอาอัล-มะซีหฺบุตรของมัรยัมเป็นพระเจ้าด้วยทั้ง ๆ ที่พวกเขามิได้ถูกใช้นอกจากเพื่อเคารพภักดีผู้ที่สมควรได้รับการเคารพภักดีเพียงองค์เดียว ซึ่งไม่มีผู้ใดควรได้รับการเคารพภักดีนอกจากพระองค์เท่านั้น พระองค์ทรงบริสุทธิจากสิ่ง ที่พวกเขาให้มีภาคีขึ้น”

(อัตเตาบะฮฺ :31)

2) กลุ่มซุฟีได้ยึดแนวทางของพวกเขาจากความเชื่อในรูปแบบ “กัซฟฺ” คือ เป็นการบรรลุถึงขั้นที่ว่าไม่มีสิ่งกีดกันระหว่างเขากับพระเจ้า หรือไม่ก็จากการได้รับอิลฮาม หรือจากการฝัน

3) กลุ่มรอฟีฎอฮ์ ได้ยึดเอาแนวทางที่มาจาก “ อัลญัฟร์ ” (ข้อความที่บันทึกด้วยมือของท่านอลี เป็น อบีฎอลิบ) และจากคำพูดของบรรดาอิมานทั้งหลายของพวกเขา

4) บรรดานักตรรกวิทยา ได้ยึดเอาสติปัญญามาเป็นแนวทางของพวกเขา ส่วนอะกิดะฮ์ของชาวอะลิสุนนะฮ์จะมีความบริสุทธิ์จากแหล่งที่มาและปลอดจากการพูดปดมดเท็จทั้งปวง

2.6.2 อะกิดะฮ์ที่วางอยู่บนรากฐานของการยอมรับและมอบหมายต่ออัลลอฮ์ ﷻ และเราะฮ์ลุล ﷻ

เนื่องจากอะกิดะฮ์อิสลามมีลักษณะ “ ฆ็อยบ ” (เป็นสิ่งที่เร้นลับ) ดังนั้น ความเชื่อในสิ่งเร้นลับจะไม่ปรากฏขึ้น ถ้าหากปราศจากการมอบหมายโดยตรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ และเราะฮ์ลุล ﷻ ซึ่งการยอมรับในสิ่งเร้นลับเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบรรดาผู้ศรัทธา ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ยกย่องในอายะฮ์อัลกุรอานที่ว่า :

﴿ اَللّٰهُمَّ ذٰلِكَ اَلْكِتٰبُ لَا رَيْبَ فِيْهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِيْنَ ﴿۱﴾ الَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيْمُوْنَ الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُوْنَ ﴾

(البقرة : 1-3)

ความว่า :“ อะลิฟ ลาม มีม คัมกีร์นี” ไม่มีความสงสัยใด ๆ ในนั้น เป็นคำแนะนำสำหรับบรรดาผู้ยำเกรงเท่านั้น คือ บรรดาผู้ศรัทธาต่อสิ่งเร้นลับ และดำรงไว้ซึ่งการละหมาด และส่วนหนึ่งจากสิ่งที่เราได้ให้เป็นที่ปัจจัยยังชีพแก่พวกเขานั้น พวกเขาก็บริจาค”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 1- 3)

สติปัญญาไม่สามารถพอที่จะรับรู้เรื่องน็อยบ (เร็นลับ) และไม่เข้าใจอย่างละเอียด ในเรื่องบทบัญญัติของอิสลาม เนื่องจากสติปัญญามีขีดจำกัดในการรับรู้ ดังนั้นจะไม่มีทางเลือกใด ๆ นอกจากการยอมมอบหมายต่ออัลลอฮ์ ﷻ และศรัทธาต่อสิ่งน็อยบ

ในขณะที่พวกน็อยบิกะฮ์ที่นอกเหนือจากอะกิละฮ์อิสลามนั้น ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของการยอมจำนนต่ออัลลอฮ์ ﷻ และเราะฮ์ลุล ﷻ แต่กลับยึดเอาสติปัญญาและอารมณ์ใฝ่ต่ำมาเป็นที่ตั้งแล้วกำหนดแนวทางของตนเอง แท้ที่จริงนั้นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความหายนะของประชาชาติและศาสนา ก็มาจากการนำเอาสติปัญญามาเป็นที่ตั้งก่อนที่จะพิจารณาในอัลกรุอานและหะดีษ หรือการนำเอาอารมณ์ใฝ่ต่ำมาเป็นตัวชี้นำโดยเพิกเฉยทางนำของอัลลอฮ์ ﷻ

2.6.3 มีความสอดคล้องกับสัญญาตัญญาอันบริสุทธิ์และสติปัญญาที่ดี

เนื่องจากอะกิละฮ์อิสลามมีความสอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติ และสัญญาตัญญาอันบริสุทธิ์ของมนุษย์อันบริสุทธิ์และสติปัญญาที่ดี เพราะสติปัญญาที่ดีนั้นจะต้องปราศจากการครอบงำของอารมณ์และ“ชุนฮาด” (สิ่งคลุมเครือ) บริสุทธิ์จากอิทธิพลของปรัชญาและตรรกะของชนชาติต่าง ๆ ที่สำคัญจะไม่ขัดกับแหล่งที่มาอันเที่ยงแท้ที่มาจากอัลลอฮ์ ﷻ และเราะฮ์ลุล ﷻ

ในขณะที่อะกิละฮ์อื่น ๆ นั้นเป็นเพียงแค่การคาดเดาและจินตนาการต่าง ๆ ที่ทำร้ายความบริสุทธิ์ของธรรมชาติที่ตั้งเดิมของมนุษย์ และสร้างความโง่เขลาหรือมีดขี้นให้กับสติปัญญาอันสมบูรณ์ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกรุอานว่า :

﴿ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴾

(الرُّومُ : 30)

ความว่า : “ ดังนั้น เจ้าจงคืนหน้าของเจ้าสู่ศาสนาที่เที่ยงแท้ (โดยเป็น) ธรรมชาติของอัลลอฮ์ ซึ่งพระองค์ทรงสร้างมนุษย์ขึ้นมาไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการสร้างของอัลลอฮ์ นั่นคือ ศาสนาอันเที่ยงตรง แต่ส่วนมากของมนุษย์ไม่รู้”

(อรรูม :30)

2.6.4 สายรายงานที่มีความต่อเนื่องจนถึงเราะฮ์ลุล ﷻ โดยผ่านบรรดาตาบิอิน และบรรดาอิมามผู้ที่ได้รับทางนำ ไม่ว่าจะเป็นคำกล่าว การกระทำ และการยึดมั่น

ดังนั้นจะไม่ปรากฏในแนวทางยึดมั่นของอะฮ์ลิสสุนนะฮ์ เว้นแต่จะพบว่าหลักการ

ดังกล่าวจะอยู่บนหลักฐานที่ชัดเจนพร้อมสายรายงานที่ถูกต้องในขณะที่อะกีดะฮ์อื่น ๆ ถูกอุตริกรรมขึ้นมาโดยปราศจากแหล่งอ้างอิงจากอัลกรุอัน อัศสุนนะฮ์ และมติเอกฉันท์ของบรรดาชาวสะละฟุศอและห์(บรรพชนมุสลิมยุคต้น) สิ่งที่น่าสังเกตเหนือจากที่กล่าวมานั้นถือว่าเป็นบิโดอะฮ์ในศาสนาซึ่งทุก ๆ บิโดอะฮ์ (อุตริกรรม) นั้นคือ แนวทางที่หลงผิด

2.6.5 มีความชัดเจนและเรียบง่าย

อะกีดะฮ์อิสลามถือได้ว่าเป็นอะกีดะฮ์ที่มีความเรียบง่ายต่อการเข้าใจ และมีความชัดเจนเปรียบดังแสงอาทิตย์ที่ทอแสงในยามกลางวัน หลักการต่าง ๆ ปราศจากความขัดแย้ง ความคลุมเครือ และความสลับซับซ้อน เพราะสำนวนและความหมายนั้นมีความชัดเจนที่ง่ายต่อการเข้าใจไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใดก็ตาม สิ่งเหล่านี้ท่านเราะฮ์ลุได้นำมาในสภาพที่ชาวบริสุทธี กลางคืนเปรียบได้ดั่งกลางวัน ผู้ใดที่หันเหจากเส้นทางดังกล่าวก็จะพบกับความหายนะ

ในขณะที่เดียวกันอะกีดะฮ์อื่น ๆ นั้น จะปะปนกับแนวคิดของมนุษย์ที่จะนำไปสู่การตะอูวิล (การตีความแบบผิด ๆ) และการตะหุรียฟ (การเปลี่ยนแปลงด้วยบท) ช่างแตกต่างนักระหว่างสองอะกีดะฮ์ที่ได้กล่าวมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งอะกีดะฮ์อิสลามเป็นอะกีดะฮ์เตกาฟียะฮ์ที่ได้ถูกกำหนดไว้โดยอัลลอฮ์ ﷻ เพียงผู้เดียว มนุษย์ไม่มีสิทธิ์ที่จะมาวินิจฉัยในเรื่องดังกล่าว

2.6.6 เป็นสาเหตุทำให้ได้รับการช่วยเหลือและชัยชนะจากอัลลอฮ์ ﷻ

สิ่งดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้นนอกจากผู้ที่มีอะกีดะฮ์อย่างแท้จริง บุคคลเหล่านั้นจะได้รับชัยชนะ ความปลอดภัยและความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ ﷻ

ท่านเราะฮ์ลุ ﷺ ได้กล่าวว่า :

((لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَدَلَهُمْ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ))

(رواه مسلم ، 3/1523 :1996)

ความว่า : “จะยังคงมีกลุ่มหนึ่งจากประชาชาติของฉัน ได้ต่อสู้บนสัจธรรมปรากฏอย่างกระจ่างชัด ผู้มุ่งหวังทำพวกเขาพ่ายแพ้ไม่สามารถทำอันตรายได้จนกระทั่งวันสิ้นโลก ”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 :3/1523)

2.6.7 อะกิเตฮุอิสลามเป็นอะกิเตฮุแห่งความเป็นพี่น้องและภราดรภาพ

ประชาชาติอิสลามที่อยู่ทั่วสารทิศโลกจะไม่มีวันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ นอกจากพวกเขาเหล่านั้น จะยึดมั่นกับหลักอะกิเตฮุและปฏิบัติตัวอย่างเคร่งครัด สิ่งนี้เป็นประเด็นหลักที่บรรดาศัตรูอิสลามได้รับรู้และให้ความสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้เองพวกเขาได้พยายามและกำลังดำเนินการทำลายล้างอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้อะกิเตฮุที่มั่นคงอยู่ในใจของประชาชาติอิสลามเสื่อมและอ่อนแอลง จนกระทั่งเกิดความแตกแยกในหมู่พวกเขาด้วยกัน สุดท้ายก็ จะนำไปสู่ความพ่ายแพ้และทำให้การเผยแพร่ในหนทางของอัลลอฮุ ﷻ ก็จะหยุดชะงัก

2.7 กลุ่มต่าง ๆ ที่มีแนวคิดและทัศนคติในเรื่องอะกิเตฮุ

2.7.1 หลักฐานของกลุ่มต่าง ๆ

ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้แจ้งให้ทราบล่วงหน้าว่าจะมีความแตกแยกของกลุ่มมุสลิม ออกเป็นหลายกลุ่มในประชาชาตินี้ ดังเช่นที่ได้เกิดความแตกแยกขึ้นกับประชาชาติอื่น ๆ ก่อนหน้า นี้ ซึ่งท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้ชัดเจนในหะดีษบทหนึ่งที่ว่า :

((افترق اليهود إلى واحد وسبعين فرقة وافترق النصارى إلى اثنين
وسبعين فرقة وستفترق أمتي إلى ثلاث وسبعين فرقة كلها في النار إلا
وأحدة قالوا : ما هي يا رسول الله قال : من كان في مثل ما أنا عليه
وأصحابي))

(رواه الترمذی، 5 / 26:1975)

ความว่า : “ชาวยิวแตกแยกออกเป็น 71 พวก ชาวคริสต์แตกแยกออกเป็น 72 พวก และประชาชาติของข้าแตกแยกออกเป็น 73 พวก ทั้งหมด เข้านรก นอกจากพวกเดียว บรรดาสะหะฮาบะฮ์กล่าวว่า พวกใดเล่าท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ? ท่านกล่าวว่า คือผู้ที่อยู่ในแนวทางเดียวกับฉัน และบรรดาสะหะฮาบะฮ์ของฉัน”

(บันทึกโดย al-Tirmidhī, 1975 : 5 / 26)⁽¹⁾

⁽¹⁾ หะดีษหะสัน เศาะฮีหฺ (al-Albānī, 2002 : 3/53)

จากหะดีษข้างต้น ได้มีนักวิชาการพยายามจำแนกแยกแยะกลุ่มต่าง ๆ ให้ออกมาครบตามตัวเลข เช่นในหนังสือดังต่อไปนี้

1. หนังสือ “อัลมิลลัต วันนิหัล” ของ al-Shahrastānī ซึ่งตามรายละเอียดในตำราเล่มนี้ ผู้เขียนแน่ใจว่าชื่อของกลุ่มต่าง ๆ ที่ระบุมานั้นถูกต้องตรงต่อความเป็นจริง โดยผู้เขียนได้กล่าวว่ากลุ่มต่าง ๆ นั้นมาจาก 4 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ เกาะคะรียะฮฺ ศิฟาติยะฮฺ เกาะวาริจญ์ และชีอะฮฺ จาก 4 กลุ่มนี้แหละที่แตกแขนงจนกระทั่งครบ (al-Shahrastānī ,1996 :1 / 22)

2. หนังสือ “ตัลบีศ อิบลิส” ของ al-Jawzī ซึ่งพยายามแยกแยะกลุ่มต่าง ๆ ออกมาให้ตรงตามตัวเลข 73 กลุ่ม โดยระบุว่ารากฐานของกลุ่มต่าง ๆ มีอยู่ 6 กลุ่ม คือ หะรูรียะฮฺ เกาะคะรียะฮฺ ญะฮิมียะฮฺ มุรญิอะฮฺ รอฟิฎาะฮฺ ญะบะรียะฮฺ จากทั้ง 6 กลุ่มนี้ จะแตกแยกออกเป็น 12กลุ่มรวมเป็น 72 กลุ่มรวมกับอะฮฺลิสสุนนะฮฺอีกหนึ่งก็จะครบ 73 กลุ่มพอดี(al-Jawzī,1994:27-32)

อย่างไรก็ตาม ก็มีนักวิชาการบางท่านที่ไม่เห็นด้วยกับทัศนะข้างต้น ทั้งนี้เนื่องจากการแยกแยะที่ปราศจากพื้นฐานของข้อเท็จจริง แต่เป็นเพียงแก่การอิจญติฮาด (การวินิจฉัย) ที่มาจากพวกเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่มอญิบียะฮฺ (ที่เร้นลับ) ในขณะที่เดียวกันท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ก็ได้แจ้งให้ทราบในเวลานั้นเป็นจำนวนเท่านั้น และยังได้กล่าวอย่างกว้าง ๆ โดยไม่จำกัดสถานที่หรือเวลา ซึ่งอาจเป็นไปได้จะเกิดกลุ่มต่าง ๆ อีกจนกระทั่งวันกียามะฮฺ ดังนั้นไม่มีบุคคลใดที่สามารถจะจำกัดกลุ่มต่าง ๆ ด้วยความแน่ใจว่าถูกต้องตรงต่อความเป็นจริง (al - ‘Aql , 1997 : 77-78)

2.7.2 กลุ่มชีอะฮฺ (الشيعه)

2.7.2.1 สาเหตุการตั้งชื่อ

เนื่องจากกลุ่มชีอะฮฺ ได้สนับสนุนท่าน อลี เบน อบีฏอลิบ เป็นการเฉพาะ (al-Shahrastānī,1996 :1 / 169) ไม่ว่าจะการสนับสนุนนั้นถึงขั้นยกย่องท่านอลี เหนือกว่าท่านอูษมานแต่ไม่ประเสริฐไปกว่าท่านอับบอ์บกร และท่านอุมัร رضي الله عنهما ซึ่งเป็นหลักการของกลุ่มชีอะฮฺในยุคต้น(Ibn Taimiyah,1986 :2/72) และไม่ว่าการสนับสนุนนั้นถึงขั้นยกย่องท่านอาลีเหนือกว่าบรรดาสะหะบะฮฺท่านอื่น ๆ ซึ่งเป็นหลักการของกลุ่มชีอะฮฺในยุคต่อมา (al-Ash‘arī ,1990 :1 / 65)

2.7.2.2 ความเป็นมาของชีอะฮฺ

“ชีอะฮฺ” เป็นคำภาษาอาหรับ แปลว่า ผู้ตามและให้ความช่วยเหลือ (Ibn Manzur , 1996 :7 / 258) หรือกลุ่มใด ๆ ก็ตามที่รวมตัวกันเพื่อกิจการใดกิจการหนึ่ง (al-Zubaidī,1307 :8/405) ต่อมาภายหลังคำนี้กลายเป็นศัพท์เฉพาะที่ใช้กับบุคคลใดก็ตามที่ยกย่องท่านอลี เบน อบีฏอลิบเหนือ

กว่าบรรดาเคาะลีฟะฮ์ผู้ทรงธรรมก่อนหน้าท่าน ﷺ พร้อมทั้งมีความเห็นว่าลูกหลานของท่านเท่านั้น ที่เหมาะสมกับตำแหน่งคิลิฟาฮ์ (ผู้นำ). (al-Hamd , n.d.:145)

จุดเริ่มต้นของกลุ่มชีอะฮ์ เกิดหลังจากเคาะลีฟะฮ์ที่สาม อูษมาน เป็น อัฟฟาน ﷺ ถูกฆาตกรรม อิบน์ หะซิม⁽¹⁾ (Ibn Hazmi) กล่าวว่า หลังจากที่อยู่มา ๑๒ ปี และหลังจากการเสียชีวิตของท่าน ได้เกิดความเห็นที่แตกต่างในการเป็นอิมามระหว่างผู้คนในสมัยนั้น ความเห็นที่แตกต่างได้ก่อให้เกิดกลุ่มรอฟีฎะฮ์ขึ้นมา ส่วนผู้ที่เริ่มแนวคิดของกลุ่มนี้คือ อับดุลลอฮ์ เป็น สะบะฮ์⁽²⁾ นักวิชาการมุสลิมส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่า อับดุลลอฮ์ เป็น สะบะฮ์ เป็นผู้ปูพื้นฐานแนวคิดของนิกายชีอะฮ์ ซึ่งข้อมูลนี้เป็นที่ทราบกันดีในหมู่อะฮ์ลิสสุนนะฮ์ และชีอะฮ์ (1996 :2 / 8) หลังจากท่านอูษมาน เป็น อัฟฟาน ﷺ ได้ถูกฆาตกรรม ก็ได้มีผู้คนจำนวนหนึ่งเรียกร้องความชอบธรรมให้หาผู้กระทำผิดมาลงโทษ จนในที่สุดก็เกิดความขัดแย้งระหว่างฝ่ายที่สนับสนุนท่านอลี ﷺ และฝ่ายที่สนับสนุนท่านมูอาวิยะฮ์ ﷺ สุดท้ายก็นำไปสู่สงครามคิฟฟิน⁽³⁾ จากเหตุการณ์ดังกล่าวก็ได้ปรากฏกลุ่มที่สนับสนุนท่านอลี ﷺ พร้อมทั้งมีความเห็นว่า ท่านดำเนินตามความชอบธรรมอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเรียกว่า “กลุ่มชีอะฮ์” นั่นเอง

กลุ่มชีอะฮ์เริ่มเกิดขึ้นในปลายสมัยเคาะลีฟะฮ์อูษมาน ﷺ สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ใช่ชาวอาหรับในเมืองเป็นชาวบ้านนอกที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร และเป็นผู้ที่มีสัญชาติญาณแข็งกระด้าง เนื่องจากมีสาเหตุดังนี้

- 1) มีความโลภมากและชอบตามอารมณ์ของตนเอง
- 2) ไร้การศึกษาและไม่เข้าใจศาสนา
- 3) มีชีวิตความเป็นอยู่ห่างไกลจากเศาะหะบะฮ์ นักปราชญ์ และผู้นำที่ให้การชี้แนะ
- 4) ส่วนใหญ่ไม่เป็นชาวอาหรับและได้รับอิทธิพลจากพวกมะญูสีฮ์ (ศาสนาที่นับถือบูชาไฟ)

5) พวกเขามีความศรัทธาไม่โปร่งใสและไม่มีความบริสุทธิ์ใจต่อการเป็นผู้นำของเคาะลีฟะฮ์ผู้ทรงธรรม และบรรดาอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ จากบรรดาวงศาคณาญาติของเคาะลีฟะฮ์อลี ﷺ และท่านหญิงฟาฏิมะฮ์

(1) อิบน์ หะซิม มีชื่อเต็มว่า อลี เป็น อะหมัด เป็น สะอิด อยู่สายมัซฮับอัชชะอริฟีย เกิดที่เมืองกูรฎุบะฮ์ในปีศ.ที่ 384 และเสียชีวิตที่เมืองอันดะลุสประเทศสเปนในปีศ.ที่ 456 เป็นนักวิชาการที่เชี่ยวชาญหลายสาขาวิชา เช่น ฟิสิกส์ อุตุนิยมวิทยา วรรณคดี หะดิษและอิลมุลกะลาม เป็นต้น (al-Zirikli , 1999 : 6 / 264)

(2) อับดุลลอฮ์ เป็น สะบะฮ์ เดิมเป็นคนเยเมน นับถือศาสนาอิวัรต่อมาได้เข้ารับอิสลามเพื่อวัตถุประสงค์ทำลายศาสนาอิสลาม เขาเป็นผู้นำของกลุ่มสะบะฮียะฮ์ที่กล่าวว่า อลีเป็นพระเจ้า และจะกลับมายังโลกนี้อีกครั้ง (al-Zirikli , 1999 : 4 / 88)

(3) คิฟฟิน เป็นชื่อสถานที่ตั้งอยู่บนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำยูเฟรติส (Ibn al-Athir , 1995 : 212)

6) มีความแค้นแแบ่งอยู่ในจิตใจต่อบรรดามุสลิมด้วยกัน โดยเฉพาะบรรดาอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ และชอบสร้างความปั่นป่วนในสังคมมุสลิมด้วยกัน (al-'Aql , 1997 : 119-120)

2.7.2.3 หลักการทั่วไปของกลุ่มชีอะฮ์

1) พวกชีอะฮ์จำนวนหนึ่งได้กล่าววิจารณ์ถึงความถูกต้องของอัลกุรอานและถ้าหากว่าอายะฮ์ใดขัดกับหลักการศรัทธาของพวกเขา พวกเขา ก็ทำการตีความไปในรูปแบบที่แปลกประหลาด เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางของพวกเขา

2) ไม่ยอมรับหะดีษนอกจากที่ได้ถูกรายงานโดยวงศ์วานของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ จากสายของอลีและท่านหญิงฟาฏิมะฮ์ และบางหะดีษของผู้ที่ให้การสนับสนุนท่านอลีในการรณรงค์ทางการเมืองเท่านั้น

3) บรรดาสะหะบะฮ์ตักเป็นกาฟิรหลังจากท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ได้ถึงแก่กรรมไปนอกจากเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่ไม่ถือว่าเป็นกาฟิร บางคนในกลุ่มชีอะฮ์มีความเห็นว่าท่านอลีเป็นผู้ที่ได้รับการสังเวยให้สืบทอดตำแหน่งต่อจากท่านเราะฮ์ลุล ﷺ บางคนมีความเห็นว่าเขาเป็นนบี และบางคนมีความเห็นว่าเขาเป็นพระเจ้า

4) มีหลักการยึดมั่น คือ ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และต่อความเป็นหนึ่งเดียวของพระองค์ แต่ทว่าพวกเขาได้นำเอาชิรกมาปะปนกับการมีเตฮ์ดีดอย่างเช่น พวกเขาได้ทำการวิงวอนขอพร (คูอาฮ์) ต่อบ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ คู่เคียงไปกับพระองค์

5) การรู้ถึงสิ่งเร้นลับเป็นสิทธิของบรรดาอิมามของพวกเขาเท่านั้น

6) มีหลัก “อิตตะกียะฮ์” คือ สิ่งที่มีมนุษย์ได้แสดงออกมาโดยเปิดเผย โดยไม่ปิดบังสิ่งใดไว้เนื่องจากความเกรงกลัวภัยร้าย และถือว่าหลักนี้เป็นสิ่งจำเป็น (ฟัรฎู) โดยที่พวกเขาจะสืบทอดหลักการดังกล่าว ทั้งโดยทางซ่อนเร้นและเปิดเผยและนำมายึดถือปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อตกอยู่ในสภาพที่ยากลำบาก

7) อิมามของพวกเขาเป็นไปในรูปการสืบทายาทจากอิมามอลีและลูกหลานของท่านหญิงฟาฏิมะฮ์ทางสายหุสัยนุทั้ง ๆ เกิดการขัดแย้งกันระหว่างพวกเขา(al-Bangdadī,n.d:48-55)

2.7.2.4 แขนงต่าง ๆ ของกลุ่มชีอะฮ์

ชีอะฮ์แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1) เหล่านอกรอก

คือ พวกที่มีความคิดบิดเบือนในหลักการยึดมั่นจนกระทั่งฝ่ายชีอะฮ์เองถือว่าบุคคลกลุ่มนี้ไม่ใช่พวกชีอะฮ์ แต่เอาชื่อชีอะฮ์มาแอบอ้างเท่านั้น ซึ่งมีหลายพวกด้วยกัน เช่น

1.1 “อัศซะบะอียะฮฺ” มีความคิดว่าท่านอลี عليه السلام ยังไม่ตาย เขาถูกยกขึ้นไปอยู่บนฟ้า หัวหน้าของชนกลุ่มนี้ชื่อ “อับดุลลอฮฺ เป็น สะบะอ์”เดิมเป็นคนยะฮูดี ต่อมาก็รับนับถืออิสลาม เขาแสดงตนให้ผู้อื่นเห็นว่ารักและหลงใหลท่านอลี عليه السلام พอท่านอลี عليه السلام ถูกสังหาร อับดุลลอฮฺ ก็ฉวยโอกาสประกาศแก่พรรคพวกทันทีว่า อลี عليه السلام ยังไม่ตาย คนที่ถูกฆ่าตายนั้นไม่ใช่ท่านอลี عليه السلام หากแต่ว่าเป็นชายผู้นอนแปลงร่างมาให้เหมือนอลี عليه السلام แล้วถูกฆ่าตาย ส่วนอลี عليه السلام ตั้งจริงนั้นถูกนำขึ้นไปอยู่บนฟ้า สภาพของท่านอลี عليه السلام ไม่ผิอะไรกับบนบิอชีฮา ซึ่งพวกยะฮูดีบอกว่าได้สังหารตายไปแล้ว แต่ที่แท่นบิอชีฮาถูกยกไปบนฟ้า คนที่ถูกฆ่าตายไม่ใช่ชีฮา ตามความคิดของ “อัศซะบะอียะฮฺ” นี่จึงทำให้เชื่อว่าท่านอลี عليه السلام ยังไม่ตายยังอยู่บนฟ้า ข้อสังเกตที่พวกนี้อ้างเป็นเหตุผลคือ เสียงฟ้าร้องคือเสียงของท่านอลี عليه السلام เสียงฟ้าแลบ คือรอยยิ้มของท่านอลี عليه السلام บางคนจากพวกเหล่านี้ พอได้ยินเสียงฟ้าร้องก็รีบให้สลามทันที “อัสสลามูอะลัยกะ ยา อม็รุลมุอมินีน”

บางคนมีความคิดหนักไปกว่านั้นคือเชื่อว่า พระเจ้าได้มาสิงอยู่ในร่างของท่านอลี عليه السلام และจะสิงอยู่ในร่างผู้นำที่เป็นตระกูลของท่านอลี عليه السلام ทุกคน เมื่อเข้ารับตำแหน่ง

1.2 “ฆุรอบระยะฮฺ” เป็นอีกกลุ่มหนึ่งของพวกนอกคอก ซึ่งเอาชื่อชีอะฮฺบังหน้า คนกลุ่มนี้มีความคิดวิถดลาร ไปอีกแบบหนึ่ง กล่าวคือ พวกนี้อ้างว่าตำแหน่งบนนั้นความจริงพระเจ้าต้องการให้กับอลี عليه السلام แต่บังเอิญญิบรีลนำวะฮยูมาให้ผิดตัว แทนที่จะนำมาให้กับท่านอลี عليه السلام กลับไปให้แก่มุฮัมมัดเสีย มันเหมือนกับอีกาทุกตัวมันดำไปหมด ไม่รู้ว่าตัวไหนเป็นตัวไหน นี่ก็เหมือนกัน เพราะมุฮัมมัดกับอลีหน้าตาเหมือนกัน รูปร่างคล้ายกัน ด้วยเหตุนี้แหละ ญิบรีลจึงมอบวะฮยูให้ผิดตัว แต่เรื่องมุสาตั้งกล่าวมานี้ประวัติศาสตร์ย่อมชี้ชัดให้ทราบได้ว่าเป็นการตบตาที่ตื้นมาก ทั้งนี้ก็เพราะว่าการอ้างว่า อลีกับมุฮัมมัดมีรูปร่างหน้าตาคคล้ายคลึงกันมากจนแยกไม่ออกนั้น ถ้าเป็นคนรุ่มราวคราวเดียวกันก็พอจะเชื่อได้ แต่ตามข้อเท็จจริงแล้ว ขณะที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้รับวะฮยูนั้น ท่านมีอายุ 40 ปี ส่วนอลี عليه السلام อายุเพียง 9 ขวบ คนแก่กับเด็กไม่มีวันที่จะอ้างได้ว่า มีรูปร่างหน้าตาคคล้ายคลึงกันจนกระทั่งจำผิดตัว

1.3 “กัยซานียะฮฺ” เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความคิดเลเยเถิด กล่าวคือ พวกนี้เชื่อว่าผู้นำที่เป็นชีอะฮฺทุกคนไม่ใช่พระเจ้าที่มาอยู่ในร่างกายของคนธรรมดา แต่ผู้นำคือ ผู้ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ มีความบริสุทธิ์อยู่ในตัว ทำอะไรทุกอย่างไม่มีความผิดเลย จะต้องเชื่อฟังและเลื่อมใสในตัวผู้นำโดยสิ้นเชิง พวกนี้ยังมีความเชื่อว่า อีمامหรือผู้นำนั้นจะต้องเวียนมาเกิด โดยมีลำดับดังนี้ คือ 1. อลี 2. หะสัน 3. หุสัยน 4. มุฮัมมัด อัลหะนะฟียฺ

สำหรับ “มุฮัมมัด อัลหะนะฟียฺ” แม้ว่าตายไปแล้ว บางพวกยังเชื่อว่า จะเกิดมาใหม่ อีก แต่บางพวกเชื่อว่ายังไม่ตาย ยังอยู่ที่ภูเขา “ร็อฎวะ” โดยมีน้ำและน้ำผึ้งเป็นอาหาร

พวกนอกคอกที่กล่าวมานี้ ได้สูญสิ้นไปนานแล้ว การสูญไปของพวกดังกล่าวทำให้สภาพของชีอะฮ์ได้สดใสขึ้นพอสมควร และนับได้ว่าพวกนี้เป็นพวกที่อยู่ในทางมีดหรือเรียกในภาษาอาหรับว่า “อัลฟิร็อก อัลฮาลิกะฮ์”

2) เหล่าอิมามสิบสอง

กลุ่มอิมามสิบสองนี้ มีแนวความคิดความเชื่อถือ ไปอีกแบบหนึ่งเกี่ยวกับอลี عليه السلام ตลอดจนผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้นำ กล่าวคือ มีความเชื่อว่าท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กำหนดไว้โดยแน่นอนทางวาจาและอักษรไว้แล้วว่า ให้อลีเป็นผู้นำหรือเป็นเคาะลีฟะฮ์ต่อจากท่าน เช่น คำพูดของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่ว่า :

“ผู้ใดที่ฉันเป็นผู้นำเขา อลียะฮ์ก็เป็นผู้นำเขาด้วย”

“ผู้พิพากษาที่ดีที่สุดคือ อลี”

นอกจากหลักฐานที่เป็นถ้อยवादดังกล่าว ยังมีเหตุการณ์ที่สื่อให้เห็นว่า อลี มีความสำคัญกว่าสาวกคนอื่น ๆ เช่น ในปีที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ แต่งตั้งอับบักกรเป็นตัวแทนราชการนำผู้คนไปบำเพ็ญฮัจญ์ ต่อมาก็มีอัลกรอานสุเราะฮ์ บะรออะฮ์ ถูกประทานมาแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้มอบให้อลีไปเป็นผู้ประกาศแก่ประชาชนที่ไปทำฮัจญ์ให้ทราบ ไม่ได้สั่งให้นำบทบัญญัติกรอานดังกล่าวไปมอบให้อับบักกรเป็นผู้ประกาศ เหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้นนี้บรรดากลุ่มอิมามสิบสอง เชื่อว่าเป็นหลักฐานอันสำคัญที่สื่อให้เห็นว่า อลีต้องเป็นเคาะลีฟะฮ์สืบต่อจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ แน่แน่นอน

ที่ว่าอิมาม 12 นั้น หมายถึงว่ากลุ่มนี้มีความเชื่อถือว่า อลีได้กำหนดไว้ว่าผู้เป็นอิมามหรือผู้นำหลังจากท่านนั้น ได้แก่ลูกหลานที่มาจากสายของท่านหญิงฟาฏิมะฮ์(อามีมีภรรยาหลายคน) และกาลต่อมามีการลำดับบุคคลจนครบ 12 ดังนี้ 1.อาลี 2.หะสัน 3.หุสัยนุ 4. อลี ซัยนุลอาบีดีน 5. มุฮัมมัด อัลบาคิร 6.ญะอ์ฟิร อัศศอดีร 7.มุซา อัลกาซิม 8.อลี อีร์ริฎอ 9.มุฮัมมัด อัลญะวาด 10.อลี อัลฮาดิษ 11.หะสัน อัลอัศกะรีษ 12.มุฮัมมัด อัลมะฮ์ดีษ

คนสุดท้ายคือ “มุฮัมมัด อัลมะฮ์ดีษ” นี้ ฝ่ายนับถืออิมาม 12 ต่างเชื่อกันว่าเขาหายตัวไปอย่างลึกลับ โดยเข้าไปในห้องหนึ่งที่อยู่ในบ้านบิดาของเขา ตั้งแต่นั้นมิได้กลับออกมาอีก ขณะที่หายตัวไปนั้น มุฮัมมัด อัลมะฮ์ดีษ ยังเด็กอยู่ บ้างก็ว่าหายไปตามอายุ 4 ขวบ บ้างก็ว่าอายุได้ 8 ปีแล้ว

3) เหล่าอิสมาอีลียะฮ์ หรือ อิสมาอีลีย

บุคคลกลุ่มนี้มีความคิดคล้ายกับฝ่ายอิมาม 12 อยู่มาก ต่างกันอยู่ในเรื่องตัวอิมามหรือผู้นำ ซึ่งฝ่าย 12 อิมามระบุว่า ต้องรู้ตัวแน่นอนว่าใครเป็น ชีอะฮ์ไร แต่ชีอะฮ์ฝ่ายอิสมาอีลียะฮ์มีความเชื่อว่า ผู้เป็นอิมามไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวให้ใครทราบก็ได้ โดยจะอยู่อย่างลึกลับได้ เพราะไม่ต้องรับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น อีกประการหนึ่งการกระทำของผู้เป็นอิมามหรือผู้นำของกลุ่มไม่อยู่ในฐานะที่ผู้ใดจะคัดค้านหรือติเตียน แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่สาขายของคนที่ไปว่าเป็นความผิดก็ตาม ต้องเชื่อ

ว่าการกระทำของผู้นำเป็นของดีทั้งสิ้น คุณแล้วพฤติกรรมของกลุ่มนี้มีส่วนคล้ายคลึงกับพวก “ฆอริกัต” ในเมืองไทย ด้วยเหตุนี้ พวกอิสมาอีลียะฮ์จึงมีชื่อเรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่า “อัลบาฏินียะฮ์” ซึ่งแปลว่า “ความลับ”

ที่เรียกกลุ่มนี้ว่า “อิสมาอีลียะฮ์” ก็เพราะผู้นำที่สืบตำแหน่งต่อจากญะอ์ฟิร อัศศอดิก มีชื่อว่า อิสมาอีลนั่นเอง กล่าวคือ ญะอ์ฟิร อัศศอดิกนี้มีบุตรชายอยู่สองคน คนพี่ชื่อ อิสมาอีล คนน้องชื่อ มุซา อัลกาซิม ฝ่ายที่เชื่อว่าญะอ์ฟิร ได้มอบให้มุซา อัลกาซิมเป็นผู้สืบตำแหน่งก็บอกว่า ผู้นำจะต้องอยู่กับสายนี้และเรียกตนเองว่า “อิมาม 12” ส่วนฝ่ายที่เชื่อว่าญะอ์ฟิร อัศศอดิกได้ให้อิสมาอีลเป็นผู้สืบตำแหน่งก็บอกว่า “เหล่าอิสมาอีลียะฮ์” รู้สึกว่าเป็นการแย่งตำแหน่งผู้นำกันระหว่างพี่น้อง ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นได้ และควรทราบไว้อีกอย่างหนึ่งว่า ฝ่ายชีอะฮ์ที่เป็นเหล่า ๆ ดังได้กล่าวมานี้มีทัศนะว่า อับบัส และอุมร์ เป็นผู้ที่มาแย่งตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ของอลีไป โดยบิดเบือนความจริงที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ บอกไว้ตามที่ฝ่ายตนอ้าง และถือว่าบุคคลทั้งสองเป็นผู้ละเมิดศาสนา (Abu Zuhrah , n.d : 37-54)

4) เหล่าซัยดียะฮ์

อีกกลุ่มหนึ่งของฝ่ายชีอะฮ์ คือ “พวกซัยดียะฮ์” เป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มและความเชื่อถือสมเหตุสมผลมากที่สุดในการบรรดาเหล่าชีอะฮ์ทั้งหลาย กล่าวคือ พวกซัยดียะฮ์มีได้อ้างว่า อลี และผู้นำคนต่อ ๆ มาจะต้องเป็นผู้มีความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตัว หรือเป็นมะอ์ซุม เพียงแต่ยกย่องว่าท่านเหล่านั้นอยู่ในขั้นดีกว่าคนอื่น ๆ กับยอมรับว่า อับบัสผู้เป็นเคาะลีฟะฮ์คนที่หนึ่ง และอุมร์ผู้เป็นเคาะลีฟะฮ์คนที่สอง ต่างดำรงตำแหน่งอย่างถูกต้องไม่ได้ไปยึดแย่งจากใคร หรือบิดเบือนคำสั่งก็หาไม่ แต่ก็ยังมีกลุ่มซัยดียะฮ์รุ่นหลังมากกลับคำในเรื่องของอับบัสและอุมร์ โดยกล่าวว่าท่านทั้งสองนี้เป็น “รอฟีฎะฮ์” หรือผู้ปฏิเสธไม่ยอมให้อลีเป็นเคาะลีฟะฮ์ เป็นคนละเมิดบัญญัติศาสนาต่างได้กล่าวมานั่นเอง

ลำดับตัวบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำตามทัศนะของซัยดียะฮ์มีดังนี้ คือ อลี ต่อมา หะสัน ต่อมา หุสัยน หลังจากนั้นก็จะเป็นอลี ซัยนุลอาบีดีน ต่อมาตำแหน่งได้กับซัยด ผู้เป็นต้นตอของเหล่าซัยดียะฮ์ เมื่อซัยดเสียชีวิตลง ลูกชายชื่อยะฮฺยาเป็นผู้นำ เมื่อยะฮฺยาเสียชีวิต ตำแหน่งก็เปลี่ยนมาทางสายหะสัน อับดุลลอฮ์หลานของหะสันพี่ของหุสัยนนี้แหละที่เป็นอาจารย์ของอิมามหะนะฟี

การที่อิบรอฮีมและมุฮัมมัด ซึ่งเป็นเหลนของซัยยิดินาหุสัยน ธรรมรงค์เพื่อตำแหน่งผู้นำ ทำให้อิมามอิมามหะนะฟีและอิมามมาลิกถูกกล่าวหา เพราะอิบรอฮีมออกมารณรงค์ที่อิรักถิ่นของอิมามหะนะฟี และท่านก็เห็นเป็นการถูกต้องด้วย จึงถูกฝ่ายเคาะลีฟะฮ์จับไปทรมาน

ส่วนมุฮัมมัดออกมารณรงค์ในมะดีนะฮ์ซึ่งเป็นถิ่นของอิมามมาลิก เมื่อมีผู้ถาม (ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นสายลับของอับบัส ญะอ์ฟิร) ว่า การที่มุฮัมมัดเหลนของท่านหะสันออกมารณรงค์อย่างนี้ถูกต้อง

ใหม่? ท่านอิมามมาลิกใช้คำตอบที่สื่อให้เห็นว่า การรณรงค์ของมุฮัมมัดนั้นถูกต้อง ทำให้เคาะลีฟะฮ์สุไมฟอใจ และได้ลงโทษอิมามมาลิกอย่างทารุณเช่นกัน

ในปัญหาเกี่ยวกับข้อบัญญัติศาสนา หรือที่เรียกกันว่า “ฟิกฮ์” และหลักศรัทธาที่เรียกว่า “อิมาน” นั้น ฝ่ายซัยดียะฮ์คล้ายคลึงกับอะฮลิซุนนะฮ์เป็นส่วนใหญ่เพราะทั้งนี้ ฝ่ายซัยดียะฮ์ยอมรับบทหะดีษที่รายงานมาจากเศาะหาบะฮ์ทุกคน ไม่เหมือนกับชีอะฮ์เหล่าอื่น ๆ ซึ่งจะยอมรับหะดีษนบีมุฮัมมัด ﷺ ก็เฉพาะที่ผ่านท่านอลีและวงศ์ตระกูลของท่านเท่านั้น

มีอยู่บ้างบางปัญหาที่ฝ่ายซัยดียะฮ์มีความเห็นไม่ตรงกับอะฮลิซุนนะฮ์ เช่น ปัญหาผู้กระทำบาปใหญ่ ฝ่ายซัยดียะฮ์มีความเชื่อว่าผู้ทำผิดหนักหรือบาปใหญ่จะต้องอยู่ในนรกตลอดกาล ถ้าไม่กลับตัวโดยสิ้นเชิง (เตาะบะฮ์ นะศูหา) ซึ่งความเชื่ออย่างนี้เป็นความเชื่อของฝ่ายมูตะฮิละฮ์ ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากว่า ท่านซัยคฺผู้เป็นประมุขซัยดียะฮ์นี้ เคยมีความสัมพันธ์อันดีและได้ติดต่อกับ “วาซิล เบ็น อะฏอฮ์” หัวหน้าฝ่ายมูตะฮิละฮ์ และการที่ซัยคฺได้มีสัมพันธ์การติดต่อกับ “วาซิล” นี้ ยังความไม่พอใจให้เกิดขึ้นแก่บรรดาชีอะฮ์โดยส่วนใหญ่ เพราะ “วาซิล” เคยประกาศอยู่เสมอว่าการที่ท่านอลีผู้เป็นปู่ของซัยคฺต้องปะทะกับฝ่ายท่านหญิงอาอิชะฮ์สุดีดี กับฝ่ายมูอาวิยะฮ์สุดีดี ก็มีใช้ว่าท่านอลีจะเป็นฝ่ายถูกไปเสียทุกกรณี “วาซิล” ยังกล่าวอีกว่า เรื่องราวดังกล่าวนี้ มีพวกหนึ่งเป็นฝ่ายถูกอีกพวกหนึ่งเป็นฝ่ายผิด แต่ “วาซิล” ก็ฉลาดไม่ระบุนชัดว่า ฝ่ายใดถูก ฝ่ายใดผิด จากเหตุดังกล่าวจึงทำให้รู้ว่าการที่ชีอะฮ์ส่วนใหญ่ไม่พอใจซัยคฺหรือซัยดียะฮ์นั้น ก็เพราะไปติดต่อกับ “วาซิล” และวาซิลนี่เป็นผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของอลี มิได้หมายความว่าฝ่ายชีอะฮ์จะเกลียดแค้นตัวของมูตะฮิละฮ์สุกีหาไม่ ตรงกันข้ามในหลักวิชาอิดกอด หรือหลักศรัทธานั้นส่วนใหญ่ตรงกันทั้งสองฝ่าย (Abu Zuhrah , n.d :42-46 ; Hasan , 1994 :259)

2.7.3 กลุ่มอัลเคาะวาริจญ์ (الخوارج)

2.7.3.1 สาเหตุการตั้งชื่อ

เนื่องจากกลุ่มเคาะวาริจญ์ ได้แยกตัวออกจากท่าน อลี เป็น อปีฏอติบ และคำกล่าวที่ว่าต้องแยกตัวออกจากผู้นำ(al-shahrastānī , 1996 :1/32)

2.7.3.2 ความเป็นมาของเคาะวาริจญ์

กลุ่มเคาะวาริจญ์ ก่อกำเนิดขึ้นจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างเคาะลีฟะฮ์สุอดีกับมูอาวิยะฮ์ (ผู้ก่อตั้งราชวงศ์อุมัยยะฮ์ ซึ่งเป็นราชวงศ์แรกของโลกมุสลิม) จนทำให้ทั้ง 2 ฝ่ายต้องทำสงครามระหว่างกัน ในสงครามคิฟฟิน ฝ่ายมูอาวิยะฮ์ เมื่อเห็นว่าตนกำลังจะพ่ายแพ้ จึงหันมายื่นข้อเสนอให้ฝ่ายอาลีแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยใช้คัมภีร์กุรอานเป็นแนวทางหลักฝ่ายท่านอาลีแม้จะทราบดีว่าตนเองเป็นได้เปรียบ แต่ก็ยอมที่จะยุติสงครามทันที ด้วยเห็นว่าการแก้ปัญหาแบบสันติวิธี

โดยใช้คัมภีร์อัลกุรอานเป็นธรรมนูญสูงสุดถือเป็นทางออกที่ดียิ่งกว่าการรบราฆ่าฟันกันเอง

การตัดสินใจของท่านอลี ทำให้คนจำนวนหนึ่งในกลุ่มของท่านไม่พอใจ พร้อมทั้งคัดค้านการตัดสินใจ โดยกล่าวว่า “การขอให้มีการตัดสินด้วยกุรอานนั้น เป็นวิธีการที่ผิด และการยอมรับคำเสนอดังกล่าวนี้หมายถึง การสงฆ์ในเหตุผลที่ทำให้เราต้องทำสงคราม ทั้ง ๆ ที่การทำสงครามคือวิธีการตัดสิน ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะได้พิสูจน์ว่าตนเป็นฝ่ายที่ถูกต้อง ฉะนั้นจึงไม่มีการตัดสินใด ๆ นอกจากจะเป็นกรรมสิทธิ์แค่อัลลอฮ์แต่เพียงพระองค์เดียว”

กลุ่มที่คัดค้านได้ขอให้ท่านอลียอมรับว่าเป็นฝ่ายผิดที่ยอมรับคำเสนอของมุอาวิยะฮ์ และเป็นผู้ที่ละเมิดศาสนา เพราะการยอมรับนี้เท่ากับเป็นการละเมิดสิทธิอันเป็นเอกสิทธิ์ของอัลลอฮ์ แต่เพียงพระองค์เดียว แต่ท่านอลีก็ได้ยอมจำนนต่อความเข้าใจของคนกลุ่มนี้แต่อย่างใด คนกลุ่มนี้จึงแยกตัวออกและอพยพออกจากเมืองกูฟะฮ์⁽¹⁾ ไปตั้งกลุ่มเป็นเอกเทศที่ตำบลหุรอโร ซึ่งต่อมาเรียกว่า “ฮารูริยะฮ์” และเรียกตัวเองว่า “อัลคอวาริจญ์” มีความหมายว่า “กลุ่มผู้ถอนตนออกเป็นอิสระ” (al-Shahrestānī, 1992:1/50 ; มุนีร์ มุฮัมมัด และนาอีม บุญมาเลศ , 2530 :29)

2.7.3.3 หลักการใหญ่ ๆ ของฝ่ายเคาะวาริจญ์พอสรุปได้ดังนี้ คือ

1) ตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์เป็นตำแหน่งสูงสุดให้มีการเลือกตั้งผู้ดำรงตำแหน่งนี้จากปวงชนโดยอิสระเสรี ไม่ใช่ให้คนบางกลุ่มเป็นผู้เลือกตั้ง และผู้ได้รับการเลือกตั้งจะดำรงตำแหน่งนี้ตลอดไปตราบเท่าที่มีการปกครองโดยธรรม หากละเมิดจะถูกถอดถอน หรือถูกสังหารหากขัดขึ้น

2) ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ไม่จำเป็นต้องมีเชื้อสายเป็นชาวกุร็อยช์เสมอไป จะเป็นชาวกุร็อยช์ก็ได้หรือจากเผ่าอื่น ๆ หรือแม้จะเป็นคนที่ไม่ใช่อาหรับก็ได้

3) บุคคลผู้กระทำความผิดไม่ว่าผิดมหันต์หรือไม่ก็ตาม ย่อมหมดสภาพความเป็นมุสลิมด้วยเหตุนี้ สาวกคนสำคัญ ๆ บางคนจึงถูกพวกเคาะวาริจญ์อ้างว่าหมดสภาพความเป็นมุสลิมไปแล้ว เช่น อลี ฎ็อลหะฮ์ ซุบัยร เป็นต้น (Abu Zuhrah , n.d : 62)

2.7.3.4 แขนงต่าง ๆ ของกลุ่มเคาะวาริจญ์

จากหลักใหญ่ ๆ ของฝ่ายเคาะวาริจญ์ดังที่ได้นำมาอ้างข้างต้น ยังมีข้อปลีกย่อยอื่น ๆ อีก และจากการที่มีทัศนะในข้อปลีกย่อยไม่เหมือนกันนี้เอง จึงทำให้เคาะวาริจญ์มีการแยกตัวออกเป็นกลุ่มดังนี้ คือ

1) อะซาริเกาะฮ์: ผู้เป็นหัวหน้ากลุ่มนี้ได้แก่ “นาฟิอ์ เบ็น อัซร็อก” พวกนี้มีหลักเชื่อถือปฏิบัติว่า

(1) กูฟะฮ์ เป็นเมืองที่ใหญ่ตั้งอยู่ในประเทศอิรัก ตั้งอยู่ที่ศตวันตกของแม่น้ำยูเฟรติส เป็นศูนย์กลางการในสมัยท่านอลี เบ็น อับิฏอลิบ (al-Hamawī ,1990 : 4/55)

- ก. คนที่ไม่ใช่เคาะวาริจญ์ถือว่าเป็นมุชริกที่ตกนรกชั่วกาลป
 ข. ทรัพย์สินสมบัติของคนเหล่านั้น เหมือนกับสิ่งของของฝ่ายศัตรู จะริบหรือยึดเอา
 มาเป็นของตนได้
 ค. ลูกเล็กเด็กแดงของพวกที่ไม่ใช่เคาะวาริจญ์อยู่ในนรกตลอดไป
 ง. บทลงโทษที่ให้อ้างผู้ชีนาไม่มีในอัลกรุอาน และไม่ประจักษ์ชัดจากหะดีษ
 จ. ผู้เป็นนบีอาจกระทำผิดมหันต์หรือความผิดธรรมดาก็ได้ โดยเขาอ้างบัญญัติ
 จากอัลกรุอานที่ว่า :

﴿ إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا ﴿١﴾ لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِن ذَنْبِكَ وَمَا
 تَأَخَّرَ... ﴾

(الفتح : 1-2)

ความว่า : “ แท้จริง ! เราได้ให้ชัยชนะแก่เจ้าอย่างแจ่มแจ้งแล้ว เพื่อ
 อัลลอฮ์จะได้อภัยแก่เจ้าในข้อผิดที่เกิดขึ้นแล้ว และที่จะมาภายหลัง...”

(อัลฟัตหฺ : 1-2)

หมายถึงว่า ท่านนบีมุฮัมมัดแล้วภายหลังกลับตัวเป็นคนดีได้(แต่อันนี้ขัดกับหลัก
 อิมานที่ว่า นบีต้องเป็นคนมะอฺศุม)

2) อันนัจญ์อะฮ์มีความเชื่อตามหัวหน้าชื่อว่า “นัจญ์อะฮ์ เป็น อุวัยมिर” ตามหลักที่ว่า
 ก. ถ้าประชากรที่ชีวิตอยู่อย่างสงบโดยไม่เบียดเบียนกันได้ ก็ไม่จำเป็นต้องมีผู้นำ
 ข. พวกนัจญ์อะฮ์อาจทำผิดแล้วอัลลอฮ์ทรงอภัยให้ได้ หรือถ้าจะลงโทษก็ไม่ใช่
 ลงโทษในนรก (หลักนี้ค้านกับหลักของตัวเองที่ว่า ผู้ทำผิดต้องตกเป็นกาไฟรเสมอ)

ค. อนุญาตให้พวกอันนัจญ์อะฮ์อำพรางตัวได้ กล่าวคือให้แสดงตนว่ามีความ
 เชื่อถือเหมือนคนทั่ว ๆ ไป จนกว่าจะถึงเวลาจึงเปิดเผยตัวเองออกมาว่า นับถือลัทธิเคาะวาริจญ์
 พวกนัจญ์อะฮ์นับได้ว่าเป็นกลุ่มที่คิดหลักการอันนี้ขึ้นมาใหม่ในหมู่เคาะวาริจญ์
 คือ “หลักการอำพรางตัว” หรือในภาษาอาหรับเรียกว่า “ตะกียะฮ์”

3) อัศศีอ์ฟรีย์อะฮ์หัวหน้าของเคาะวาริจญ์กลุ่มนี้ได้แก่ “ซียาด เป็น อัศฟีร” มี
 หลักการในการเชื่อมั่นคล้ายกับเคาะวาริจญ์อื่น ๆ แต่จะแตกต่างไปบ้างก็มีปัญหาที่ว่า

ก. ผู้กระทำความผิดเรื่องใดก็ตามหากมีบทลงโทษปรากฏไว้ในอัลกรุอาน และ
 ผู้กระทำความผิดต้องโทษไปแล้วเรียกว่า เขาเป็น “ มุอฺมินที่อาศีย์ ” ถ้าความผิดที่ไม่มีตัวบทระบุ
 โทษไว้ผู้ที่กระทำความผิดจะตกเป็นกาไฟรทันที

ข. อนุญาตให้หยิบฉวยเงินทองของรัฐมาใช้จ่ายตามความจำเป็นในกรณีประมุขของรัฐไม่ใช่เคาะวาริจญ์ ผู้ที่กระทำตนเช่นนี้มีอยู่แล้ว เช่น “อบูบิลาล เป็น มิด้าส” อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีความเชื่อมั่นว่า ผู้กระทำความผิดจะหมดสภาพความเป็นมุสลิมหรือที่เรียกว่าตกเป็นกาไฟรก็ตาม พวกเคาะวาริจญ์กลุ่มนี้ก็มีได้ถือว่ามีหน้าที่ตนอ้างว่า ตกเป็นกาไฟรได้ตามใจชอบ

4) อัลอะญารีละฮ์ : หัวหน้าเคาะวาริจญ์กลุ่มนี้ คือ “อับดุลการิม เป็น อัญญีร็อด” มีหลักการทั่ว ๆ ไปคล้ายคลึงกับอีกอื่น ๆ จะแตกต่างกันมีอยู่ว่า

ก. ถ้าพวกนับถือลัทธิของตนอยู่ในเมืองของฝ่ายตรงข้าม ก็ไม่จำเป็นต้องอพยพ

ข. ทรัพย์สินของฝ่ายตรงข้ามไม่เป็นที่อนุญาตจะไปริบ หยิบฉวยเอาคือ ๆ หรือลักขโมยหาได้ไม่ นอกจากว่าฝ่ายตรงข้ามต่อสู้ รังควานพวกตนและฝ่ายตรงข้ามได้สิ้นชีวิตลงทรัพย์สินเงินทองจึงจะเป็นที่อนุญาตของฝ่ายอะญารีละฮ์

5) อัล-อิบาฎียะฮ์ : หัวหน้ากลุ่มนี้มีชื่อว่า “อับดุลลอฮ์ เป็น อิบาฎ” กลุ่มนี้นับเป็นกลุ่มที่เจริญมีการศึกษาและความคิดไม่รุนแรงเหมือนกลุ่มอื่น ๆ เช่น

ก. พวกที่ไม่นับถือลัทธิของตนไม่ใช่มุฮัมมัด และไม่ใช่มุชริกแต่เรียกว่า “กาไฟร” และเป็นกาไฟร นิอุมะฮ์ คือ ผู้ปฏิเสธพระกรุณา ไม่ใช่กาไฟรหลักศรัทธาถือว่าชีวิต ทรัพย์สินของฝ่ายตรงข้ามไม่เป็นที่อนุญาตให้แตะต้องหยิบฉวยหรือริบไว้ตลอดจนเมืองที่ฝ่ายตรงข้ามปกครองอยู่ก็เป็นเมืองของมุสลิมนั่นเอง แต่หลักการอันนี้ให้รู้เป็นการภายใน ไม่แพร่พรายให้ผู้อื่นรู้

ข. ทรัพย์สินของกลุ่มสงครามที่เป็นมุสลิม อนุญาตให้ริบแต่เฉพาะอาวุธและพาหนะ

ค. อนุญาตให้สมรสหรือรับมรดกจากผู้ที่เป็นฝ่ายตรงข้ามได้

หลักการปฏิบัติและความเชื่อถือดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเคาะวาริจญ์กลุ่มอิบาฎียะฮ์นี้ไม่รุนแรง ไม่คุ้มคลั่งเหมือนกลุ่มอื่น กับส่อให้เห็นว่ามีความคิดเห็นในข้อปลีกย่อยอยู่มาก อันเป็นการส่อถึงว่า เคาะวาริจญ์กลุ่มนี้มีการศึกษาดี

นอกจากกลุ่มต่าง ๆ ของเคาะวาริจญ์ดังได้แจกแจงมาแล้ว ก็ยังมีกลุ่มเคาะวาริจญ์อีกหลายกลุ่มที่มีความคิดและเชื่อถือแบบ “นอกคอก” อาจนับได้ว่าไม่ใช่เคาะวาริจญ์หรือไม่นับว่าเป็นมุสลิมด้วยซ้ำไป เช่น

ก. พวกยะซีดียะฮ์ : หรือกลุ่มของยะซีดี เป็น อะนะสะฮ์ พวกนี้มีความเชื่อมั่นว่า อัลลอฮ์ ﷻ จะส่งเราะสุลมาใหม่อีก เราะสุลคนใหม่จะเป็นคนต่างชาติ(อะญุม) ไม่ใช่ชาติอาหรับ พร้อมทั้งจะมีคัมภีร์ใหม่มายกเลิกคัมภีร์อัลกรุอาน หรือมายกเลิกศาสนาที่มุฮัมมัด ﷺ นำมานั่นเอง

ข. พวกมัฆนูนียะฮ์ : หรือกลุ่มของนาย “มัฆนูน” กลุ่มนี้มีความเชื่อว่า อนุญาตให้ชายคนหนึ่งสมรสกับหลานสาวในไส้ได้ หลานสาวนี้ไม่ว่าจะเป็นลูกของลูกหรือลูกของพี่หรือน้องก็ตาม โดยให้เหตุผลว่า ในอัลกรุอานมิได้ระบุนำไป จึงเป็นที่อนุญาตและพวกนี้ยังปฏิเสธอีกว่า

“สุเราะฮ์ซุซุฟ” ไม่ใช่อัลกรุอาน เพราะสุเราะฮ์นี้มีเรื่องรัก ๆ หวาน ๆ ปรากฏอยู่ ซึ่งจะถือว่าเป็นเรื่องมาจากพระเจ้าไม่ได้เด็ดขาด(Abu Zuhrah , n.d :71- 77)

2.7.4 กลุ่มอัลมูรญิอะฮ์ (المرجنة)

2.7.4.1 สาเหตุการตั้งชื่อ

เนื่องจากการพาดพิงถึงอัลอิรญาอู ซึ่งมีความหมายว่า การทำให้ล่าช้าของการกระทำจากความหมายของอีมาน (การศรัทธา)

ดังนั้น คำว่า “อัลอิรญาอู” จึงมีสองความหมายดังนี้ (al-shahrastānī, 1994:1/101)

ความหมายแรก Ta'khir แปลว่า การล่าช้า หรือการหน่วงเหนี่ยว ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ

ได้ตรัสว่า :

﴿ قَالُوا أَرْجَاهُ وَأَخَاهُ وَأَبْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴾

(الشعراء : 36)

ความว่า : “พวกเขากล่าวว่าจะหน่วงเหนี่ยวเขาและพี่ชายของเขาไว้ก่อน และจงส่งคนไปตามหัวเมืองให้มาชุมนุมกัน”

(อิซซุอะรออ์ : 36)

ความหมายที่สอง I'atā' al-Rajā'ī' แปลว่า การมอบความหวัง ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้

ตรัสว่า :

﴿...أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾

(البقرة : 218)

ความว่า : “...ชนเหล่านี้แหละที่หวังในความเมตตาของอัลลอฮ์และอัลลอฮ์ นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 218)

อิบน์ ตัยมียะฮ์ (Ibn Taimiyah, 1995 :7 / 195) ได้แบ่งพวกเขาเหล่านั้นออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง : ผู้ที่กล่าวว่า อีมานเพียงแค่ออยู่ในจิตใจเท่านั้นและในหมู่พวกเขาได้นำเอาการงานของจิตใจเข้าในความหมายของอีมาน ซึ่งกลุ่มนี้เป็นกลุ่มใหญ่ของมูรญิอะฮ์ และมีบางส่วนของพวกเขานำเอาการงานของจิตใจเข้าในความหมายของอีมาน เช่น Jahm ibn Safwān

กลุ่มที่สอง:ผู้ที่กล่าวว่า อีมานเพียงแค่การกล่าวด้วยวาจาเท่านั้น ซึ่งเป็นทัศนะของกลุ่มกระอมียะฮฺ

กลุ่มที่สาม:ผู้ที่กล่าวว่า อีมานนั้นคือ การเชื่อมั่นในจิตใจและการกล่าวด้วยวาจา ซึ่งเป็นทัศนะของชาวฟิกฮฺมูญอฮฺฮฺ

2.7.4.2 ความเป็นมาของกลุ่มมูญอฮฺฮฺ

ต้นกำเนิดของกลุ่มนี้เกิดขึ้นในช่วงปลายสมัยการปกครองของเคาะลีฟะฮฺอุมัยยะฮฺ เนื่องจากท่านยอมรับมัจญลีสตะหุคิม⁽¹⁾ ในการทำสงครามศิฟฟิน ซึ่งทำให้เกิดกลุ่มหนึ่งที่ไม่สามารถกำหนดได้ว่าฝ่ายใดผิดหรือฝ่ายใดถูกในการทำสงครามที่ผ่านพ้นไป และกลุ่มดังกล่าวก็ได้ยอมรับและไว้วางใจในกิจการต่าง ๆ ของท่านอลี رضي الله عنه และอุมมาน رضي الله عنه ซึ่งบุคคลแรกที่กล่าวถึงอัลมูญอฮฺฮฺ กลุ่มนี้ก็คือ หะสัน เป็น มุฮัมมัด เป็น อัลหะนะฟียะฮฺ

อิบนุ หะญูร⁽²⁾ (Ibn Hajar, 1993 : 1 / 513) ได้กล่าวว่า กลุ่มมูญอฮฺฮฺที่หะสัน เป็น มุฮัมมัด เป็น อัลหะนะฟียะฮฺ กล่าวถึงนั้น มิใช่เป็นกลุ่มที่อะฮฺลิสุนนะฮฺให้การดำเนินในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอีมาน

แต่กลุ่มมูญอฮฺฮฺที่ได้รับการดำเนินนั้น เกิดขึ้นปลายสมัยโดยบุคคลแรกที่จุกขนวนเรื่องอีมานตามทัศนะอิรญาอฺ ในกลุ่มนี้ก็คือ ษัร เป็น อับดุลลอฮฺ (เสียชีวิตปี 99 ฮ.ศ.) และได้แพร่ขยายเพิ่มเติมแนวความคิดนี้ โดย อัมมาด เป็น อบิสุลัยมาน (เสียชีวิตปี 120 ฮ.ศ.)

หลังจากนั้นในต้นศตวรรษที่ 2 ก็ได้เกิดกลุ่มมูญอฮฺฮฺ ญะฮฺมียะฮฺ ที่กล่าวว่า อีมานนั้น คือ การรู้ที่อยู่ภายในจิตใจเท่านั้น โดยการนำของ ญะฮฺมฺ เบ็น คีอฟวาน (เสียชีวิตปี 128 ฮิจญ์เราะฮฺศักราช) ต่อมาในช่วงกลางสมัยศตวรรษที่ 3 ก็ได้เกิดคำกล่าวของมุฮัมมัด เบ็น กัรรอม (เสียชีวิตปี 255 ฮิจญ์เราะฮฺศักราช)ที่ว่าอีมานนั้นคือ คำกล่าวด้วยวาจาเท่านั้น ซึ่งนำเอาการกระทำและการเชื่อมั่นที่อยู่ภายในจิตใจออกจากความหมายของอีมาน (al-'Aql ,1997 : 78-84)

(1) มัจญลีสตะหุคิม หมายถึงสภาการตัดสินเพื่อยุติการทำสงครามระหว่างท่านเคาะลีฟะฮฺอุมัยยะฮฺกับท่านมูอาวียะฮฺในสงครามศิฟฟินโดยใช้คัมภีร์อัลกุรอานในการตัดสิน

(2) อิบนุ หะญูร ชื่อเต็มว่า อะหฺมัด เบ็น อลี เบ็น มุฮัมมัด อัลกินานียฺ อัลอุสเกาะลานียฺ ออบุ อัลฟิฏลฺ ชิฮาบุดดีน อิบนุ หะญูร เป็นผู้นำด้าน ความรู้และประวัติศาสตร์ เดิมมาจากเมืองอุสเกาะลานตั้งอยู่ที่ปาลีสฏีน ท่านเกิดเมื่อปี ฮ.ศ. 773 และเสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. 852 ที่กรุงกอฮิเราะฮฺประเทศอียิปต์ มีผลงานด้านตำราหลายเล่ม เช่น ลิซานอัลมิซาน ตักริบอัลตะฮฺญิบ อัลอิศบะฮฺฟีตีมีษอัลเศาะหาบะฮฺ ฟิตุหลับารีย์ฟีซัรเราะฮฺอิฮฺญุคอรีย์ และอื่น ๆ (al-Zirikli ,1992 : 1 / 178)

2.7.4.3 หลักการของกลุ่มมูรญูอะฮ์

1) เอาอีมานออกจากการกระทำ ซึ่งอีมานในทัศนะของพวกเขาเพียงแต่การเชื่อมั่นหรือการเชื่อมั่นและการกล่าวด้วยวาจาเท่านั้น ดังนั้นผู้ที่เลื่อมใสในกลุ่มนี้ มีความเชื่อว่าการกระทำบาปไม่มีผลกระทบต่อการศรัทธา เช่นเดียวกับการภักดีจะไม่มีผลต่อการปฏิเสธศรัทธา

2) อีมานนั้นไม่เพิ่มและลดไม่ได้

3) ไม่อนุญาตให้มีการยกเว้นในเรื่องอีมาน

2.7.4.4 แขนงต่าง ๆ ของกลุ่มมูรญูอะฮ์

กลุ่มมูรญูอะฮ์ได้แตกแขนงออกเป็นหลายกลุ่มด้วยกัน แต่ในที่นี้จะขอกกล่าวถึง 6 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้ :

1) มูรญูอะฮ์อัสนุนนะฮ์

คือ กลุ่มอะหฺนาฟที่ประกอบด้วย อับดุลอะซิซ อิมามอะฮ์มัด เป็น อิบิซุลัยมาน และบุคคลที่ดำเนินรอยตามท่านทั้งสอง จากกลุ่มมูรญูอะฮ์ที่พำนักอยู่เมืองกูฟะฮ์หรือที่เมืองอื่น ๆ พวกเขาทั้งหลายได้นำเอาการกระทำออกจากความหมายที่แท้จริงของอีมาน

2) มูรญูอะฮ์อัลญะบะรียะฮ์

คือ กลุ่มญะฮะบียะฮ์ผู้ให้การสนับสนุนและดำเนินรอยตาม ญะฮะบียะฮ์ เป็น คีอฟวาน ซึ่งพวกเขาเพียงพอกความรู้ที่มีอยู่ในจิตใจและถือว่าผู้ทำบาปจะไม่มีผลใด ๆ ในเรื่องอีมานพร้อมทั้งไม่ถือว่าการยอมรับด้วยวาจาและการกระทำเป็นส่วนหนึ่งของอีมาน

3) มูรญูอะฮ์อัลเกาะดารียะฮ์

คือ กลุ่มบุคคลที่ยกย่อง ซะอิด บิน อับดุลอะซิซ ซึ่งเป็นผู้นำ เรียกกลุ่มนี้ว่าอัลซัยดานียะฮ์

4) มูรญูอะฮ์อัลคอดีซะฮ์

คือ กลุ่มบุคคลที่บรรดาอุลามาอ์มีความเห็นที่แตกต่างกันมากในการกำหนดกลุ่มนี้

5) มูรญูอะฮ์อัลกะรอมียะฮ์

คือ กลุ่มบุคคลที่เป็นมิตรสหายที่ให้การสนับสนุน มุฮัมมัด บิน กะรอิม ซึ่งพวกเขาเชื่อว่าอีมานนั้นคือ การยอมรับด้วยวาจาโดยที่จิตใจไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ

6) มูรญูอะฮ์อัลเกาะวาริจญ์

คือ กลุ่มอัชชะบียะฮ์และบางกลุ่มของเศาะฟะรียะฮ์ พวกเขาไม่มีความเห็นใด ๆ ในการตัดสินบุคคลที่ทำบาปใหญ่ ('Awājī , 1992 : 2 / 761)

2.7.5 กลุ่มญะฮุมียะฮฺ (جهميه)

2.7.5.1 สาเหตุการตั้งชื่อ

เนื่องจากการกล่าวพาดพิงถึงผู้นำที่ชื่อว่า ญะฮุม เป็น ค็อฟวาน

2.7.5.2 ความเป็นมาของกลุ่มญะฮุมียะฮฺ

กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เจริญรอยตามญะฮุม เป็น ค็อฟวาน เป็นชาวคิริมียะ กรุงครุอซาน ผู้ซึ่งชอบในการโต้เถียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องคำพูดที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ พร้อมทั้งยังเชื่อว่าอัลกุรอานนั้นเป็นมัจลุค (สิ่งที่ถูกสร้าง) และอัลลอฮฺ ﷻ ไม่ได้พูดกับท่านนบีมุซา ﷺ ไม่ได้ถูกมองเห็นและไม่ได้อยู่บนอรัซ (Ahmad ,1399 :23)

นักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่า บุคคลแรกที่ริเริ่มแนวความคิดนี้ก็คือ อัลญะฮูด เป็น คิริฮัม⁽¹⁾ ต่อมาแนวความคิดนี้ได้ถูกเผยแพร่อย่างชัดเจน โดย ญะฮุม เป็น ค็อฟวาน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการกำเนิดชื่อกลุ่มที่ได้พาดพิงไปยังชื่อบุคคลที่ทำการเผยแพร่

และมีผู้กล่าวว่า ญะฮูด เป็น คิริฮัม ได้นำเอาความรู้จาก อะบาน เป็น สัมฮานซึ่งเป็นสานุศิษย์ของ ฏอลูต เป็น อุกติละบิบ เป็น อัลอัสซอม และฏอลูตนั้นเองก็เป็นสานุศิษย์ของ ละบิบ ที่เป็นชาวยิวและเป็นสาหิร (ผู้ทำเวทมนต์คาถา) ต่อท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ (al-Darimi ,1402 : 7 , Abu Zuhrah , nd :104)

ญะฮุม เป็น ค็อฟวาน ถือได้ว่าเป็นบุคคลหนึ่งที่เปิดประตูแห่งความชั่วร้าย ซึ่งในตัวของเขาได้รวม 3 อุดริกรรมที่เลวร้ายดังนี้

1. อัตตะฮะฎิล ซึ่งเขาได้ปฏิเสธคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ พร้อมทั้งมีความเชื่อมั่นว่าอัลลอฮฺ ﷻ ไม่นุญาตให้ถูกอธิบายคุณลักษณะต่าง ๆ ของพระองค์ เนื่องจากเป็นสาเหตุที่จะนำพาไปสู่การเสมอเหมือนกับมัจลุค (สิ่งที่ถูกสร้าง)

2. อัลญับร ซึ่งเขาได้เชื่อมั่นว่ามนุษย์ไม่มีอำนาจใด ๆ และไม่ได้เป็นผู้ที่ถูกกำหนดคุณลักษณะด้วยความสามารถ ด้วยเหตุที่ว่ากระทำทุกอย่างของมนุษย์ถูกกำหนดมาแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นอำนาจความปรารถนาหรือเสรีภาพในการเลือกเฟ้นก็ตาม

3. อัลอิรญาอ์ ซึ่งเขาได้เชื่อมั่นว่าอิมานนั้นเพียงแค่มะอริฟะฮฺ (การรู้จัก) ดังนั้นผู้ที่ปฏิเสธศรัทธาด้วยวาจาไม่ถือว่าเป็นกาฟิร ก็เพราะว่าการรู้จักนั้นไม่สามารถที่จะลบล้างด้วยการ

(1) อัลญะฮูด เป็น คิริฮัม เป็นบุคคลแรกที่ริเริ่มทำอุดริกรรมในศาสนาโดยกล่าวว่า อัลลอฮฺ ﷻ ไม่ได้ถือเอาเนบิอิมหรือฮิมเป็นสหายของพระองค์ และยังกล่าวว่า และอัลลอฮฺ ﷻ ไม่ได้พูดกับท่านนบีมุซา ﷺ เสียชีวิตด้วยการถูกฆ่าโดย คอลิด อัลกิสริยีนในวันฮิด (al- Dhahabi ,1986:5/433)

ปฏิเสธและถือว่าอิมานจะไม่ลดหย่อนและเพิ่มขึ้น (al-Shahrastānī ,1975:1 / 86-88, al-Ash'arī , 1969:1/338)

2.7.5.3 หลักการของกลุ่มญะฮ์มิยะฮ์

1) ปฏิเสธคุณลักษณะและพระนามที่แท้จริงของอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งหมดโดยถือว่าพระนามของอัลลอฮ์ ﷻ นั้นเป็นเชิงการอุปมา (มะญาซ) เพราะมีฉะนั้นก็จะเหมือนกับมนุษย์และสิ่งที่ถูกสร้างทั้งหลาย ('Awajī ,1996 :2 / 800)

2) ปฏิเสธความเร้นลับในโลกหน้าหลายประการ เช่น สะพาน (ศิรอฎ) ตราชู (มีซาน) และการเห็นของอัลลอฮ์ ﷻ (รูญะฮ์)

3) คำกล่าวที่ว่าด้วย อัลญับร คือ พวกเขามีความเชื่อว่าการกระทำทุกอย่างของมนุษย์ถูกกำหนดมาแล้ว โดยอัลลอฮ์ ﷻ และมนุษย์นั้น ไม่มีเสรีภาพในการตั้งเจตนารมณ์ และคำกล่าวที่ว่าด้วย อัลอิรฎาฮ์ คือ พวกเขาเชื่อมั่นว่าอิมานเพียงแต่การรู้ที่มีอยู่ในใจ ดังนั้นผู้ทำบาปจะไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายแต่อย่างใด

4) มีความเชื่อมั่นว่า สวรรค์และนรกพินาศ และถือว่าไม่มีสิ่งใดที่เป็นสิ่งถาวรตลอดไป โดยเฉพาะคำกล่าวในอัลกรุอานที่ว่า ถาวรหรือนรันคั้น พวกเขาคิดความเป็นการพำนักในช่วงเวลาอันยาวนาน

5) พวกเขาถือว่า คำดำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ เป็นสิ่งใหม่ (Abu Zuhrah , nd :105)

2.7.6 กลุ่มอัลเกาะดารียะฮ์

2.7.6.1 สาเหตุการตั้งชื่อ

ทัศนะแรก : เนื่องจากพวกเขาได้ทำการปฏิเสธ “เกาะดาร์” ที่อัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ทรงกำหนด (al-Nawawī ,1996 :1 / 109)

ทัศนะที่สอง : เนื่องจากคำพูดของพวกเขาที่เชื่อมั่นว่า มนุษย์มีอำนาจเต็มที่ในการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างของพวกเขาเอง (Baghdādī , nd.:115)

2.7.6.2 ความเป็นมาของกลุ่มเกาะดารียะฮ์

กลุ่มเกาะดารียะฮ์ เป็นกลุ่มแนวความคิดอิสลามกลุ่มหนึ่งที่ก่อตั้งโดย มะอูบัค อัลญุสนีย์ ผู้ที่ริเริ่มการกล่าวถึงอย่างเปิดเผยในเรื่องเกาะดาร์ที่บิดเบือนในอิสลาม ณ กรุงบัศเราะฮ์⁽¹⁾ ในปลายสมัยของเศาะหาบะฮ์ ﷺ ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวมีต้นกำเนิดมาจากคริสเตียนผู้หนึ่งที่เชื่อว่า

⁽¹⁾ บัศเราะฮ์ เป็นเมืองหนึ่งของประเทศอิรัก ตั้งอยู่ฝั่งทะเลอาหรับมีความเจริญรุ่งเรืองมาก (al-Bakriy ,1983 :1/254)

สุสัน และต่อมาก็ได้มีผู้สานต่อจากมะอูบัด ที่ชื่อว่าฆิลาณ อัคคิมักกี⁽²⁾ (al-Sahrastānī,1996 :1 / 40 ; al-Mahmūd ,1997 :164-165)

กลุ่มนี้มีแนวความคิดที่ปฏิเสธความรอบรู้ของอัลลอฮ์ ﷻ ต่อการกระทำต่าง ๆ ของปวงบ่าวก่อนที่การกระทำนั้น ๆ จะเกิดขึ้น พร้อมทั้งเชื่อมั่นว่าพระองค์ยังมิได้ทรงกำหนด พวกเขาถือว่าไม่มีการกำหนดสภาวะและถือว่สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นล้วนเป็นสิ่งใหม่ ดังนั้นพระองค์มิทรงรู้อ่วงหน้า แต่ทรงรอบรู้หลังจากที่เหตุการณ์นั้น ๆ ได้เกิดขึ้น (al-Nawawī,1996 :1 / 111)

ดังนั้นสรุปได้ว่าบิดอะฮ์ของกลุ่มเกาะคาริยะฮ์ได้เกิดขึ้นเนื่องจาก 2 ปัจจัยหลัก คือ

1. ปฏิเสธความรอบรู้ของอัลลอฮ์ ﷻ

2. การกระทำทุกอย่างของมนุษย์มาจากมนุษย์เอง โดยที่อัลลอฮ์ ﷻ ไม่ได้เป็นผู้กำหนด (Ibn Rajab,1407 :1 / 26)

อิบน์ หารุญ (Ibn Hajar) ได้อ้างถึง al-Qurtubī ซึ่งท่านได้กล่าวว่า แนวทางกลุ่มเกาะคาริยะฮ์นี้ได้สาบสูญ และไม่ทราบว่ามีบุคคลใดที่ถูกกล่าวหาออกไปยังแนวทางนี้จากผู้คนในยุคหลัง ๆ กลุ่มเกาะคาริยะฮ์ในปัจจุบันนั้นมีความเห็นพ้องกันว่า อัลลอฮ์ ﷻ นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้ถึงการกระทำต่าง ๆ ของปวงบ่าว ไม่ว่าจะการกระทำของปวงบาวนั้นยังมิได้เกิดขึ้นก็ตาม แต่ความแตกต่างของพวกเขาเกี่ยวกับกลุ่มสลัฟนั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นที่ว่า การกระทำของปวงบ่าวได้ถูกกำหนดเพื่อพวกเขาและได้เกิดขึ้นมาจากพวกเขา โดยอัลลอฮ์ ﷻ ไม่มีส่วนในการกระทำดังกล่าวเลย ซึ่งในขณะเดียวกันถือได้ว่าเป็นแนวทางที่ปดเท็จน้อยกว่าแนวทางความคิดแรกที่มีอยู่ในยุคต้น ๆ (Ibn Hajar,1987:1 /145 ; al-Nawawī,1996:1 /109)

2.7.6.3 หลักการของกลุ่มเกาะคาริยะฮ์มีดังนี้

1) ปฏิเสธการกำหนดสภาวะของอัลลอฮ์ ﷻ

2) มนุษย์มีความสามารถอย่างเต็มที่โดยเฉพาะในเรื่องเสรีภาพในการตั้งเจตนารมณ์และการกระทำต่าง ๆ

3) อัลกรุอันถือเป็นสิ่งที่ถูกสร้าง (Hasan ,1994 :256)

⁽²⁾ ฆิลาณ อัคคิมักกี มีชื่อเต็มว่า ฆิลาณ เบิน มุสลิม อิบน์ มัรวาน อัคคิมักกี มีความเชี่ยวชาญทางด้านโหราศาสตร์ เป็นผู้นำกลุ่มฆิลาณียะฮ์ เป็นบุคคลที่สอรองจากอัลญะฮ์ลี ที่ได้วิพากษ์เรื่องเกาะคาร์ มีทัศนะเกี่ยวกับเกาะคาร์ว่า กำหนดความดีและชั่วนั้นมาจากมนุษย์ บางท่านกล่าวว่า เขาได้ตามะฮ์แล้วเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องเกาะคาร์ดังกล่าวตามคำเรียกร้องของท่านอุมัร เป็น อับดุลอะซีซ แต่เมื่อท่านอุมัรได้เสียชีวิต เขากลับเปิดศกษแนวคิดดังกล่าวอีกครั้ง กระทั่งอิมามอาซฮัฟที่ดาวาให้ประหารชีวิต ท่านอิฮาม เบิน อับดุลมะลิกจึงมีคำสั่งให้ครึ่งเขาฆิลาณ เสียชีวิตในปีอิจญ์เราะฮ์ศักราชที่ 105 ณ เมืองมะมัสกัต (al-Zilīkī ,1999.: 5/124 ; Maṭba‘at al-kathulikiyah ,1973 :513)

2.7.7 กลุ่มอัลมูตะซึละฮฺ

2.7.7.1 สาเหตุการตั้งชื่อ

เนื่องจากผู้ก่อตั้งกลุ่มที่ชื่อว่า วาซิล เป็น อะฎอฮ์ ได้อิติซาล (แยกหรือปลีกตัวออกมา) จากมัญลิส (สถานที่สอน) ของท่าน หะสัน อัลบัสรีฮ์ หลังจากทั้งสองมีความเห็นที่ขัดแย้งกันในเรื่องการตัดสินผู้ที่กระทำความบาปใหญ่ว่าอยู่ในสถานะใด (al-Shahrastānī, 1996 : 1 / 62)

2.7.7.2 ความเป็นมาของกลุ่มมูตะซึละฮฺ

กลุ่มมูตะซึละฮฺ เป็นกลุ่มแนวคิดหนึ่งที่น่าโดย วาซิล เป็น อะฎอฮ์ หลังจากที่ท่านมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับอาจารย์ของท่านที่ชื่อว่า หะสัน อัลบัสรีฮ์ ในเรื่องสถานะของผู้กระทำความผิดที่เป็นบาปใหญ่ ซึ่งวาซิล เป็น อะฎอฮ์ มีความเชื่อว่าผู้ที่กระทำความผิดที่เป็นบาปใหญ่จะอยู่ระหว่างสองสถานะคือ สถานะของผู้ศรัทธาและผู้ไม่ศรัทธา อันหมายถึงบุคคลดังกล่าวไม่ได้อยู่ในสถานะมูอ์มินหรือว่ากาฟิร

หลังจากที่ท่านวาซิลได้แยกทางออกจากอาจารย์ของท่านก็ได้มี อัมรฺ เป็น อุบัยดฺได้ให้การสนับสนุน ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวได้เกิดขึ้นในเมืองบัสเราะฮฺ โดยท่าน al-Shahrastānī ได้เล่าความเป็นมาของกลุ่มมูตะซึละฮฺดังนี้ “ขณะที่วาซิล กำลังนั่งศึกษาอยู่กับหะสัน อัลบัสรีฮ์ อยู่ ณ นั้น ได้มีชายผู้หนึ่งเข้ามาหาท่านหะสัน อัลบัสรีฮ์ แล้วถามว่า “ท่านอาจารย์ที่เคารพ ปัจจุบันมีบุคคลบางกลุ่มตัดสินผู้กระทำความผิดที่เป็นบาปใหญ่ (อัลกะบาอิร) ว่าเป็นกาฟิร บุคคลเหล่านั้นได้แก่บรรดากลุ่ม *อัลเคาะวาริจญ์* และกลุ่มหนึ่งที่เกิดจากการตัดสินเป็นสิทธิของอัลลอฮฺ ﷻ แต่เพียงผู้เดียว โดยกล่าวว่า การฝ่าฝืนนั้นจะไม่มีผลแต่อย่างใดต่อการศรัทธาของบุคคลที่ศรัทธา เช่น เดียวกับการภักดีที่ไม่ก่อให้เกิดผลที่ดีแก่ผู้ที่ไม่ศรัทธา กลุ่มหลังนี้ได้แก่ *อัลมูญิอะฮฺ* ดังนั้นพวกเราจะตัดสินพวกเขาอย่างไร” ขณะที่ท่านหะสัน อัลบัสรีฮ์ กำลังนั่งไตร่ตรองอยู่นั้น วาซิล เป็น อะฎอฮ์ ก็ได้ชิงตอบไปว่า “ฉันไม่เห็นว่าการที่กระทำความผิดที่เป็นบาปใหญ่นั้นจะเป็นมูอ์มิน (ผู้ศรัทธา) ที่แท้จริง หรือว่าจะเป็นกาฟิรที่แท้จริง แต่ข้าพเจ้าเห็นว่า ผู้ที่กระทำความผิดนั้นตกอยู่ในระหว่างสองสถานะนั้น” หลังจากนั้น วาซิล ก็ได้แยกตนออกจากอาจารย์ของตน โดยตั้งกลุ่มหนึ่งเพื่อยืนยันความคิดเห็นของตนท่านหะสัน อัลบัสรีฮ์ จึงประกาศว่า บัดนี้วาซิลได้แยกตัวออกจากเราแล้ว ดังนั้นเขาและบรรดาผู้ที่ยึดตามเขาก็ถูกเรียกว่า *อัลมูตะซึละฮฺ* ” (al-Shahrastānī, 1996 : 1 / 61-62) และแนวทางการคิดดังกล่าวได้แพร่ขยายไปยังอิรัก จนทำให้เคาะลีฟะฮฺบางท่านในราชวงศ์ อุมัยยะฮฺและอับบาสิยะฮฺได้คล้อยตามแนวความคิดนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในสมัยราชวงศ์อับบาสิยะฮฺได้เกิดสองสถาบันการศึกษาตามแนวคิดมูตะซึละฮฺ หนึ่งในนั้นอยู่ที่กรุงบัสเราะฮฺ และอีกสถาบันหนึ่งอยู่ที่กรุงบัฆแดด ซึ่งสองสถาบันได้มีการโต้ตอบ

และขัดแย้งในหลาย ๆ เรื่องด้วยกัน (Hasan,1994 :256)

2.7.7.3 หลักการของกลุ่มมูตะซิดะฮฺ

1) ยึดหลักแห่งเหตุผลและปัญญาในการเข้าใจหลักอะกิดะฮฺอิสลาม และถือว่าสติปัญญาเป็นตัวชี้กำหนดว่าการกระทำนั้น ๆ ดีหรือชั่ว ปวงบ่าวทั้งหลายมีสิทธิเลือกกระทำตามวิถีดำเนินชีวิตของตนได้

2) ผู้กระทำความผิดอันเป็นบาปใหญ่ นั้น ไม่ถือว่าเป็นมูอ์มิน⁽¹⁾ และไม่เป็นที่กาฟิร (ผู้ปฏิเสธศรัทธา) แต่ถือว่าเป็นฟาสิก⁽²⁾ ในโลกดุนยา ส่วนในวันอาคีเราะฮฺ (โลกหน้า) พวกเขาจะไม่ได้เข้าสวรรค์ แต่จะอยู่ในนรกชั่ววันริรันดร์ (al-Juhanī ,2000 :1 / 67-68)

3) ปวงบ่าวทั้งหลายมีสิทธิเลือกกระทำตามวิถีทางดำเนินชีวิตของตน ด้วยความสามารถที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงประทานให้

4) ปฏิเสธศิปาตมะอานีย์ของอัลลอฮฺ ﷻ ทั้งสิ้น (ทุก ๆ คุณลักษณะที่สถิตอยู่กับชาติ⁽³⁾ ของพระองค์) เพื่อไม่ให้เสมอเหมือนกับสิ่งที่ถูกสร้าง

5) อัลกรอานเป็นของใหม่ที่เพิ่งมีขึ้นและปฏิเสธการเห็นอัลลอฮฺ ﷻ ในวันกียามะฮฺ (Hasan,1994 :257)

6) มีรากฐานสำคัญห้าประการที่เรียกว่า “อุซูลุลเกาะมสะฮฺ” ดังนี้

ก. เตาฮิด (التَّوْحِيدُ) ตามแนวทางของกลุ่มญะฮ์มิยะฮฺ

ข. อัลอัดล (الْعَدْل) คือ ความยุติธรรมที่ใช้ตามแนวทางของเกาะดะรียะฮฺ

ค. อัลวอ์ดุวัลอะฮิด (الْوَعْدُ وَالْوَعْدُ) คือ สัญญาดีและร้ายจากอัลลอฮฺ ﷻ จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ง. อัลมันซัละตุ บัยนะ มันซัละตัยน (الْمَنْزِلَةُ بَيْنَ الْمَنْزِلَتَيْنِ) คือ สถานภาพของผู้ที่กระทำบาปใหญ่จะอยู่กึ่งกลางระหว่างสองสถานะ(สถานภาพการเป็นกาฟิรและการเป็นมูอ์มิน)

จ. อัลอัมรฺ บิลมะอ์รูฟ วันนะฮฺยฺ อะนิลมนักร (الْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ) หมายถึง การสั่งให้กระทำความดีและการห้ามปรามการกระทำความชั่ว (‘Awājī ,1998:983-1055)

(1) มูอ์มิน คือ ผู้ที่ศรัทธาและเชื่อมั่น ในหลักการศรัทธา ตลอดจนปฏิบัติตามแนวทางของอิสลามอย่างครบถ้วน

(2) ฟาสิก คือ ผู้ที่อยู่นอกรอบของการกักคืออัลลอฮฺ ﷻ

(3) ชาติ หมายถึง ความเป็นองค์ของอัลลอฮฺ ﷻ

2.7.8 กลุ่มอะชาอิเราะฮ์

2.7.8.1 สาเหตุการตั้งชื่อ

เนื่องจากการพาดพิงถึงบุคคลที่ชื่อว่า อิมามอบูอัลหะสัน อลี เป็น อิสมาอีล อัลอัชอะรียฺ (al-Shahrastānī, 1996 :1 / 106)

2.7.8.2 ความเป็นมาของกลุ่มอะชาอิเราะฮ์

กลุ่มอะชาอิเราะฮ์เป็นกลุ่มแนวคิดอิสลามกลุ่มหนึ่งที่นำโดย ออบูหะสัน อัลอัชอะรียฺ ซึ่งท่านได้รับเกียรติอันยิ่งใหญ่ มีพรรคพวกมากมายและได้รับการสนับสนุนจากบรรดาผู้บริหารประเทศในสมัยนั้นเป็นอย่างดี เขาสามารถ โคนอิทธิพลของกลุ่มมูตะชีละฮ์ พวกเขายึดถืออารมณ์ และพวกเขาปฏิเสธ พร้อมทั้งได้ส่งพรรคพวกไปยังดินแดนต่าง ๆ เพื่อต่อต้านฝ่ายตรงข้ามตลอดจนผู้ที่ขัดแย้งกับคนกลุ่มใหญ่ ดังนั้นอุละมาอ์ส่วนใหญ่ในยุคของท่านจึงตั้งฉายาให้ว่า “อิมามอะฮ์ ลิสตุณนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์”

ต่อมาได้มีผู้นิยมเลื่อมใสแนวอูศูลของอบูหะสัน อัลอัชอะรียฺ อย่างเอาจริงเอาจังอยู่หลายคน เช่น “ท่านอบูบักร อัลดากิลลานียฺ” ถึงกับระบุว่าใครไม่ดำเนินตามบรรพการ(มุก็อดดิมะฮ์) และอนุสนธิ (นะตีญะฮ์) ของท่านอัลอัชอะรียฺแล้วย่อมใช้ไม่ได้ (Abu Zuhrah, n.d.:171-172)

ซึ่งตามความเป็นจริงวิวัฒนาการอะกิละฮ์ของท่านอิมามอบูหะสัน อัลอัชอะรียฺ ได้ผ่านมา 3 ช่วงระยะเวลาด้วยกันดังนี้ (Ibn ‘Asākir, 1984 :40-41 ; al-Mūsīlī, 1990 :39-47)

ช่วงที่หนึ่ง ท่านมีแนวความคิดแบบมูตะชีละฮ์เป็นเวลา 40 ปี ก็เนื่องจากความใกล้ชิดที่มีต่ออาจารย์ที่ชื่อว่า ออบูอลี อัลดญาอีย์ ซึ่งเป็นปรมาจารย์ของกลุ่มมูตะชีละฮ์และเป็นพ่อเลี้ยงของท่าน จนในที่สุดท่านก็ได้ประกาศตัวเพื่อปฏิเสธความเชื่อดังกล่าว ณ มินบรรมัสยิดแห่งหนึ่งในเมืองบัสเราะฮ์โดยกล่าวว่า “ท่านทั้งหลาย การที่ข้าพเจ้าหายหน้าไปจากพวกท่านช่วงระยะเวลาหนึ่งนั้น ข้าพเจ้าได้ใช้เวลาพิจารณาหลักฐานต่าง ๆ และพบว่าสิ่งเหล่านั้นมิได้มีหลักฐานใดที่ชัดเจนเลยข้าพเจ้าจึงขอพรเพื่อรับการชี้นำจากอัลลอฮ์ ﷻ พระองค์ได้ทรงนำทางให้กับข้าพเจ้า และข้าพเจ้าได้ทำการรวบรวมไว้ในบันทึกนี้ โดยข้าพเจ้าขอลอนตัวออกจากสิ่งที่ข้าพเจ้าเคยยึดมั่นอยู่เหมือนกับที่ข้าพเจ้าได้ถอดเสื้อตัวนี้ออกไป ข้าพเจ้าได้ถอดเสื้อคลุมที่ข้าพเจ้าเคยสวมอยู่ออกไปแล้ว”

ช่วงที่สอง นับตั้งแต่ท่านได้ละทิ้งแนวคิดมูตะชีละฮ์ และได้คล้อยตามแนวทางของอัลกุลลาบียะฮ์ที่นำโดยอับดุลลอฮ์ เป็น สะอีด เป็น กุลลาบ ซึ่งเขาได้ยืนยันคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ เพียง 7 คุณลักษณะดังนี้ 1.การรอบรู้ (العِلْمُ) 2. ความสามารถ (القُدْرَةُ) 3. ความประสงค์ (الرَّادَةُ) 4. การมีชีวิต (الحَيَاةُ) 5.การได้ยิน (السَّمْعُ) 6. การมองเห็น (البَصَرُ) 7. การตรัส (الكَلَامُ) และ

ได้ปฏิเสธในคุณลักษณะที่เหลือทั้งหมดโดยที่เขาอ้างเหตุผลว่าสติปัญญาได้รับได้เพียงเจ็ดคุณลักษณะที่ได้กล่าวมาข้างต้น

ช่วงที่สาม ท่านได้กลับสู่แนวทางสะลัฟ ซึ่งเป็นแนวทางที่ท่านอิมามอะหมัดได้ยึดถือในเรื่องอะกีดะฮ์ ดังคำยืนยันที่มีอยู่ในหนังสืออิบานะฮ์ (al-Ash‘arī, 1990:43)

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า กลุ่มอะชาอิเราะฮ์ที่ได้พาดพิงถึงท่าน อнуหะสัน อัลอัชชะรีย์ นั้น เป็นการพาดพิงในขณะที่ท่านอยู่ในช่วงที่อยู่กับแนวความคิดของอิบนุ กุลลาบ แต่ที่สำคัญท้ายที่สุดท่านได้กลับสู่แนวทางสะลัฟ โดยได้ยึดถืออะกีดะฮ์ของอิมามอิบนุ หัมบัล

2.7.8.3 หลักการของกลุ่มอะชาอิเราะฮ์

1) เตาฮีด หมายถึง การให้ความเป็นหนึ่งเดียวต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในด้านชาติที่ไม่สามารถจะแยกได้ เป็นหนึ่งเดียวในศิฟาต (คุณลักษณะ) ที่ไม่มีใครจะเสมอเหมือนได้ และเป็นหนึ่งเดียวในอัฟอาล⁽¹⁾ ที่ไม่มีใครที่จะร่วมเป็นภาคีได้ (al-Sahrastānī, 1996 :1 / 55)

2) คุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ที่จำเป็นต้องรู้มี 13 ศิฟาตตามทัศนะอะชาอิเราะฮ์ และ 20 ศิฟาตตามทัศนะของมาตุรีดียะฮ์⁽²⁾ โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่หนึ่ง ศิฟาตนัฟสียะฮ์ คือ คุณลักษณะที่ไม่สามารถแยกออกจากชาติได้มีหนึ่งคุณลักษณะ คือ อัลวุญูด (الوجود) แปลว่า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงมี

ประเภทที่สอง ศิฟาตสลับียะฮ์ คือ คุณลักษณะที่ปฏิเสธสิ่งไม่คู่ควรแก่คุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ มีห้าคุณลักษณะดังนี้

ก. อัลกิดัม (القَدَم) แปลว่า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงดั้งเดิม โดยปฏิเสธจุดเริ่มต้น

ข. อัลบะกออ์ (البقاء) แปลว่า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงถาวร โดยปฏิเสธการดับสูญ

ค. มุกอลละพะตุสุลิตะหะวาดีษ (مُخَالَفَتُهُ لِلْحَوَادِثِ) แปลว่าอัลลอฮ์ ﷻ ทรงต่างกับของใหม่ (สิ่งที่ถูกสร้าง)

ง. กิยามูฮูบิณัฟลีฮ์ (قِيَامُهُ بِنَفْسِهِ) แปลว่าอัลลอฮ์ ﷻ ทรงดำรงอยู่ด้วยพระองค์เอง โดยปฏิเสธการพึ่งพาสิ่งอื่นใด

(1) อัฟอาล หมายถึง การกระทำหรือกริยาต่าง ๆ ของอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งไม่เหมือนกับสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นเรื่องเฉพาะสำหรับพระองค์เท่านั้น

(2) มาตุรีดียะฮ์ คือ หนึ่งในบรรดากลุ่มอะฮ์ลุลละอามะฮ์ที่ใช้แนวความคิดของอุมัมนัสร์ อัลมาตุรีดี ในการศึกษาหลักเตาฮีดลักษณะเด่นของกลุ่มมาตุรีดียะฮ์ คือ ให้ความสำคัญของอิมานหรือศรัทธานั้นเพียงแก่นึกในใจก็เพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องมีการปฏิบัติและอิมานไม่มีขึ้นไม่มีลง เป็นต้น ส่วนแนวคิดที่สอดคล้องและเหมือนกับอะฮ์ลุลสุนนะฮ์คือ 1. เกี่ยว การจัดลำดับเคาะลีฟะฮ์และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างเศาะหาบะฮ์ 2. การกำหนดศถาถาของอัลลอฮ์ (กอดูร์) 3. และการศรัทธาต่ออะกีเราะฮ์

จ. อัลวะหฺดานียะฮฺ (الْوَحْدَانِيَّةُ) แปลว่า อัลลอฮฺ ﷻ ทรงเอกะโดยปฏิเสธการมีหลายพระองค์

ประเภทที่สาม ศิฟาตมะอานีย์คือ คุณลักษณะต่างๆ ที่สติดอยู่กับชาติของอัลลอฮฺ ﷻ มีอยู่เจ็ดคุณลักษณะด้วยกัน คือ อัลกุศเราะฮฺ (การมีอนุภาพ) อัลอิรอะดะฮฺ (ความประสงค์) อัลอิลฺมฺ (การรอบรู้) อัลหะยาต (การมีชีวิต) อัลสّمฺ (การได้ยิน) อัลบะซีอร (การเห็น) และอัลกะลาม (การตรัส)

ประเภทที่สี่ ศิฟาตมะอุนะวีย คือ คุณลักษณะต่างๆ ที่จำเป็นต้องอยู่ควบคู่กับศิฟาตมะอานีย์ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่แสดงภาคประธานของอัลลอฮฺ ﷻ มีอยู่เจ็ดคุณลักษณะด้วยกัน คือ เกานูฮฺ กอดิเราะฮฺ (การที่อัลลอฮฺทรงเดชานุภาพ) เกานูฮฺ มูรีดฺ (การที่อัลลอฮฺทรงประสงค์) เกานูฮฺ อาลิมัน (การที่อัลลอฮฺทรงมีความรอบรู้) เกานูฮฺ หัยยัน (การที่อัลลอฮฺทรงมีชีวิต) เกานูฮฺ สะมีอัน (การที่อัลลอฮฺทรงได้ยิน) เกานูฮฺ บะซีเราะฮฺ (การที่อัลลอฮฺทรงเห็น) เกานูฮฺ มุตะกัลลิมัน (การที่อัลลอฮฺทรงตรัส) .(‘Abd al-Tawwāb,1983 :149)

3) มีการตีความศิฟาตอัลเกาะบารียะฮฺ เช่น อัลวัลญฺ อัลยะดัยนฺ และอัลอัยนฺ เป็นต้น

4) อีมาน คือ การเชื่อมั่นและการยอมรับ โดยที่การกระทำไม่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในความหมายของอีมาน(al-Juhanī,2000 : 1 / 88)

2.7.9 กลุ่มอะฮฺลุสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ

2.7.9.1 นิยามของอะฮฺลุสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺในด้านภาษาและวิชาการ

ก. ความหมายของ สุนนะฮฺ

คำว่า “ สุนนะฮฺ ” ในทางภาษามาจากรากศัพท์เดิมของคำภาษาอาหรับที่ว่า “ سَنَّ ” อ่านว่า สันนา ยะสินฺนุ วะยะสุนฺนุ สะนะนันน์ หมายถึง แนวทาง “ الطَّرِيقُ ” หรือหมายถึง วิถีทาง “ السَّيْرُ ” ทั้งที่ดีที่น่ายกย่องสรรเสริญหรือเลวที่น่าตำหนิกก็ตาม ดังปรากฏในหะดิษบทหนึ่งที่ว่า :

((مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا وَأَجْرُ مَنْ عَمَلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ
مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَجُورِهِمْ شَيْءٌ وَمَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً سَيِّئَةً...))
(أخرجه مسلم، 1996، 102/4)

ความว่า : “ ผู้ใดที่คิดค้นแนวทางที่ดีขึ้นมาในอิสลาม เขาย่อมจะได้รับผลบุญจากการปฏิบัติ และผลบุญผู้ที่ปฏิบัติตามต่อจากนั้น โดยที่ไม่มีสิ่งใดจากผลบุญของเขายกพร่องแม้แต่นิดเดียว และผู้ใดที่คิดค้นแนวทางที่ชั่ว

ขึ้นมาในอิสลาม...”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 :4/102)

ส่วนคำว่า “สุนนะฮ์” ในทางวิชาการมีหลายความหมายด้วยกันตามความเห็นของบรรดานักปราชญ์ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับการพิจารณาแขนงวิชาดังนี้ (Majallah al-Buhuth , nd :20 / 234-235 ; 8 / 191-192)

1) ความหมายตามทัศนะนักปราชญ์ด้านหะดีษ (المُحَدِّثِينَ)

สุนนะฮ์ หมายถึง สิ่งที่พาดพิงถึงท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ทั้งคำวาจา การกระทำ การยอมรับโดยพฤตินัย คุณลักษณะทั้งในด้านสรีระและจริยะ ตลอดจนชีวประวัติของท่านทั้งก่อนและหลังการได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนบี.

2) ความหมายตามทัศนะนักปราชญ์ด้านนิติศาสตร์ (الفُقَهَاء)

สุนนะฮ์ หมายถึง สิ่งที่ตรงกันข้ามฟิรฎู (บังคับต้องกระทำ) และกฎอื่น ๆ ที่เป็นหุกุมชะเราะฮ์ทั้งห้า ยกเว้นมันคุดหรือมุสตะฮับ หรืออีกนัยหนึ่งคือ สิ่งที่ทำแล้วได้บุญ ถ้าละทิ้ง (ไม่ทำ) ไม่มีบาป ในสิ่งที่ท่านนบี ﷺ ได้กระทำและได้ดำเนินต่อไป

3) ความหมายตามทัศนะนักปราชญ์ด้านหลักมูลฐานของนิติศาสตร์ (أُصُولُ الْفِقْهِ)

สุนนะฮ์ หมายถึง สิ่งที่อยู่ห่างไกลจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่มีอัลกุรอาน ทั้งคำพูด การกระทำ การยอมรับ

4) ความหมายตามทัศนะนักปราชญ์ด้านอะกิดะฮ์ (أُصُولُ الدِّينِ)

สุนนะฮ์ หมายถึง สิ่งที่ตรงข้ามกับคำว่าบิอะฮ์ หรืออีกนัยหนึ่งคือ สิ่งที่ต้องคล้อยตามอัลกุรอานและหะดีษของท่านนบี ﷺ ไม่ว่าจะเป็นคำพูด การกระทำหรือการยอมรับอิบนุเราะญับ (Ibn Rajab , 1988 : 262) ได้กล่าวว่า “อิสสุนนะฮ์ หมายถึง แนวทางของท่านนบี ﷺ และบรรดาเศาะหาบะฮ์ที่ได้ดำรงมาปราศจากข้อคลุมเครือและสิ่งขัดแย้งต่าง ๆ แต่หลังจากนั้นนักปราชญ์รุ่นหลัง ๆ หลายท่านจากอะฮ์ลุลหะดีษและอื่น ๆ ได้ใช้คำว่าอิสสุนนะฮ์ ในความหมายของการศรัทธาที่มั่นคงปราศจากข้อเคลือบแคลงต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักศรัทธาทั้งหกประการไม่ว่าจะเป็นการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ การศรัทธาต่อบรรดามลาอิกะฮ์ การศรัทธาต่อคัมภีร์ต่าง ๆ การศรัทธาต่อบรรดาเราะซูล การศรัทธาต่อวันสิ้นโลก และการศรัทธาต่อเกาะฮุกและเกาะด็ร และเช่นเดียวกับการยอมรับในเรื่องความประเสริฐของบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ และบรรดานักปราชญ์เหล่านั้น ได้แต่งและเขียนตำราในแขนงวิชานี้ไว้หลายเล่มด้วยกันโดยได้ตั้งชื่อตำราดังกล่าวว่า กุฎบ์ อิสสุนนะฮ์ และการที่จะแจ้งวิชาอะกิดะฮ์ด้วยการใช้ชื่อสุนนะฮ์ เพราะโดย

แท้จริงแล้วอะกีดะฮ์ คือ รากฐานของศาสนา ซึ่งบรรดาผู้ที่เบี่ยงเบนออกจากมันจะตกอยู่ในบ่วงของอันตรายและความหายนะอันใหญ่หลวง”

อัลอะลุสีย (al-Alūsī, 1971:1/428) ได้กล่าวว่า “รากศัพท์เดิมของคำว่าสุนนะฮ์ เกิดขึ้นจากสิ่งที่ท่านเราะฮ์ฎูล   เคยเป็นมา รวมทั้งสิ่งที่ท่านทำเป็นแนวทางหรือสั่งใช้เกี่ยวกับหลักมูลฐานของศาสนาและสิ่งต่าง ๆ ที่แตกแขนงออกไปแม้กระทั่งในเรื่องทางนำหรืออัตลักษณ์ของท่านก็เข้าข่ายของสุนนะฮ์เช่นกัน แต่หลังจากนั้นคำว่าสุนนะฮ์ถูกนำมาใช้เจาะจงในสิ่งที่อะฮ์ลุลสุนนะฮ์เคยเป็นมาในการยืนยันพระนามและคุณลักษณะต่าง ๆ ของอัลลอฮ์   ซึ่งเป็นการขัดแย้งอย่างสิ้นเชิงกับกลุ่มญะฮ์มิยะฮ์ รวมทั้งยังเจาะจงในเรื่องการยืนยันเกาะดร์ (กฎสภาพการณ์) ซึ่งเป็นการขัดแย้งอย่างสิ้นเชิงกับกลุ่มเกาะคาริยะฮ์...”

จากการพิจารณาความหมายข้างต้นพอสรุปได้ว่าความหมายเชิงภาษาจะครอบคลุมกว่าความหมายด้านวิชาการเนื่องจากคำว่า “สุนนะฮ์” จะรวมถึงแนวทางหรือวิถีทางทั้งที่น่ายกย่องสรรเสริญและที่เลวน่าตำหนิ ก็เช่นกันดังที่ครอบคลุมถึงแนวทางของทุก ๆ คนไม่เฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้นแต่สามารถจะใช้กับใครก็ได้ ส่วนความหมายในด้านวิชาการนั้นจะเน้นในสิ่งที่ตรงข้ามกับอัลกุรอานที่เป็นสุนนะฮ์ของท่านนบี   ไม่ว่าจะเป็นคำพูด การกระทำหรือการยอมรับและที่สำคัญคำว่า “สุนนะฮ์” ในเชิงวิชาการจะหมายความถึงหนึ่งในความหมายสามประการดังนี้

1. สิ่งตรงข้ามกับคำว่าอัลกุรอาน หรือที่ไม่ใช่อัลกุรอาน นั่นก็คือ อัลหะดีษ
2. สิ่งตรงข้ามกับคำว่าฟิรฎู (บังคับต้องกระทำ) หรืออาฎิบ (จำเป็น)
3. สิ่งตรงข้ามกับคำว่าบิโดอะฮ์ (การอุตริกรรม)

ข. ความหมายของอัลญะมาอะฮ์

คำว่า “อัลญะมาอะฮ์” ในทางภาษามาจากคำว่า “ญัมอู” หมายถึง การรวมสิ่งหนึ่ง โดยการเอาแต่ละส่วนเข้ามาใกล้กัน ดังคำกล่าวอาหรับที่ว่า “ญะมะอะตุฮ์ ฟีญะมะอะฮ์” แปลว่า : ฉันได้รวบรวมมันดังนั้นมันก็มารวมอยู่ด้วยกัน (al-Aṣṣḥānī, nd : 92)

และอีกนัยหนึ่งเป็นคำที่แตกมาจากคำว่า “อัลอิญตีมาอู” แปลว่า : การรวมตัว ซึ่งตรงข้ามกับคำว่า “อิตตะฟิรฎูก” แปลว่า : การแตกแยก ดังเช่น “เยวุมุลญะมาอะฮ์” หมายถึง วันศุกร์ เป็นวันที่ผู้คนทำการรวมตัวกันทั้งยังเป็นวันสำคัญวันหนึ่งของชาวอาหรับในยุคญาฮิลียะฮ์⁽¹⁾

ดังนั้นอัลญะมาอะฮ์ จึงหมายถึง ผู้คนจำนวนมาก หรือกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่มารวมตัวกันด้วยเป้าหมายหรือจุดประสงค์อันเดียวกัน (Ibn Manzūr ,1997 : 2/309)

(1) ยุคญาฮิลียะฮ์ หมายถึง ยุคก่อนที่ชาวอาหรับจะยอมรับการประกาศศาสนาอิสลาม เป็นยุคป่าเถื่อนที่มนุษย์อาศัย โดยใช้กฎเกณฑ์และระเบียบสังคมที่พวกเขาจัดขึ้นกันเอง และอาศัยความคิดเห็น ความต้องการของตนเองโดยไม่ยอมรับคำสอนที่เป็นทางชี้ของอัลลอฮ์  

ส่วนคำว่า “อัลญะมาอะฮ์” ในทางวิชาการนั้นตามทัศนะนักปราชญ์ด้านอะกีดะฮ์ (أُصُولُ الدِّينِ) คือบรรดาบรรพชนยุคต้น(อัสสะลัฟ) ของประชาชาติ (อุมมะฮ์) จากเหล่าบรรดาเศาะหาบะฮ์ ตาบิอีน และบรรดาผู้เจริญรอยตามแนวทางของพวกเขาด้วยดีหลังจากนั้นเรื่อยไปตราบนานถึงวันกิยามะฮ์ พวกเขาต่างรวมอยู่ในแนวทางแห่งอัลกุรอาน และอัสสุนนะฮ์ และดำเนินชีวิตไปตามสิ่งที่ท่านนบี ﷺ บรรดาเศาะหาบะฮ์ และบรรดาตาบิอีนเคยดำเนินมาด้วยดี (al-Shāḥibī , 1982 : 1/28)

ก. ความหมายรวมของคำว่าอะฮ์ลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์

อะฮ์ลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์เป็นชื่อเรียกที่มาจากคำสองคำคือ อะฮ์ลุลสุนนะฮ์ และอัลญะมาอะฮ์ ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่ท่านนบี ﷺ ได้ยืนยันโดยใช้ศัพท์หะดีษระบุว่า เป็นกลุ่ม “อัลฟิรเกาะฮ์อันนาญียะฮ์” หมายถึง กลุ่มที่ได้รับความปลอดภัยและรอดพ้นจากไฟนรกหรือ “อัญญออิฟะฮ์อัลมันสุเราะฮ์” หมายถึง กลุ่มชนที่ได้รับชัยชนะในหมู่ประชาชาติของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

ดังนั้นอะฮ์ลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ คือ บรรดาผู้ที่ยึดมั่นอยู่กับสุนนะฮ์ของท่านนบี ﷺ และพวกเขาได้รวมตัวกันบนพื้นฐานของสุนนะฮ์ พวกเขาเหล่านั้นคือบรรดาเศาะหาบะฮ์ บรรดาตาบิอีน บรรดาผู้นำที่ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง และบรรดาผู้ที่เจริญรอยตามแนวทางเดียวกับพวกเขา ทั้งในเรื่องของหลักการยึดมั่น คำพูด การกระทำ トラบจนวันกิยามะฮ์ และพวกเขาคำรงมั่นอยู่บนการปฏิบัติตาม (อัลอิติบาอ) และออกห่างจากการอุตริกรรม (อัลอิบตีดาอ) ไม่ว่าจะอยู่ในสถานที่ใดหรือเวลาใดก็ตาม พวกเขายังคงมีอยู่ปรากฏให้เห็นอย่างประจักษ์ชัด และได้รับการช่วยเหลือด้วยการประสพชัยชนะจนถึงวันกิยามะฮ์ (al-Aql ,1998 :17)

อัลบับะฮารี⁽¹⁾ (al-Barbahārī,1999 :25) ได้ให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากข้างต้นโดยกล่าวว่า “พึงรู้เถิดว่าแท้จริงอัลอิสลาม คือ อัสสุนนะฮ์ และอัสสุนนะฮ์ คือ อัลอิสลาม ทั้งสองสิ่งนี้จะไม่สามารถยื่นหยัดอยู่ได้เว้นแต่ต้องมีอีกสิ่งหนึ่งมายื่นหยัดอยู่เคียงคู่ และส่วนหนึ่งของสุนนะฮ์ คือ การเคียงคู่อยู่กับญะมาอะฮ์ และผู้ใดก็ตามที่ไม่ใฝ่หาและห่างไกลญะมาอะฮ์แท้จริงเขาได้นำเอาอิสลามออกจากหัวอกของเขา และเขาจะเข้าข่ายอยู่ในกลุ่มผู้หลงผิดและผู้ที่ทำให้คนอื่นหลงผิด”

2.7.9.2 ประวัติความเป็นมาของอะฮ์ลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์

อะฮ์ลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์เริ่มปรากฏขึ้นในยุคสมัยของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ และบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ดังที่กล่าวไว้ในหะดีษอัลอิฟติรอค และในเวลานั้นพวกเขาไม่มีการเรียกชื่อหรือฉายานามใด ๆ นอกจากคำว่า “อัลอิสลาม”

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า :

(1) ท่าน คือ อัลหะสัน เป็น อลี เป็น เคาลัฟ อัลบับะฮารี อัลฮัมบาลีย์ เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. 329

﴿...هُوَ سَمَنُكُمْ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا...﴾

(الحج : 78)

ความว่า : “...พระองค์ทรงเรียกชื่อพวกเจ้าว่ามุสลิมิน ในคัมภีร์ก่อนๆ และในคัมภีร์อัลกุรอาน...”

(อัลฮัจญ์ : 78)

บรรดาเศาะหาบะฮ์   เป็นชนกลุ่มแรกของอะฮฺลุสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺรวมทั้งกลุ่มชนที่มาหลังจากพวกเขาที่ได้อยู่บนแนวทางของเหล่าบรรดาเศาะหาบะฮ์   ก็ถือว่าเป็นอะฮฺลุสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺเช่นกันจนถึงยุคปัจจุบัน

ส่วนการเรียกชื่อด้วยคำว่าอะฮฺลุสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺเป็นการตั้งฉายานามให้กับกลุ่มชนนั้น ๆ เป็นการเฉพาะ ซึ่งการตั้งฉายานามนี้ได้เป็นที่รู้จักแพร่หลายในยุคแรกหลังเกิดการอุตริกรรมในศาสนาหรือหลังจากเกิดฟิฏนะฮฺ (ความระส่ำระสาย) เริ่มขึ้นตั้งแต่การที่ท่านอุสมาน เบน อัฟฟาน   ได้ถูกรอบสังหาร ดังคำกล่าวของท่าน อิบน์ สิริน⁽¹⁾ (Ibn Sirin) ที่ปรากฏอยู่ในบทนำหนังสือเศาะหิหฺมุสลิมที่ว่า :

” لَمْ يَكُونُوا يَسْأَلُونَ عَنِ الْإِسْنَادِ فَلَمَّا وَقَعَتِ الْفِتْنَةُ قَالُوا سَمُّوا لَنَا رِجَالَكُمْ
فَيَنْظُرُ إِلَى أَهْلِ السُّنَّةِ فَيُؤْخَذُ حَدِيثُهُمْ وَيُنْظَرُ عَلَى أَهْلِ الْبِدْعِ فَلَا يُؤْخَذُ
حَدِيثُهُمْ “

ความว่า : “เดิมทีบรรดานักปราชญ์ทั้งหลายไม่ได้มีการไต่ถามถึงสายรายงานหะดีษ ครั้นเมื่อเกิดฟิฏนะฮฺ (เกิดกลุ่มต่าง ๆ มากมาย) พวกเขาเริ่มสั่งให้มีการระบุชื่อของผู้รายงานหะดีษว่าเป็นคนกลุ่มใด ถ้าผู้รายงานนั้นเป็นกลุ่มของอะฮฺลุสสุนนะฮฺ พวกเขาก็จะรับหะดีษนั้น แต่ถ้าผู้รายงานนั้นเป็นผู้ที่ถูกรื่องสิ่งต่าง ๆ ในศาสนา พวกเขาก็จะไม่รับหะดีษดังกล่าว ”

(Muqaddimah Sahih Muslim , 1996 : 1/15)

หลังจากนั้นชื่อนี้ก็ได้ถูกนำมาใช้เรียกและขนานนามให้กับผู้ที่ยึดมั่นกับสุนนะฮฺและผู้ที่เจริญรอยตามวณะของท่านเราะฮฺสูล   (al-Sulamī, 2001 : 35 -36)

(1) อิบน์ สิริน มีชื่อเต็มว่า มุฮัมมัด เบน สิริน อัลบัศรีฮฺ อัลอันศอรียฺ เกิดเมื่อปีฮิจญ์เราะฮฺศักราชที่ 33 ณ เมืองบศเราะฮฺ มีความเชี่ยวชาญทางด้านฟิกฮฺ หะดีษ ตัฟสีร และการทำนายนหิน เสียชีวิตเมื่อปีฮิจญ์เราะฮฺศักราชที่ 110 ณ (al-Kahālah , 1957.: 10/59)

2.7.9.3 แนวทางของอะฮฺลุลสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ

บรรดาอะฮฺลุลสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺมีแนวทางเป็นของตนเอง โดยเฉพาะและยังเป็นแนวทางที่แตกต่างไปจากกลุ่มอื่น ๆ ในการรับรู้ทั้งด้านวิชาการ อะกีดะฮฺ (หลักยึดมั่น) อิบาเดฮฺ (หลักการประกอบศาสนกิจ) มุอามะลาต (หลักความสัมพันธ์) และอัคลาก (หลักคุณธรรมจริยธรรม) และส่วนหนึ่งของแนวทางพวกเขาสามารถอธิบายดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) อัลกุรอานและสุนนะฮฺเป็นแหล่งอ้างอิงหรือที่มาของบทบัญญัติ

ที่มาของความรู้และหลักศีลธรรมของอะฮฺลุลสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ คืออัลกุรอานและสุนนะฮฺ ดังนั้นสิ่งใดที่สอดคล้องกับแนวทางอัลกุรอานและสุนนะฮฺพวกเขาก็จะยืนยัน และสิ่งใดที่ขัดแย้งกับแนวทางทั้งสองพวกเขาก็จะปฏิเสธ โดยที่จะไม่คล้อยตามอารมณ์ใฝ่ต่ำและสิ่งต่าง ๆ พวกเขาให้ความสำคัญต่อคำพูดของอัลลอฮฺ ﷻ เป็นอันดับแรกเหนือสิ่งอื่นใดและยอมรับโดยสมบูรณ์ต่อทางนำของท่านนบี ﷺ เหนือทุก ๆ คน โดยไม่ยึดเอาคำพูดของมนุษย์ผู้ใดมาเป็นมูลฐานของศาสนาเป็นอันขาด ถ้าหากว่าคำพูดเหล่านั้นไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้นำมา (al-Salabi, 2001 : 27 ; al-AqI, 1994 : 15 ; Anas , 1997 : 136-137)

2) ไม่นำเหตุผลทางสติปัญญาและการกียาส (การเปรียบเทียบ) มาเป็นข้อโต้แย้งกับหลักฐานจากอัลกุรอานและสุนนะฮฺ

หลักการที่เห็นพ้องกันในหมู่อะฮฺลุลสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ คือ จะไม่ตอบรับเหตุผลใด ๆ ที่ขัดแย้งกับอัลกุรอานไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นทัศนะ แนวคิด ความรู้สึกส่วนตัว และหลักการกียาสก็ตาม ซึ่งแท้ที่จริงแล้วอัลกุรอาน คือ ผู้นำที่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม (al-Salabi , 2001 : 27)

ด้วยเหตุดังกล่าวพวกเขาจะไม่ปฏิบัติตามนอกจากความรู้ที่มาจากอัลสละละฟศอลิหฺและหลักการของพวกเขา ก็เนื่องจากเหล่าบรรดาเศาะหาบะฮฺได้เรียนรู้การอธิบายอัลกุรอานและหะดีษจากท่านเราะสูล ﷺ โดยตรง ซึ่งท่านเราะสูล ﷺ ได้ทำการสอนและอธิบายเกี่ยวกับอัลกุรอานอย่างชัดเจน หลังจากนั้นเหล่าบรรดาเศาะหาบะฮฺได้ถ่ายทอดไปยังยุคตาบิอฺนฺ เสมือนกับที่พวกเขาเคยได้รับการสั่งสอนจากท่านเราะสูล ﷺ โดยที่ไม่นำบุคคล ความคิด แนวคิด ความรู้สึกส่วนตัว และอื่น ๆ มาเทียบเคียง หรือมาเหนือกว่าท่านเราะสูล ﷺ .

3) มติที่เป็นเอกฉันท์ของบรรดาอัลสละละฟศอลิหฺถือว่าเป็นหลักฐานอ้างอิง

บรรดาบรรพชนยุคต้น ได้เชื่อมั่นว่าบุคคลที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับศาสนาของอัลลอฮฺ ﷻ มากที่สุดหลักจากท่านเราะสูล ﷺ ก็คือบรรดาเศาะหาบะฮฺ บรรดาข้อโต้แย้งต่าง ๆ ในศาสนาที่พวกเขาได้มีมติเป็นเอกฉันท์ถือได้ว่าเป็นหลักฐานอ้างอิงที่คนรุ่นหลังจะต้องถือปฏิบัติ และทุกคนที่ปฏิบัติตามมติดังกล่าวก็ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของพวกเขา (al-AqI , 1997 : 298) ที่สำคัญพวกเขา

เชื่อมั่นว่ามติเอกฉันท์ของบรรดาอุลามาอ์ของอุมมะฮุนั้นเป็นสิ่งที่ต้องยึดถือและยอมรับรองมาจากอัลกุรอานและสุนนะฮ์

4) มะอฺศุม (การปลอดจากความผิด) เป็นคุณลักษณะเฉพาะของท่านเราะฮฺฎะอฺ อะฮฺลุสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺได้ยึดมั่นว่า การเป็นมะอฺศุมนั้นเป็นคุณลักษณะเฉพาะของท่านเราะฮฺฎะอฺ เพียงผู้เดียว ดังนั้นบรรดาปราชญ์อิสลามทั้งหลายไม่ได้เป็นมะอฺศุมแต่คำพูดที่มาจากมนุษย์ทุกคน บางครั้งก็สามารถที่จะถือปฏิบัติและในบางครั้งก็จำเป็นต้องปฏิเสธ ยกเว้นตัวของท่านเราะฮฺฎะอฺ เพียงผู้เดียว.(al-Juhani, 1998 : 41)

2.7.9.4 อะกีดะฮ์ของอะฮฺลุสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ

อะกีดะฮ์ของอะฮฺลุสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺเป็นอะกีดะฮ์อันบริสุทธิ์ที่อยู่บนแนวทางของอัลกุรอานและสุนนะฮ์ และอิญมาอ์ของบรรพชนยุคต้นของอุมมะฮ์ และบรรดาอุลามาอ์ของพวกเขา เป็นอะกีดะฮ์ที่ได้รับการยอมรับในความเป็นสายกลาง(วะสะฎียะฮ์)ระหว่างความบกพร่องหย่อนหยาน (ตัฟริฎ) กับความสุดโต่งเกินเลย (อิฟรฎ) ในหลักการยึดมั่นของกลุ่มอะฮฺลุลบิดอะฮ์ที่ได้บิดเบือนสังขกรรมและเบี่ยงเบนจากแนวทางอันเที่ยงตรง ซึ่งอะกีดะฮ์ของอะฮฺลุสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺพอสรุปได้ตามหัวข้อบทดังต่อไปนี้ (al-Jāmi‘ah al-Islāmiyah, 1991 : 202-209)

1) บทว่าด้วยนามต่าง ๆ ของอิมาน

รายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนามของอิมานจะครอบคลุมหัวข้อต่อไปนี้

ก. อัลอิมาน คือ การยอมรับด้วยใจ (التَّصَدِيقُ بِالْقَلْبِ) การยืนยันด้วยวาจา (الإِقْرَارُ) และการปฏิบัติด้วยกาย (العَمَلُ بِالْجَوَارِحِ) .

ข. อัลอิมานนั้นจะเพิ่มขึ้นด้วยการเชื่อฟังและจะลดลงด้วยการทรยศฝ่าฝืน

ค. อิมานของบรรดามุอ์มินแต่ละคนจะอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน

2) บทว่าด้วยการเตาฮีด

ขอบเขตแนวทางของอะฮฺลุสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺในการที่จะบรรลุถึงอะกีดะฮ์เตาฮีดนั้นต้องมาจากสองประเภทของเตาฮีดด้วยกันดังนี้

ประเภทที่หนึ่ง เตาฮีดอัลมะอฺริฟะฮ์และอัลอิยบาดะฮ์ (เตาฮีดอรรูบูบียะฮ์และอัลอัศมาอ์วัศฟีฟะฮ์)

ประเภทที่สอง เตาฮีดอัลเกาะศุด์และอัญญะละลัฮ์ (เตาฮีดอัลอูลูฮียะฮ์)

ซึ่งการจำแนกประเภทของเตาฮีดข้างต้นสามารถจำกัดขอบเขตเตาฮีดอยู่ในกรอบหัวข้อเรื่องดังต่อไปนี้

ก. แท้จริงอัลลอฮฺ ﷻ คือ ผู้สร้าง ผู้ประทานริชกีเพียงผู้เดียวโดยปราศจากการตั้งภาคีใด ๆ เทียบเท่าพระองค์

ข. แท้จริงอัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงสร้างมนุษย์เพื่อทำการอิบาดะฮ์ต่อพระองค์เพียงผู้เดียวโดยปราศจากการตั้งภาคีใด ๆ เทียบเท่าพระองค์

ค. แท้จริงการตั้งภาคีต่ออัลลอฮฺ ﷻ จะทำให้อิบาดะฮ์นั้นถือเป็น โมนะ

ง. เตาฮีดด้วยการอิบาดะฮ์จะไม่เกิดขึ้นก็ต่อเมื่อต้องยึดและปฏิบัติตามแนวทางของท่านนบี ﷺ เท่านั้น

3) บทว่าด้วยลักษณะต่าง ๆ ของอัลลอฮฺ ﷻ

อะกีดะฮ์ของอะฮฺลุลสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮ์ในเรื่องนี้จะอยู่ในขอบเขตแนวทางที่ชัดเจนดังต่อไปนี้

ก. การให้คุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ ด้วยสิ่งที่พระองค์ได้ให้คุณลักษณะต่อตัวของพระองค์เองหรือด้วยสิ่งที่ท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ได้ให้คุณลักษณะเช่นกัน

ข. การยืนยันคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ปราศจากการตั้งข้อปริศนาคลางแคลงใจและไม่มีการเปรียบเทียบรวมทั้งการให้ความบริสุทธิ์ต่อพระองค์โดยปราศจากการเปลี่ยนแปลงและไม่มีกรปฏิเสธใด ๆ

ค. แท้จริงสิ่งที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ให้คุณลักษณะต่อตัวของพระองค์เอง หรือสิ่งที่ท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ได้ให้คุณลักษณะ คือ สัจธรรมที่ตามความหมายเดิมของมันเป็นที่รู้จักกันดีแต่รูปแบบวิธีการของมันไม่สามารถล่วงรู้ได้

ง. แท้จริงคุณลักษณะต่าง ๆ ของทุกสิ่งที่ถูกให้คุณลักษณะนั้นจะมีเหมาะสมกับชาติหรือข้อเท็จจริงของมัน

4) บทว่าด้วยการหุกุม (ตัดสิน) บุคคลที่ทำบาปใหญ่ทุกชนิดและปัญหาการตัดสินว่าผู้ใดเป็นกาฟิร (ผู้ที่พ้นสภาพจากการเป็นมุสลิม)

อะกีดะฮ์ของอะฮฺลุลสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮ์ในเรื่องนี้มีข้อเท็จจริงดังนี้

ก. กุฟรเป็นหุกุมที่ศาสนาได้บัญญัติไว้ ซึ่งการที่จะตัดสินว่าผู้ใดเป็นกาฟิรนั้นเป็นสิทธิของอัลลอฮฺ ﷻ ดังนั้นมนุษย์จะไม่มีสิทธิใด ๆ ในเรื่องนี้ นอกจากผู้ผู้นั้นเป็นบุคคลที่อัลลอฮฺ ﷻ หรือเราะฮ์ลุล ﷺ ได้ตัดสินไว้แล้ว

ข. การไม่ริบควันตัดสินว่าบุคคลนั้น ๆ ได้พ้นจากสภาพการเป็นมุสลิมจนกว่าความจริงจะปรากฏชัดเจนด้วยหลักฐานที่ชี้ชัดมาจากอัลกุรอานและสุนนะฮ์และปราศจากข้อสงสัยใด ๆ

ค. การไม่กล่าวหาอย่างเจาะจงว่าบุคคลนั้น ๆ เป็นกาฟิร นอกจากพฤติกรรมของเขาแสดงออกมาเช่นนั้นจริงอย่างครบเงื่อนไขและปราศจากเหตุผลใด ๆ มาอ้างและแก้ตัว และ

หากบุคคลนั้นได้เสียชีวิตไปในสภาพดังกล่าว กรณีนี้เป็นหน้าที่ของอัลลอฮ์ ﷻ จะทรงลงโทษหรือให้อภัยเขาก็ได้ตามที่พระองค์ทรงประสงค์

ง. มุอ์มินที่ทำบาปใหญ่ย่อมไม่ถือว่าเขาได้หลุดออกจากผู้ที่มีอีมาน สำหรับในโลกนี้ยังคงถือว่าเขาคือมุอ์มินที่มีอีมานอ่อนหรือป็นฟาลิก (ผู้ฝ่าฝืน) ด้วยสาเหตุบาปใหญ่ที่เขาได้กระทำ

5) บทว่าด้วยเหล่าบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ

อะกีดะฮ์ของอะฮ์ลุดดุศุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ในเรื่องนี้จะอยู่ในกรอบแนวทางดังนี้

ก. การรักต่อบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ทั้งหลายของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ด้วยความบริสุทธิ์ใจและมีความจริงจังต่อพวกเขาเหล่านั้น

ข. บุคคลที่ประเสริฐที่สุดของอุมมะฮ์นีร็องลงมาจกท่านนบี ﷺ ได้แก่เคาะลีฟะฮ์สี่ทั้งสี่ตามลำดับคือ ท่านอับูบักร์ ﷺ แล้วก็ท่านอุมัร ﷺ แล้วก็ท่านอูษมาน ﷺ จากนั้นท่านอลี ﷺ เขาเหล่านั้นเป็นเคาะลีฟะฮ์ผู้ทรงธรรมที่ได้รับทางนำ แล้วหลังจากนั้นก็ให้แก่เศาะหาบะฮ์ที่ได้รับการรับรองจากท่านนบี ﷺ ว่าเป็นชาวสวรรค์อีก 6 ท่าน คือ ท่านอับูอับดุลอะฮ์ เบ็น อุมัยรฺ ท่านญะลฺหะฮ์ เบ็น อับดุลอะฮ์ ท่านซุเบร เบ็น เอะวาม ท่านสะอูดุ เบ็น อิบิวัคกอศ ท่านสอิด เบ็น ซัยดุ ท่านอับดุลเราะห์มาน เบ็น เอะฟุ และผู้ได้รับเกียรติลำดับรองลงมาต่อจากนั้น ก็คือบรรดาเศาะหาบะฮ์ที่เข้าร่วมทำสงครามบัตร์กับท่านนบี ﷺ และบรรดาเศาะหาบะฮ์ที่เข้าร่วมให้สัตยาบันต่อท่านได้ ต้นไม้ที่เรียกว่า บัยอะฮ์อัลริฎวาน ตลอดจนบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ทั้งหมดที่เหลืออยู่ตามลำดับ

ค. การยุติในปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่ได้เกิดขึ้นระหว่างบรรดาเศาะหาบะฮ์ด้วยการงดออกความเห็นใด ๆ และที่สำคัญอย่างยิ่งคือระมัดระวังอย่างมากในสิ่งที่ตนได้รับรายงานต่าง ๆ จากเรื่องราวในกรณีอย่างนี้ด้วยการพิจารณารับเรื่องที่มีการรายงานอย่างถูกต้องและเป็นจริงเท่านั้น

ง. บรรดาเศาะหาบะฮ์นั้นเป็นมนุษย์ปุถุชนที่ไม่ใช่มะอ์ศุม(ผู้ถูกปกป้องให้พ้นบาป) แต่ละคนย่อมกระทำความผิดพลาดได้ แต่ทว่าอัลลอฮ์ ﷻ จะทรงให้อภัยพวกเขาเมื่อผิดพลาดไปแล้วพวกเขาก็จะขอลุแก่โทษ(เตาบะฮ์)ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งพระองค์จะทรงยกระดับขั้นของพวกเขา รวมทั้งให้อภัยพวกเขาด้วยคุณงามความดีเป็นทุนอยู่ก่อนมากมายของพวกเขาที่จะลบล้างบาปได้

2.8 ผลของการมีอะกีดะฮ์อิสลามต่อการสร้างบุคลิกภาพมุสลิม

1. ทำให้มีความรู้สึกว่าเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับเกียรติและตำแหน่งอันสูงส่งจากอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงสร้างมนุษย์ด้วยพระหัตถ์ของพระองค์เอง ผู้ทรงเป่ารู่ห์ (วิญญาณ) ของพระองค์เข้าไปในเขา และทรงทำให้เขาเป็นรูปร่างแล้วทรงทำให้รูปร่างของเขาสวยงามยิ่ง ซึ่งเป็นความประเสริฐที่มีเหนือกว่าบรรดามัลกุตทั้งหลายด้วยการประทานความโปรดปราน ทั้งที่เปิดเผย เช่นการฟัง การเห็น การมีสุขภาพที่แข็งแรง และที่ซ่อนเร้น เช่น การมีหัวใจ มีสติปัญญาความเข้าใจ

การรู้จัก เป็นต้น พร้อมทั้งประทานทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในชั้นฟ้าทั้งหลาย และสิ่งที่อยู่ในแผ่นดิน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เขาและจะได้ใช้มันให้เป็นประโยชน์

และด้วยความรู้สึกดังกล่าวยิ่งทำให้เขาารู้สึกใกล้ชิดกับอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับพระองค์ที่ปราศจากสื่อกลางใด ๆ ดังคำตรัสอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

﴿ وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ
فَلَيْسَتْ حِجْبًا لِي وَلِيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴾

(البقرة: 186)

ความว่า : “ และเมื่อบ่าวของข้าถามเจ้าถึงข้าแล้วก็ (จงตอบเถิดว่า) แท้จริง ข้าอยู่น้อยใกล้ ข้าจะตอบรับคำวิงวอนของผู้ที่วิงวอน เมื่อเขาวิงวอนต่อข้า ดังนั้น พวกเขางงตอบรับข้าเถิด และจงศรัทธาต่อข้า เพื่อว่าพวกเขาจะได้ อยู่ในทางที่ถูกต้อง ”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 186)

ดังนั้น ในเมื่อเขามีการเรียกร้องต่ออัลลอฮ์ ﷻ พระองค์ก็ทรงได้ยิน และในเมื่อมีการวิงวอนต่ออัลลอฮ์ ﷻ พระองค์ก็ทรงตอบรับและด้วยความรู้สึกดังกล่าวเช่นกัน เขาจะไม่มีวันก้มหัวให้กับมัลคูล (สิ่งที่ถูกสร้าง) ด้วยกัน และไม่มีวันที่จะเป็นทาสของทรัพย์สินเงินทอง เกียรติยศ อารมณ์ใฝ่ต่ำ และอารมณ์ค้นหาพร้อมทั้งกล้าที่จะพูดในสิ่งที่ป็นสังขรณ์และไม่กลัวการตำหนิของผู้ดำเนินคนใด ดังเป็นที่ประจักษ์ชัดในยุคต้น ๆ จากบรรดาผู้ศรัทธา เช่น สิ่งที่ได้เกิดขึ้นกับบิลาลด้วยการทรมานในรูปแบบต่าง ๆ จากผู้ที่เป็นนายที่มีจิตใจอันโหดเหี้ยม เพื่อจุดประสงค์ให้บิลาลได้กล่าวคำกุฟร (ปฏิเสธศรัทธาต่อ อัลลอฮ์ ﷻ) แต่ผลที่ได้รับก็คือ ยิ่งทำให้บิลาลมีอะกิละฮ์ที่มั่นคงและมีอิमानเพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่าความพยายามของพวกเขาในการทรมานบิลาลนั้นก็แค่เพียงแสร้งกายเท่านั้น แต่ในขณะที่เดียวกันพวกเขาก็ไม่สามารถที่จะทำให้ความเจ็บปวดเหล่านั้นเข้าไปถึงส่วนลึกของจิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยคำกล่าวเตฮิดได้ (al-Amrī, 1981 : 101-103)

2. เกิดความสงบสุขภายในจิตใจด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ อย่างสม่ำเสมอ ในทุกอิริยาบถของการเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นผลสะท้อนของการมีอะกิละฮ์อิมาน ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

﴿ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ ۗ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴾

(الرعد : 28)

ความว่า : “ บรรดาผู้ศรัทธา และจิตใจของพวกเขาสงบด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮ์ พึงทราบเถิด ด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮ์เท่านั้น ทำให้จิตใจสงบ ”

(อิรเราะฮฺ : 28)

เมื่อความรู้สึกสงบได้เกิดขึ้นภายในจิตใจสิ่งที่ตามมา คือ ความเบิกบานของจิตใจ ด้วยการได้รับความเชื่อมั่นอย่างเต็มเปี่ยม ความหวานชื่นของอิมานและความสัมพันธ์ที่ดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในขณะเดียวกันพร้อมที่จะแบกรับความเจ็บปวดในทุกรูปแบบด้วยความมั่นใจและกล้าหาญ ก็เนื่องจากอัลลอฮ์ ﷻ ทรงแจ้งบรรดาผู้ศรัทธาว่า อำนาจการให้ความช่วยเหลือ ค้ำครองมาจากพระองค์เท่านั้น ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

﴿ اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ ءَامَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ... ﴾

(البقرة : 257)

ความว่า : “ และอัลลอฮ์นั้นคือผู้ทรงช่วยเหลือบรรดาผู้ที่ศรัทธา โดยทรงนำพวกเขาออกจากบรรดาความมืดสู่แสงสว่าง.... ”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 257)

ความสงบสุขดังกล่าว อัลลอฮ์ ﷻ ได้ยกมาเป็นตัวอย่างไว้ในอัลกรุอาน โดยที่ผู้หญิงคนหนึ่งที่ศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์ ﷻ จิตใจของนางมีความสงบมั่นคง และน้อมรับคำบัญชาของอัลลอฮ์ ﷻ โดยทันที ด้วยการโยนลูกของนางที่ชื่อ มูซา ลงไปในท้องน้ำและพระองค์จะให้เขากลับไปหานางและจะทำให้เขาเป็นหนึ่งในบรรดาเราะฮฺลุส ซึ่งนางก็ได้ศรัทธาต่อบัญญัติต่าง ๆ แห่งพระเจ้าของนาง ดังนั้น คำสัญญาของพระองค์ที่ได้ให้ไว้กับนางก็ได้เป็นจริง (al-Amrī , 1981 : 103 - 104) ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

﴿ فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ ۗ وَلَتَعْلَمَنَّ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ ۗ

وَلٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۗ ﴾

(القصص : 13)

ความว่า : “ ดังนั้น เราจึงให้เขากลับไปหามารดาของเขา เพื่อที่จะเป็นที่น่าชื่นชมยินดีแก่ตนและนางจะไม่เศร้าโศกและเพื่อนนางจะรู้ว่า แท้จริงสัญญาของอัลลอฮ์นั้นเป็นจริง แต่ส่วนมากของพวกเขาไม่รู้ ”

(อัลเกาะศ็อศ : 13)

3. การมีชีวิตที่ดีในโลกนี้ด้วยความอนุเคราะห์จากอัลลอฮ์ ﷻ ก่อนที่จะประสบกับชีวิตที่ดีงามในอาคีเราะฮ์ สิ่งที่ดีในโลกนี้ได้แก่

3.1 การขึ้นมาจากอัลลอฮ์ ﷻ ดังที่พระองค์ได้ตรัสว่า :

﴿وَلْيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾

(الحج : 54)

ความว่า : “ และเพื่อบรรดาผู้รู้จะตระหนักว่า แท้จริง อัลกรุอานนั้นคือ สัจธรรมจากพระเจ้าของเจ้าเพื่อพวกเขาจะได้ศรัทธาต่อมันแล้วจิตใจของพวกเขาจะได้มอบน้อมต่อมัน และแท้จริงอัลลอฮ์ทรงเป็นผู้ชี้แนะบรรดาผู้ศรัทธาสู่นวทางอันเที่ยงตรง ”

(อัลฮัจญ์ : 54)

3.2 การช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ ﷻ ดังที่พระองค์ได้ตรัสว่า :

﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومَ ٱلْأَشْهَادُ﴾

(غافر : 51)

ความว่า : “ แท้จริงเราจะช่วยเหลือบรรดาเราะสูลของเรา และผู้ศรัทธาอย่างแน่นอนทั้งในชีวิตของโลกนี้ และวันที่ปวงพยานจะยืนขึ้นเป็นพยาน ”

(ฆอฟิร : 51)

3.3 การปกป้องดูแลจากอัลลอฮ์ ﷻ ดังที่พระองค์ได้ตรัสว่า :

﴿فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ ءَامَنَتْ فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ لَمَّا ءَامَنُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ ءَعْدَابَ ٱلْخِزْيِ فِي ٱلْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ﴾

(يونس : 98)

ความว่า : “ ดังนั้น ทำไมจึงไม่มีหมู่บ้านสักแห่งหนึ่งศรัทธา โดยที่การศรัทธาของพวกเขาจะอำนวยประโยชน์แก่พวกเขาเกินกว่ากลุ่มชนของ ยูนุส เมื่อพวกเขาศรัทธาเราได้ปลดเปลื้องการลงโทษอันอับยศจากพวกเขาในการมีชีวิตในโลกนี้ และเราได้ยืดเวลาระยะหนึ่งแก่พวกเขา ”

(ยูนุส : 98)

3.4 สัญญาที่อัลลอฮ์ ﷻ มอบตำแหน่งผู้นำแก่พวกเขาบนหน้าแผ่นดิน และการ
ประทานดิน (ศาสนา) ที่มั่นคงแก่พวกเขา

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ
كَمَا أَسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ
وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَن كَفَرَ بَعْدَ
ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴾

(النور: 55)

ความว่า : “ อัลลอฮ์ทรงสัญญากับบรรดาผู้ศรัทธาในหมู่พวกเจ้า และบรรดา
ผู้กระทำความดีทั้งหลายว่า แน่نونพระองค์จะทรงให้พวกเขาเป็นตัวแทน
สืบช่วงในแผ่นดิน เสมือนดังที่พระองค์ทรงให้บรรดาชนก่อนพวกเขา เป็น
ตัวแทนสืบช่วงมาก่อนแล้ว และพระองค์จะทรงทำให้ศาสนาของพวกเขา
ซึ่งพระองค์ทรงโปรดปราน เป็นที่มั่นคงเป็นเกียรติแก่พวกเขา และแนนอน
พระองค์จะทรงเปลี่ยนแปลงให้พวกเขาได้รับความปลอดภัย หลังจากความ
กลัวของพวกเขา โดยที่พวกเขาจะต้องเคารพภักดีข้าไม่ตั้งภาคีอื่นใดต่อข้า
และผู้ใดปฏิเสธศรัทธาหลังจากนั้น ชนเหล่านั้นพวกเขาคือผู้ฝ่าฝืน ”

(อันนุร : 55)

3.5 บารอกะฮะหลังออกมาจากฟ้าและแผ่นดิน ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

﴿ وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ ءَامَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
وَلَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴾

(الأعراف : 96)

ความว่า : “ และหากว่าชาวเมืองนั้น ได้ศรัทธากันและมีความยำเกรงแล้ว
ไชร์ แน่นอนเราก็เปิดให้แก่พวกเขาแล้ว ซึ่งบรรดาความเพิ่มพูนจากฟากฟ้า
และแผ่นดิน แต่ทว่าพวกเขาปฏิเสธ ดังนั้น เราจึงได้ลงโทษพวกเขา เนื่อง
ด้วยสิ่งที่พวกเขาชวนขวยไว้ ”

(อัลอะอูรอฟ : 96)

4. มีความรักอัลลอฮ์ ﷻ และเราะฮ์สูลเหนือกว่าสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น โดยจะแสดงออกผ่านทุก ๆ คำพูดและการกระทำ ซึ่งเป็นความรักที่ปรารถนาจะได้ลิ้มรสอันหวานชื่นแห่งอิมาน ดังที่ท่านเราะฮ์สูล ﷺ ได้กล่าวไว้ในหะดีษบทหนึ่งว่า :

((ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقْذَفَ فِي النَّارِ))

(رواه البخارى، 1987 : 77/1)

ความว่า : “ สิ่ง 3 ประการ ถ้าผู้ใดมีอยู่ในตัวของเขา แน่นนอนเขาย่อมได้ลิ้มรสหอมหวานแห่งอิมาน คือ(1) อัลลอฮ์และเราะฮ์สูลของพระองค์เป็นที่รักยิ่งสำหรับเขากว่าสิ่งอื่นใดทั้งหมด(2) เขาจะไม่รักผู้ใดนอกจากเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ (3) เขารังเกียจที่จะกลับไปอยู่ในสภาพการปฏิเสธ (กัฟร) เช่นดั่ง เขารังเกียจที่จะโยนใส่ในกองไฟนรก ”

(บันทึกโดย al-Bukhārī, 1987 :1/77)

5. ยกระดับวิญญาณแห่งความกล้าหาญ ไม่เกรงกลัวความตาย เพราะมั่นใจว่าผู้ที่กำหนดเขตของชีวิต ผู้ให้คุณให้โทษ ผู้ให้เป็นและให้ตายได้ คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

﴿ وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كَتَبْنَا مُوَجَّلًا ۖ وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ ۝﴾

(آل عمران : 145)

ความว่า : “ และมิเคยปรากฏแก่ชีวิตใดที่จะตายนอกจากด้วยอนุมัติของอัลลอฮ์เท่านั้น ทั้งนี้เป็นลิขิตที่ถูกกำหนดไว้ และผู้ใดต้องการผลตอบแทนในโลกนี้ เราก็จะให้แก่เขาจากโลกนี้ และผู้ใดต้องการผลตอบแทนในปรโลก เราก็จะให้แก่เขาจากปรโลก และจะตอบแทนแก่ผู้กตัญญูทั้งหลาย ”

(อาละอิมรอน : 145)